

IV Luku

Tilinpäätös

IFRS-tilinpäätös	74
Konsernin tuloslaskelma	74
Konsernitase	75
Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista	76
Konsernin rahavirtalaskelma	77
Konsernin tilinpäätöksen liitetiedot	79
Sampo Oyj:n tilinpäätös	152
Emoyhtiön tuloslaskelma	152
Emoyhtiön tase	153
Emoyhtiön rahavirtalaskelma	154
Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot	155
Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen allekirjoitukset	162
Tilintarkastuskertomus	163

{ Konsernin tuloslaskelma }

Milj. €	Liite	1-12/2008	1-12/2007
Jatkuvat toiminnot			
Vakuutusmaksutulo	1, 8	4 350	4 458
Sijoitustoiminnan nettotuotot	2	275	974
Liiketoiminnan muut tuotot		23	25
Korvaukset	3, 8	-3 355	-3 195
Vakuutus- ja sijoitussopimusvelkojen muutos	4	667	-188
Henkilöstökulut	5	-494	-479
Liiketoiminnan muut kulut	6, 8	-532	-558
Rahoituskulut		-66	-67
Osuus osakkuusyritysten voitoista/tappioista		2	3
Kauden voitto ennen veroja		870	974
Verot	18, 19	-195	-254
Kauden voitto jatkuvista toiminnoista		675	720
Lopetetut toiminnot			
Kauden voitto lopetetuista toiminnoista		-	2 853
Kauden voitto		675	3 573
josta			
Emoyhtiön omistajien osuus		675	3 572
Vähemmistöosuus		0	0
Osakekohtainen tulos (euroa)			
Laimentamaton, jatkuvat toiminnot	9	1,18	1,25
Laimentamaton, lopetetut toiminnot		-	4,94
Yhteensä		1,18	6,18

{ *Konsernitase* }

Milj. €	Liite	12/2008	12/2007
Varat			
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	11	38	40
Sijoituskiinteistöt	12	138	158
Aineettomat hyödykkeet	13	663	718
Sijoitukset osakkuusyhtiöissä	14	5	9
Rahoitusvarat	15, 16	16 139	19 575
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset	17	1 637	2 072
Laskennalliset verosaamiset	18	212	89
Saamiset jälleenvakuutus sopimuksista	22	436	489
Muut varat	20	1 473	1 316
Käteiset varat	21	465	958
Varat yhteensä		21 205	25 424
Velat			
Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista	22	12 375	13 148
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	23	1 637	2 071
Rahoitusvelat	24, 16	1 269	1 102
Laskennalliset verovelat	18	441	562
Varaukset	25	26	35
Eläkeveloitteet	26	92	118
Muut velat	27	732	655
Velat yhteensä		16 573	17 691
Oma pääoma			
Osakepääoma	29	98	98
Rahastot		-832	1 847
Kertyneet voittovarot		5 365	5 788
Emoyhtiön omistajien osuus		4 631	7 733
Vähemmistöosuus		0	0
Oma pääoma yhteensä		4 631	7 733
Oma pääoma ja velat yhteensä		21 205	25 424

{ Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista }

Emoyrityksen omistajille kuuluva oma pääoma

Milj. €	Osake- pääoma	Ylikurssi- rahasto	Vara- rahasto	Arvon- muutos- rahasto	Voitto- varat	Yhteensä	Vähem- mistön osuus	Yhteensä
Oma pääoma 1.1.2007	95	1 157	370	486	3 061	5 168	21	5 189
Myytujen toimintojen omien pääomien erät		0	0	3	-3	-1	-22	-22
Myytavissä olevat rahoitusvarat:								
- omaan pääomaan merkitty määrä				6		6		6
- tuloslaskelmaan siirretty määrä				-238		-238		-238
Muuntoerot					-74	-74		-74
Omaan pääomaan kirjattuihin tai sieltä pois siirrettyihin eriin liittyvät verot				60		60		60
Suoraan omaan pääomaan kirjatut nettotulot	-	-	-	-169	-78	-246	-22	-268
Tilikauden voitto					3 572	3 572	0	3 573
Kaudella kirjatut tuotot ja kulut yhteensä	-	-	-	-169	3 495	3 326	-21	3 305
Osingonjako					-693	-693		-693
Osakemerkinnät optioilla	3	4				6		6
Osakeperusteiset maksut					0	0		0
Omien osakkeiden hankinta					-81	-81		-81
Nostamatta jätettyjen osinkojen palautus					6	6		6
Oma pääoma 31.12.2007	98	1 160	370	317	5 788	7 733	0	7 733
Myytavissä olevat rahoitusvarat:								
- omaan pääomaan merkitty määrä				-3 116		-3 116		-3 116
- tuloslaskelmaan siirretty määrä				87		87		87
Rahavirran suojaukset:								
- omaan pääomaan merkitty määrä				15		15		15
- tuloslaskelmaan siirretty määrä				-		-		-
Muuntoerot		1			-249	-248		-248
Omaan pääomaan kirjattuihin tai sieltä pois siirrettyihin eriin liittyvät verot				333		333		333
Suoraan omaan pääomaan kirjatut nettotulot	-	1	-	-2 681	-249	-2 928	-	-2 928
Tilikauden voitto					675	675	0	675
Tilikaudella kirjatut tuotot ja kulut yhteensä	-	1	-	-2 681	426	-5 182	0	-2 254
Osingonjako					-686	-686		-686
Osakeperusteiset maksut					3	3		3
Omien osakkeiden hankinta					-167	-167		-167
Nostamatta jätettyjen osinkojen palautus					3	3		3
Oma pääoma 31.12.2008	98	1 161	370	-2 364	5 365	4 631	0	4 631

{ *Konsernin rahavirtalaskelma* }

Milj. €	2008	2007
Liiketoiminnan rahavirta		
Voitto ennen veroja	870	3 833
Oikaisut:		
Poistot	28	44
Realisoitumattomat arvostusvoitot ja -tappiot	393	339
Sijoitusten myyntivoitot ja -tappiot	92	-3 031
Saamisten arvonalentumiset	-	2
Vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos	-35	903
Muut oikaisut	551	3 022
Oikaisut yhteensä	1 029	1 280
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)		
Sijoitukset*)	-1 047	-5 652
Muut varat	-123	-222
Yhteensä	-1 170	-5 873
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)		
Rahoitusvelat	196	676
Muut velat	-85	22
Maksetut tuloverot	-49	-172
Yhteensä	62	526
Liiketoiminnasta kertyneet nettorahavarat	790	-235
Investointien rahavirta		
Investoinnit tytär- ja osakkuusyhtiöosakkeisiin	0	0
Luovutustulot tytär- ja osakkuusyhtiöosakkeista	6	3 230
Muut sijoitukset	-522	-2 646
Nettoinvestoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	65	14
Investointeihin käytetyt nettorahavarat	-451	598
Rahoitustoiminnan rahavirta		
Osakeoptioiden perusteella tehdyt merkinnät	-	6
Omien osakkeiden hankinta	-167	-81
Maksetut osingot	-678	-693
Liikkeeseen lasketut velkakirjat, liikkeeseen laskut	-	742
Liikkeeseen lasketut velkakirjat, lyhennykset	-	-1 395
Rahoitukseen käytetyt nettorahavarat	-845	-1 421
Rahavirrat yhteensä	-506	-1 058
Rahavarat tilikauden alussa	946	2 016
Muuntoerot	25	0
Rahavarat tilikauden lopussa	465	958
Rahavarojen nettomuutos	-506	-1 058
Lisätietoa rahavirtalaskelmaan:		
Milj. €	2008	2007
Saadut korot	652	682
Maksetut korot	90	78
Saadut osingot	431	195

*) Sijoitukset sisältävät sijoituskiinteistöt, rahoitusvarat sekä sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset.

Rahavirtalaskelman erät eivät ole suoraan johdettavissa taseista mm. vuoden aikana hankittujen ja myytyjen tytäryhtiöiden ja valuuttakurssien muutosten takia.

Tilikauden rahavarat sisältävät kassan 176 milj. euroa (184) sekä muut lyhytaikaiset talletukset (enintään 3 kk) 289 milj.euroa (774).

Pankki- ja sijoituspalvelutoiminnan (lopetettujen toimintojen) osuus nettokassavirroista

Milj. €	2008	2007
Liiketoiminnan rahavirta	-	-712
Investointien rahavirta	-	3 224
Rahoitustoiminnan rahavirta	-	-299
Rahavirrat yhteensä	-	2 214

{ Konsernin rahavirtalaskelman liite }

Yrityshankinnat 2008

If Skadeförsäkring Holding Ab osti venäläisen vakuutusyhtiötoimintaa harjoittavan SOAO Regionin koko osakekannan 1.6.2008. Alustava hankintahinta 28 milj. euroa maksettiin kokonaisuudessaan käteisellä.

Hankitun yhtiön varoilla ja veloilla ei ole olennaista vaikutusta konsernin tulokseen, taseeseen tai rahavirtalaskelmaan.

Yritysmyyntit 2007

Sampo Oyj myi 9.11.2006 allekirjoitetulla sopimuksella Sampo Pankki Oyj:n koko osakekannan Danske Bank A/S:lle. Sampo Pankki -konserniin kuuluneet suurimmat tytäryhtiöt olivat Sampo Rahastoyhtiö Oy, Mandatum Omaisuudenhoito Oy, Mandatum Pankkiiriliike Oy, Mandatum & Co Oy, 3C Asset Management Oy ja Arvo Omaisuudenhoito Oy. Kauppa astui voimaan 1.2.2007.

MYYDYT VARAT JA VELAT PÄÄNIMIKKEITTÄIN 31.1.2007

Milj. €

Varat	
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	91
Aineettomat hyödykkeet	64
Sijoitukset osakkuusyhteisöissä	13
Rahoitusvarat	24 873
Laskennalliset verosaamiset	24
Muut varat	541
Käteiset varat	799
Varat yhteensä	26 404
Velat	
Rahoitusvelat	24 098
Laskennalliset verovelat	25
Muut velat	1 069
Velat yhteensä	25 191
Myyntihinta	4 028
Vähennetään rahavarat	-799
Myyntistä aiheutunut rahavirta	3 230

{ *Konsernin tilinpäätöksen liitetiedot* }

Sisältö

Yhteenveto merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista	80	15 Rahoitusvarat	121
Segmentti-informaatio		16 Käyvät arvot	126
<i>Konsernin tuloslaskelma liiketoimintasegmenteittäin</i>	94	17 Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset	126
<i>Konsernitase liiketoimintasegmenteittäin</i>	96	18 Laskennalliset verosaamiset ja verovelat	127
<i>Maantieteellinen segmentti-informaatio</i>	98	19 Verot	128
Hankitut ja myydyt liiketoiminnot	99	20 Muut varat	128
Tuloslaskelman liitetiedot		21 Käteiset varat	129
1 <i>Vakuutusmaksutulo</i>	100	22 <i>Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista</i>	130
2 <i>Sijoitustoiminnan nettotuotot</i>	101	23 <i>Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista</i>	134
3 <i>Korvauskulut</i>	104	24 <i>Rahoitusvelat</i>	134
4 <i>Vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos</i>	107	25 <i>Varaukset</i>	135
5 <i>Henkilöstökulut</i>	108	26 <i>Eläkevelvoitteet</i>	136
6 <i>Liiketoiminnan muut kulut</i>	109	27 <i>Muut velat</i>	138
7 <i>Vähinkovakuutustoiminnan tulosanalyysi</i>	110	28 <i>Ehdolliset velat ja sitoumukset</i>	139
8 <i>Vähinkovakuutustoiminnan vakuutuslajiryhmä-</i> <i>kohtainen tulos</i>	111	29 <i>Oma pääoma</i>	141
9 <i>Osakekohtainen tulos</i>	112	30 <i>Lähipiiritiedot</i>	143
10 <i>Rahoitusvarat ja -velat</i>	113	31 <i>Kannustinjärjestelmät</i>	144
Taseen liitetiedot		32 <i>Tilintarkastajien palkkiot</i>	146
11 <i>Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet</i>	114	33 <i>Oikeudenkäynnit</i>	146
12 <i>Sijoituskäinteistöt</i>	115	34 <i>Sijoitukset tytäryhtiöissä</i>	146
13 <i>Aineettomat hyödykkeet</i>	118	35 <i>Sijoitukset muissa kuin tytär- ja osakkuusyhtiöissä</i>	147
14 <i>Sijoitukset osakkuusyhtiöissä</i>	120	36 <i>Tilikauden päättymisen jälkeiset tapahtumat</i>	151

Yhteenvedo merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista

Sammun konsernintilinpäätös vuodelta 2008 on laadittu kansainvälisten tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards, IFRSs) mukaisesti. Tilinpäätöstä laadittaessa Sampo on soveltanut kaikkia liiketoimintaansa liittyviä 31.12.2008 voimassa olleita ja EU:n komission hyväksymiä standardeja ja tulkintoja.

Kansainvälisen finanssikriisin seurauksena IASB (International Accounting Standards Board) muutti 13.10.2008 standardeja IAS 39 *Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen* sekä IFRS 7 *Rahoitusinstrumentit: tilinpäätöksessä esitettävät tiedot*. Nämä jo EU:n komission hyväksymät muutokset ovat voimassa 1.7.2008 lähtien ja koskevat tiettyjen rahoitusvarojen uudelleenluokittelun sallimista. Standardimuutoksilla ei ole vaikutusta konsernin vuoden 2008 tilinpäätökseen, sillä Sammolla ei tilikauden päättyessä ollut taseessaan varoja, joiden osalta konsernin johto olisi nähnyt uudelleenluokittelun tarpeelliseksi.

Kuluneella tilikaudella Sampo ei ole ottanut käyttöön muita uusia tai uudistettuja standardeja tai tulkintoja.

Konsernintilinpäätöksen liitetietojen laadinnassa on huomioitu myös suomalainen kirjanpito- ja yhteisölaainsäädäntö sekä viranomaissäännökset.

Tilinpäätöksen arvostamisperusta on alkuperäinen hankintameno lukuun ottamatta käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia rahoitusvaroja ja -velkoja, myytävissä olevia rahoitusvaroja, suojauskohteita käyvän arvon suojauksessa sekä oman pääoman ehtoisina instrumentteina suoritettavia osakeperusteisia maksuja, jotka arvostetaan käypään arvoon.

Konsernintilinpäätös esitetään euroina pyöristettynä lähimpään miljoonaan, ellei toisin ole mainittu.

Sampo Oyj:n hallitus hyväksyi tilinpäätöksen julkaistavaksi 11. helmikuuta 2009.

Konsernintilinpäätös

TYTÄRYHTIÖT

Konsernintilinpäätös sisältää emoyhtiö Sampo Oyj:n ja sen tytäryhtiöiden tilinpäätökset. Tytäryhtiöinä käsitellään yhtiöt, joissa konsernilla on määräysvalta. Määräysvalta toteutuu, kun konsernilla on yli puolet äänivallasta tai sillä on muutoin määräysvalta määrätä yrityksen talouden ja liiketoiminnan periaatteista hyödyn saamiseksi sen toiminnasta. Hankitut yritykset yhdistellään tytäryhtiöinä siitä päivästä lähtien, kun konserni on saanut määräysvallan ja luovutetut tytäryhtiöt siihen päivään saakka, kun määräysvalta lakkaa.

Tytäryhtiöiden hankinnat käsitellään hankintameno- menetelmällä. Hankintameno kohdistetaan hankinnan kohteen yksilöitävissä oleville varoille, veloille ja ehdollisille veloille, jotka arvostetaan hankinta-ajankohdan käypään arvoon. Määrä, jolla hankintameno ylittää konsernin osuuden hankinnan kohteen

yksilöitävissä olevien varojen, velkojen ja ehdollisten velkojen nettomääräisestä käyvästä arvosta, käsitellään liikearvona.

Konsernintilinpäätös laaditaan soveltaen yhtenäisiä laadintaperiaatteita samankaltaisissa olosuhteissa toteutuviin samantyyppisiin liiketoimiin ja muihin tapahtumiin. Konsernin sisäiset liiketapahtumat, saamiset ja velat sekä voitot ja tappiot eliminoidaan konsernintilinpäätöstä laadittaessa.

OSAKKUUSYHTIÖT

Osakkuusyhtiöinä käsitellään yhtiöt, joissa konsernilla on huomattava vaikutusvalta, mutta ei valtaa määrätä yrityksen talouden ja liiketoiminnan periaatteista. Jollei toisin osoiteta, huomattava vaikutusvalta toteutuu, kun konserni omistaa 20–50 prosenttia sijoituskohteen äänivallasta. Sijoitukset osakkuusyhtiöihin käsitellään pääomaosuusmenetelmällä. Hankintahetkellä sijoitukset osakkuusyhtiöihin kirjataan hankintamenoon, jota oikaistaan hankinta-ajankohdan jälkeen tapahtuvalla muutoksella konsernin osuudessa osakkuusyhtiön voitosta (tappiosta) ja muilla muutoksilla, jotka on suoraan kirjattu osakkuusyhtiön omaan pääomaan. Mikäli konsernin osuus osakkuusyhtiön tappioista ylittää sijoituksen kirjanpitoarvon, sijoitukset merkitään taseeseen nolla-arvoon ja ylimenevät tappiot yhdistellään vain siinä tapauksessa, että konserni on sitoutunut osakkuusyhtiön velvoitteiden täyttämiseen. Sijoitus osakkuusyhtiöön sisältää hankinnasta syntyneen liikearvon. Realisoitumattomat voitot (tappiot) konsernin ja osakkuusyhtiön välillä eliminoidaan konsernin omistusosuuden mukaisesti.

ULKOMAAN RAHAN MÄÄRÄISET LIIKETOIMET

Konsernintilinpäätös laaditaan euroina, joka on konsernin ja emoyhtiön toiminta- ja esittämismuuttuuta. Konserniyhtiöt ovat laatineet tilinpäätöksensä käyttäen toimintavaluutta, joka on kunkin yhtiön taloudellisen toimintaympäristön päävaluutta. Yhtiöiden ulkomaan rahan määräiset liiketoimet kirjataan toimintavaluutan määräisiksi tapahtumapäivän kurssiin tai kirjauskuukauden keskikurssiin. Tilinpäätöspäivänä ulkomaan rahan määräiset monetaariset tase-erät muutetaan yhtiön toimintavaluutan määräisiksi tilinpäätöspäivän kurssiin. Ei-monetaariset tase-erät, jotka arvostetaan alkuperäiseen hankintamenoon, esitetään tapahtumapäivän kurssiin.

Ulkomaan rahan määräisten liiketapahtumien ja monetaaristen tase-erien muuttamisesta toimintavaluutan määräisiksi aiheutuvat kurssierot kirjataan valuuttakurssivoittona tai -tappiina tuloslaskelmaan. Myytävänä pidettävien ei-monetaaristen rahoitusvarojen kurssierot kirjataan omaan pääomaan käyvän arvon rahastoon.

Ulkomaisten tytäryritysten, joiden toimintavaluutta ei ole euro, tuloslaskelmat muutetaan euroiksi tilikauden keskikurssiin ja taseet tilinpäätöspäivän kurssiin. Syntyvät kurssierot kirjataan omaan pääomaan muuntoeroksi. Kun tytäryritys myydään kokonaan tai osittain, kertyneet muuntoerot kirjataan tuloslaskelmaan osana myyntivoittoa tai -tappiota.

Ulkomaisten yksiköiden hankintaan liittyvä liikearvo ja käyvän arvon oikaisut käsitellään tilinpäätöksessä kuin ne olisivat ulkomaisen yksikön varoja ja velkoja. Muuntoerot, jotka syntyvät näiden erien muuntamisesta tilinpäätöspäivän kurssiin, kirjataan omaan pääomaan.

Muuntoerot, jotka ovat syntyneet ennen konsernin IFRS-standardeihin siirtymispäivää 1.1.2004, on IFRS 1 salliman helpotuksen mukaisesti oletettu nollassa suuruisiksi.

Konsernitilinpäätöksessä on käytetty seuraavia valuuttakursseja:

1 euro =	Tilinpäätöspäivän kurssi	Tilikauden keskikurssi
Ruotsin kruunu	10,8700	9,6226
Viron kruunu	15,6466	15,6466

Segmenttiraportointi

Konsernin ensisijainen segmentointi perustuu liiketoimintaluokituksiin, joiden riskit ja kannattavuuteen vaikuttavat lähtökohdat sekä sääntely-ympäristö poikkeavat toisistaan. Liiketoiminnan valvonta ja ohjaus sekä raportointi johdolle on organisoitu liiketoimintasegmenttien mukaisesti. Konsernin liiketoimintasegmentit ovat vahinkovakuutus-, henkivakuutus- sekä omistusyhteisötoiminta.

Pankki- ja sijoituspalvelutoimintasegmentin muodostaneen Sampo Pankki Oyj:n osakekannan myynti Danske Bank A/S:lle saatettiin loppuun 1.2.2007. Vertailuvuoden 2007 tuloslaskelmasa segmentin tulos esitetään voittona lopetetuista toiminnoista.

Konsernin toissijainen segmentointi perustuu maantieteelliseen jakoon. Raportoivat segmentit ovat Suomi, Ruotsi, Norja, Tanska, Baltia ja muut maat.

Segmenttien ja yhtiöiden välisten kotimaisten ja rajat ylittävien liiketoimien hinnoittelussa on sovellettu markkinaehtoperiaatetta. Hinnoittelu perustuu OECD:n siirtohinnoitteluohejoihin sekä EU:n siirtohinnoitteludokumentoinnista antamaan käytännösääntöön.

Konsernitilinpäätöksessä segmenttien väliset liiketapahtumat, saamiset ja velat eliminoidaan rivi riviltä.

Korot ja osingot

Korkotuotot ja -kulut jaksotetaan efektiivisen koron menetelmällä sopimuksen juoksuajalle. Tällä menetelmällä korkotuotot ja -kulut jaksotetaan rahoitusinstrumentin juoksuajalle tasaisesti suhteessa instrumentin taseessa olevaan pääomaan.

Osingot kirjataan tuotoksi sinä tilikautena, jona oikeus niiden saamiseen on syntynyt.

Palkkiot

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusinstrumenttien palkkiot ja transaktiokulut kirjataan suoraan tulokseen instrumentin alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä.

Vakuutusten hankkimisesta aiheutuvat menot käsitellään vahinkovakuutustoiminnassa vakuutusten aktivoituina hankintamenoina. Henkivakuutustoiminnassa hankintamenot käsitellään Liiketoiminnan muihin kuluihin sisältyvinä palkkiokuluina.

Palkkiokulut sisältyvät tuloslaskelmaeraan Sijoitustoiminnan nettotuotot.

Vakuutusmaksut

Tuloslaskelmaerä Vakuutusmaksut sisältää vahinko- ja henkivakuutustoiminnan vakuutusmaksutulon.

Vahinkovakuutustoiminnan vakuutussopimukset ovat pääosin lyhytaikaisia vuosivakuutuksia, jolloin vakuutusmaksu kirjataan vakuutusmaksutuloksi vuosimaksun erääntyessä. Tilinpäätöspäivänä vakuutusmaksutuloa oikaistaan vakuutusmaksuvastuun muutoksella eli sillä osuudella vakuutusmaksutulosta, joka vakuutussopimuksen kattaman ajanjakson perusteella kuuluu seuraavalle tilikaudelle.

Henkivakuutustoiminnan vakuutussopimuksiin ja sijoitussopimuksiin sisältyvät vastuut ovat pitkäaikaisia, jolloin vakuutusmaksu ja sen perusteella maksettava korvaus eivät yleensä kohtaa samalla tilikaudella. Vakuutusmaksut kirjautuvat maksumaksuun vakuutuslajista riippuen pääsääntöisesti maksuperusteisesti. Veloitusperusteisesti kirjautuu osa ryhmäeläkevakuutusten vakuutusmaksuista.

Vakuutusmaksuvastuun muutos esitetään kuluna erässä Vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos.

Rahoitusvarat ja -velat

Rahoitusvarat ja -velat luokitellaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä niiden arvostuskäytännön mukaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin, lainoihin ja muihin saamisiin, eräpäivään asti pidettäviin sijoituksiin, myytävissä oleviin rahoitusvaroihin, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvelkoihin ja muihin rahoitusvelkoihin.

Konsernin riskienhallintaperiaatteiden mukaisesti sijoituksia seurataan ja hallinnoidaan käyvän arvoon mahdollisimman ajantasaisen ja oikean kuvan saamiseksi sijoitustoiminnasta. Sijoitukset myös raportoidaan konsernin johdolle käyvän arvoon. Rahoitusvaroihin kuuluvat sijoitukset ovat joukkovelkakirjoja ja oman pääoman ehtoisia instrumentteja. Ne on pääosin luokiteltu myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi.

Vahinkovakuutustoiminnassa on aikaisempina vuosina sovellettu IAS 39:n sallimaa käyvän arvon optiota. Ennen vuotta 2008 hankitut ja edelleen taseessa olevat varat on täten edelleen

arvostettu käypään arvoon tulosvaikutteisesti. Käyvän arvoon optiota sovelletaan lisäksi joissakin pienemmissä vahinkovakuutussegmenttiin kuuluvissa yhtiöissä.

Henkivakuutustoiminnassa vakuutus sopimuksia koskevan standardin IFRS 4 mukaan harkinnanvaraiseen voitonjakoon oikeutettujen sopimusten arvostuksessa noudatetaan kansallisia laskentaperiaatteita, tasoitusmäärää lukuun ottamatta, eli sopimuksia ei arvosteta käypään arvoon. Näiden sopimusten sekä oman pääoman katteena olevia sijoituksia hallinnoidaan kokonaisuutena ja ne on pääosin luokiteltu myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi rahoitusvaroiksi on henkivakuutustoiminnassa määritetty sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset, jotka esitetään taseessa omana eränään. Myös näitä vastaava velka esitetään omana eränään. Lisäksi ulkomaisten tytäryhtiöiden rahoitusvaroihin kuuluvat sijoitukset sekä rahoitusinstrumentit, joissa pääinstrumentista ei ole irrotettu kytkettyä johdannaista, on määritetty käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi.

Omistusyhteisötoiminnassa sijoitukset on katsottu pääosin myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi.

TASEESEEN JA TASEESTA POIS KIRJAAMINEN

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen ja -velkojen, eräpäivään asti pidettävien sijoitusten ja myytävissä olevien rahoitusvarojen ostot ja myynnit kirjataan taseeseen kauppapäivänä, joka on päivä, jolloin sitoudutaan ostamaan tai myymään kyseinen rahoitusvaroihin tai -velkoihin kuuluva erä. Lainat ja muut saamiset kirjataan taseeseen lainaa nostettaessa.

Rahoitusvarat ja -velat netotetaan ja esitetään taseessa nettomääräisenä vain silloin, kun netottamiseen on laillinen oikeus ja netotus aiotaan toteuttaa tai saaminen ja velka suorittaa samanaikaisesti.

Rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun sopimusperusteinen oikeus rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin lakkaa tai kun oikeudet on siirretty toiselle osapuolelle. Rahoitusvelat kirjataan pois taseesta, kun niiden veloitteet on täytetty ja niiden voimassaolo on lakannut.

EU hyväksyi 16.10.2008 IASB:n julkaisemat muutokset IAS 39 *Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen* sekä IFRS 7 *Rahoitusinstrumentit: tilinpäätöksessä esitettävät tiedot* -standardeihin. Muutokset mahdollistavat poikkeuksellisissa tilanteissa tiettyjen käypään arvoon arvostettavien rahoitusvarojen uudelleenluokittelun alkuperäisen kirjaamisen jälkeen.

Mikäli kaupankäyntitarkoituksessa pidettävä tai myytävissä oleva rahamarkkinaväline alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä olisi täyttänyt lainojen ja muiden saamisten määritelmän, se voidaan uudelleenluokitella tähän ryhmään edellyttäen, että yhteisöllä on vakaa aikomus ja kyky pitää omaisuuserä ennakoitavissa olevaan tulevaisuuteen tai eräpäivään asti.

Muut kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahamarkkinavälineet sekä osakkeet voidaan uudelleenluokitella harvinaisissa olosuhteissa myytäviksi oleviksi rahavaroin tai eräpäivään asti pidettäviksi sijoituksiksi, mikäli omaisuuserää ei enää pidetä kaupankäyntitarkoituksessa.

Uudelleenluokittelun mahdollisuus ei koske johdannais sopimuksia, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritettyjä rahoitusvaroja eikä rahoitusvelkoja.

KÄYPÄÄN ARVOON TULOSVAIKUTTEISESTI KIRJATTAVAT RAHOITUSVARAT JA -VELAT

Konsernissa käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia tase-eriä ovat kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannais sopimukset sekä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannais sopimukset

Johdannais sopimukset, joita ei ole määritetty suojaaviksi ja jotka eivät täytä suojauslaskennan ehtoja, luokitellaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi.

Johdannaiset arvostetaan niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa hankintameno, joka on niistä maksetun tai saadun vastikkeen käypä arvo. Johdannais sopimuksista kirjataan taseeseen saaminen, kun käypä arvo on positiivinen ja velka, kun käypä arvo on negatiivinen. Johdannaiset arvostetaan taseessa käypään arvoon ja käyvän arvon muutos yhdessä realisoituneiden voittojen ja tappioiden kanssa kirjataan tuloslaskelmaan.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi rahoitusvaroiksi luokitellaan rahoitusvarat, jotka alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä peruuttamattomasti määritetään sellaisiksi. Varat kirjataan niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa hankintameno, joka on niistä maksetun vastikkeen käypä arvo. Taseessa ne arvostetaan käypään arvoon ja käyvän arvon muutos yhdessä myyntivoittojen ja -tappioiden, korkotuottojen ja -kulujen sekä osinkotuottojen kanssa kirjataan tuloslaskelmaan.

ERÄPÄIVÄÄN ASTI PIDETTÄVÄT SIOITUKSET

Eräpäivään asti pidettäväksi sijoituksiksi luokitellaan johdannaisvaroihin kuulumattomat rahoitusvarat, joihin liittyvät maksut ovat kiinteitä tai määritettävissä olevia, jotka erääntyvät määrätynä päivänä, ja jotka konsernilla on vakaa aikomus ja kyky pitää eräpäivään asti. Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset merkitään niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa hankintameno, joka on niistä maksettavan vastikkeen käypä arvo transaktiomenoilla oikaistuna. Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen eräpäivään asti pidettävät sijoitukset kirjataan jaksotettuun hankintamenoon efektiivisen koron menetelmää käyttäen.

LAINAT JA MUUT SAAMISET

Lainoiksi ja muiksi saamisiksi luokitellaan johdannaisvaroihin kuulumattomat rahoitusvarat, joihin liittyvät maksut ovat kiinteitä tai määritettävissä olevia, joita ei noteerata toimivilla markkinoilla ja joita ei aiota myydä välittömästi tai lyhyen ajan kuluessa. Lainat ja muut saamiset -ryhmä sisältää myös käteiset varat.

Lainat ja muut saamiset merkitään niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa hankintameno, joka on lainan saajalle annetun vastikkeen käypä arvo, johon on lisätty välittömästi kohdistettavissa olevat transaktiomenot. Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen lainat ja muut saamiset arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon efektiivisen koron menetelmää käyttäen.

MYYTÄVISSÄ OLEVAT RAHOITUSVARAT

Myytäviissä oleviin rahoitusvaroihin luokitellaan johdannaisvaroihin kuulumattomat rahoitusvarat, jotka on määritetty myytävissä oleviksi tai jotka eivät kuulu muihin rahoitusvarojen ryhmiin. Myytävissä olevat rahoitusvarat koostuvat saamistodistuksista ja osakkeista ja osuuksista.

Myytäviissä olevat rahoitusvarat kirjataan niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa hankintameno, joka on niistä maksetun vastikkeen käypä arvo lisätynä hankintaan suoraan kohdistettavissa olevilla transaktio-menoilla. Taseessa myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan käypään arvoon ja arvonnmuutos kirjataan suoraan omaan pääomaan käyvän arvon rahastoon verovaikutus huomioon ottaen. Korkotuotot ja osingot kirjataan tulokseen. Kun myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluva omaisuuserä myydään, omaan pääomaan kertynyt käyvän arvon muutos yhdessä myyntivoiton tai -tappion kanssa kirjataan tulokseen. Käyvän arvon muutos siirretään omasta pääomasta tuloslaskelmaan myös silloin, kun omaisuuserän arvo on alentunut siten, että siitä kirjataan arvonalentumistappio. Myytävissä olevista monetaarisista tase-eristä johtuvat kursierot kirjataan aina suoraan tuloslaskelmaan.

MUUT RAHOITUSVELAT

Muita rahoitusvelkoja ovat liikkeeseen lasketut velkakirjat sekä muut rahoitusvelat.

Muut rahoitusvelat kirjataan taseeseen saadun vastikkeen määrällisenä transaktiokuluilla oikaistuna silloin, kun vastike saadaan. Rahoitusvelat arvostetaan efektiivisen koron menetelmällä jaksotettuun hankintameno.

Jos omia velkoja lunastetaan takaisin ennen eräpäivää, velat poistetaan taseesta ja velan kirjanpitoarvon ja lunastuksessa maksetun vastikkeen erotus kirjataan tulokseen.

KÄYPÄ ARVO

Rahoitusinstrumenttien käypä arvo määritetään aktiivisilla markkinoilla noteerattujen hintojen perusteella. Rahoitusvarat arvostetaan ostokurssiin ja rahoitusvelat myyntikurssiin. Mikäli positiossa on eriä, jotka kumoavat toistensa markkina-

riskiposition, arvostuksessa voidaan tältä osin käyttää keski-kurssia. Jos rahoitusinstrumentille kokonaisuutena ei ole olemassa julkista noteerausta, mutta sen osatekijöille on olemassa toimivat markkinat, käypä arvo määritetään osatekijöiden markkinahintojen perusteella.

Jos markkinat eivät ole toimivat tai arvopaperilla ei ole noteerausta, käypä arvo määritetään markkinoilla yleisesti hyväksytyjen arvostusmenetelmien avulla. Arvostus tehdään käyttämällä asiaa tuntevien, liiketoimintaan halukkaiden osapuolten välisten viimeaikaisten markkinatransaktioiden hintoja, toisen olennaisilta osin samanlaisen instrumentin tilinpäätöshetken käypää arvoa, rahavirtojen diskonttausmenetelmää sekä optionhinnoittelumalleja.

Jos rahoitusvaroihin kuuluvan omaisuuserän käypää arvoa ei ole mahdollista määrittellä, hankintameno katsotaan olevan riittävän lähellä oleva arvio käyvistä arvosta. Tällaisten rahoitusvarojen määrä konsernin taseessa on epäoleellinen.

Rahoitusvarojen arvonalentuminen

Tilikauden päättyessä arvioidaan, onko objektiivista näyttöä siitä, että muun kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavan rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut. Kun arvonalentumisesta on objektiivista näyttöä yhden tai useamman alkuperäisen kirjaamisen jälkeisen toteutuneen tappion synnyttävän tapahtuman seurauksena, ja näillä tapahtumilla on luotettavasti arvioitavissa oleva vaikutus rahoitusvaroista tulevaisuudessa saatuun arvioituihin rahavirtoihin, kirjataan arvonalentumistappio.

JAKSOTETTUUN HANKINTAMENOON KIRJATTAVAT RAHOITUSVARAT

Objektiivisena näyttönä arvonalentumisesta pidetään asiakkaan maksukyvyttömyystilaan joutumista, mikä perustuu arvioon siitä, että asiakas ei todennäköisesti selviydy maksuvelvoitteistaan konsernille.

Kun rahoitusinstrumentin liikkeeseenlaskija on joutunut maksukyvyttömyystilaan, saamisen arvonalentuminen arvioidaan. Tappion määrä määritetään saamisen kirjanpitoarvon ja saamisesta arvioitujen kerrytettävissä olevien tulevien rahavirtojen nykyarvon erotuksena. Diskonttauskorkona käytetään saamisen alkuperäistä efektiivistä korkoa. Erotus kirjataan arvonalentumistappioksi tuloslaskelmaan. Arvonalentuminen arvioidaan sopimuskohtaisesti.

Mikäli arvonalentumistappion määrä pienenee myöhemmin ja vähennyksen voidaan objektiivisesti katsoa liittyvän arvonalentumistappion kirjaamisen jälkeiseen tapahtumaan (kuten rahoitusinstrumentin liikkeeseenlaskijan luottokelpoisuusluokituksen paranemiseen), arvonalentumistappio peruutetaan.

MYYTÄVISSÄ OLEVAT RAHOITUSVARAT

Myytävisissä olevien rahoitusvarojen arvonalentumista seurataan sijoitussuunnitelman avulla. Sijoitussuunnitelmassa on määriteltä liikkeeseenlaskijakohtaiset luottoriskilimitit ja suunnitelmaa seurataan päivittäin. Objektiiivinen näyttö perustuu erillistarkasteluun, joka tehdään, kun liikkeeseenlaskijan luottoriskiluokituksessa tapahtuu muutos tai yhtiö siirretään tarkkailulistalle tai kun osakkeen tai osuuden käypä arvo laskee merkittävästi tai pitkäaikaisesti alle hankintamenon. Arvio ei kuitenkaan perustu yksinomaan markkinatilanteesta johtuvaan sijoitusten yleiseen arvonalenemiseen, vaan hankinnat käsitellään tapauskohtaisesti. Mikäli sijoituksesta ei arvioida sitä myytävissä saatavan hankintamenoa vastaavaa määrää, kirjataan arvonalentuminen. Kun myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluvan saamistodistuksen tai osakkeen tai osuuden arvonalentumisesta on saatu objektiiivinen näyttö, omaan pääomaan kertynyt tappio poistetaan ja kirjataan tulokseen arvonalentumistappioksi.

Jos myytävänä pidettäviin rahoitusvaroihin kuuluvan saamistodistuksen käypä arvo myöhemmin nousee ja nousun voidaan objektiiivisesti katsoa liittyvän arvonalentumistappiokirjauksen jälkeiseen tapahtumaan, arvonalentumistappio peruutetaan ja kirjataan tuloslaskelmaan. Jos osakkeen käypä arvo myöhemmin nousee, arvonnousu kirjataan omaan pääomaan.

Johdannaissopimukset ja suojausperiaatteet

Johdannaissopimukset luokitellaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin sopimuksiin ja suojaaviin sopimuksiin ja ne sisältävät korkojohdannaiset, valuuttajohdannaiset, osakejohdannaiset sekä hyödykejohdannaiset. Johdannaissopimukset arvostetaan niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa käypään arvoon. Kaikki johdannaissopimukset kirjataan taseeseen varoiksi, kun niiden käypä arvo on positiivinen ja veloiksi, kun käypä arvo on negatiivinen.

KAUPANKÄYNTITARKOITUKSESSA PIDETTÄVÄT JOHDANNAISSOPIMUKSET

Johdannaissopimukset, joita ei ole merkitty suojaaviksi sekä pääsopimuksesta erotetut kytketyt johdannaiset käsitellään kaupankäyntitarkoituksessa pidettävänä johdannaissopimuksina. Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset arvostetaan käypään arvoon ja käyvän arvon muutokset sekä myyntivoitot ja -tappiot yhdessä korkotuottojen ja -kulujen kanssa kirjataan tuloslaskelmaan.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviksi johdannaiksiksi luokitellaan myös sopimukset, joita käytetään suojaamistarkoituksessa, mutta jotka eivät täytä IAS 39 -standardin suojauslaskennalle asettamia ehtoja.

SUOJAAVAT JOHDANNAISSOPIMUKSET JA SUOJAUSPERIAATTEET

Suojausperiaatteiden mukaisesti konsernissa voidaan suojautua korkoriskiltä, valuuttakurssiriskiltä ja hintariskiltä soveltamalla käyvän arvon tai rahavirran suojausta. Rahavirran suojauksella suojaudutaan tulevien rahavirtojen vaihtelulta, käyvän arvon suojauksella suojaudutaan suojattavan kohteen käyvän arvon muutoksilta.

Suojauslaskentaa sovelletaan suojauksiin, jotka ovat suojattavan riskin osalta tehokkaita ja täyttävät IAS 39 -standardin suojauslaskennan ehdot. Suojaussuhde suojaavan johdannaisen ja suojattavan kohteen välillä sekä suojaukseen liittyvät riskienhallintatavoitteet dokumentoidaan suojauksen alkaessa. Suojauksen tehokkuus arvioidaan suojaussuhteen alussa ja suojauksen aikana siten, että suojaus on erittäin tehokas koko suojauksen ajan. Suojausta pidetään tehokkaana, kun suojaavan instrumentin käyvän arvon tai rahavirtojen muutos eliminoi suojauksen kohteena olevan sopimuksen tai position käyvän arvon tai rahavirtojen muutoksesta 80–125 prosenttia.

Henkivakuutustoiminnassa on kuluneella tilikaudella sovellettu sekä käyvän arvon että rahavirran suojausta. Omistusyhteisössä sovellettiin vertailukaudella 2007 käyvän arvon suojausta.

RAHAVIRRAN SUOJAUS

Rahavirran suojauksella suojataan vaihtuvakorkoisten velkakirjalainojen tai muiden vaihtuvakorkoisten varojen tai velkojen korkorahavirtoja. Suojaavina instrumentteina käytetään mm. koronvaihto-, yhdistettyä koron- ja valuutanvaihtosopimuksia sekä korko-optioita. Johdannaissopimukset, jotka on dokumentoitu rahavirtaa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksena tehokkaita, arvostetaan käypään arvoon. Käyvän arvon muutoksesta tehokkaan suojauksen osuus kirjataan omaan pääomaan käyvän arvon rahastoon. Ylimenevä tehoton osuus kirjataan suoraan tulokseen.

Omaan pääomaan kertyneet käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan sille kaudelle, jona suojauksen kohteena olevat rahavirrat tuloutuvat.

Kun suojaava johdannainen eräännyy tai myydään tai suojaus ei enää täytä suojauslaskennan ehtoja, omaan pääomaan suojauksen loppumishetken mennessä kertynyt käyvän arvon muutos jää omaan pääomaan, kunnes se kirjataan tuloslaskelmaan sille kaudelle, jona suojauksen kohteena olevat rahavirrat tuloutuvat.

KÄYVÄN ARVON SUOJAUS

Käyvän arvon suojauksella suojaudutaan mm. hinta- ja korkotason sekä valuuttakurssien muutosten aiheuttamilta vaikutuksilta käypiin arvoihin. Suojaavina johdannaisina käytetään mm. valuuttatermiinejä, koronvaihto- ja valuutanvaihtosopimuksia sekä optioita.

Johdannaissopimusten, jotka on dokumentoitu käypää arvoa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksena tehokkaita, käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan. Myös suojauksen kohteena olevat omaisuus- ja velkaerät arvostetaan suojauksen aikana käypään arvoon ja käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

Arvopaperilainaus

Lainaksi annetut arvopaperit säilyvät taseessa lainauksesta huolimatta. Vastaavasti lainaksi otettuja arvopapereita ei kirjata taseeseen. Jos lainaksi otetut arvopaperit myydään kolmannelle osapuolelle, saatu myyntihinta kirjataan taseeseen varoiksi ja vastaavansuuruisiksi velaksi lainanantajalle. Velka käsitellään käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavana velkana.

Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot

Pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetettuihin toimintoihin liittyvät omaisuuserät ja velat luokitellaan myytävänä oleviksi, mikäli niiden kirjanpitoarvoa vastaava määrä tulee kertymään pääasiassa omaisuuserän myynnistä jatkuvan käytön sijaan. Myytävänä olevaksi luokittelun edellytyksien katsotaan täyttyvän, kun myynti on erittäin todennäköinen ja omaisuuserä tai omaisuuserien ryhmä on välittömästi myytävissä nykyisessä kunnossaan yleisin ja tavanomaisin ehdoin, kun johto on sitoutunut myyntiin ja myynnin odotetaan tapahtuvan vuoden kuluessa luokittelusta.

Myytävänä olevat omaisuuserät arvostetaan luokitteluhetkestä lähtien kirjanpitoarvoon tai sitä alempaan myynnistä aiheutuvilla menoilla vähennettyyn käypään arvoon. Poistojen kirjaaminen lopetetaan luokitteluhetkellä.

Lopetettu toiminto on konsernin osa, josta on luovuttu tai joka on luokiteltu myytävänä olevaksi ja joka täyttää seuraavat edellytykset:

1. Se on merkittävä erillinen liiketoimintayksikkö tai maantieteellistä aluetta edustava yksikkö
2. Se on osa yhtä koordinoitua suunnitelmaa, joka koskee luopumista erillisestä keskeisestä liiketoiminta-alueesta tai maantieteellisestä toiminta-alueesta; tai
3. Se on tytäryritys, joka on hankittu yksinomaan edelleenmyyntitarkoituksessa.

Lopettujen toimintojen tulos esitetään omana eränään konsernin tuloslaskelmassa. Myytävänä olevat omaisuuserät, luovutettavien erien ryhmät, myytävänä oleviin omaisuuseriin liittyvät suoraan omaan pääomaan kirjatut erät sekä luovutettavien erien ryhmään sisältyvät velat esitetään taseessa erillään muista omaisuuseristä.

Vuokrasopimukset

KONSERNI VUOKRALLE OTTAJANA

Rahoitusleasingsopimukset

Vuokra-sopimukset, joissa vuokralle otettujen hyödykkeiden omistamiseen liittyvistä riskeistä ja eduista olennainen osa siirtyy konsernille, luokitellaan rahoitusleasingsopimuksiksi. Tällöin hankittu omaisuuserä merkitään taseeseen vuokra-ajan alkamisajankohtana vuokratun hyödykkeen käypään arvoon tai sitä alempaan vähimmäisvuokrien nykyarvoon. Vastaava velka merkitään taseeseen Muihin velkoihin. Rahoitusleasingsopimuksella hankitusta hyödykkeestä tehdään poistot joko niiden taloudellisen vaikutusajan tai sitä lyhyemmän vuokra-ajan kuluessa. Maksettava leasing-vuokra jaetaan velan lyhennykseksi ja korkokuluksi. Korkokulu jaksotetaan vuokra-ajalle siten, että jäljellä olevalle velalle tulee kullakin kaudella samansuuruisen korkoprosentti.

Muut vuokra-sopimukset

Vuokra-sopimukset, joissa vuokralle otetun hyödykkeen omistamiseen liittyvistä riskeistä olennainen osa säilyy vuokralle antajalla, luokitellaan muiksi vuokrasopimuksiksi ja ne sisältyvät vuokralle antajan taseeseen. Muun vuokrasopimuksen perusteella maksettavat vuokrat kirjataan tasaerinä vuokrakuluiksi vuokra-ajan kuluessa.

KONSERNI VUOKRALLE ANTAJANA

Muut vuokrasopimukset

Vuokrasopimukset, joissa konsernin vuokralle antaman hyödykkeen omistamiseen liittyvistä riskeistä ja eduista olennainen osa säilyy konsernilla, luokitellaan muiksi vuokrasopimuksiksi. Muilla vuokrasopimuksilla vuokralle annetut hyödykkeet sisältyvät tase-erään Sijoituskiinteistöt ja niiden poistoajat ja -menetelmät sekä arvonalentumistappioiden kirjauserusteet ovat samat kuin vastaavien aineellisten hyödykkeiden. Muun vuokrasopimuksen perusteella saatavat vuokrat kirjataan tuloslaskelmaan tasaerinä vuokratuotoiksi vuokra-ajan kuluessa.

Aineettomat hyödykkeet

LIKEARVO

Liikearvo vastaa sitä osaa hankintamenosta, joka ylittää konsernin osuuden 1.1.2004 jälkeen hankitun yrityksen yksilöitävissä olevien varojen, velkojen ja ehdollisten velkojen nettomääräisestä käyvästä arvosta hankinta-ajankohtana. Sitä aiempien hankintojen liikearvo vastaa aiemman tilinpäätösnormiston mukaista kirjanpitoarvoa, jota on käytetty IFRS:n mukaisena oletushankintamenona.

Liikearvo arvostetaan kertyneillä arvonalentumistappioilla vähennettyyn alkuperäiseen hankintamenoon. Liikearvosta ei tehdä poistoja.

MUUT AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Aineettomina hyödykkeinä, joilla on rajallinen taloudellinen vaikutusaika, käsitellään ulkopuolelta hankitut ja sisäisesti aikaansaadut atk-ohjelmistot ja muut aineettomat hyödykkeet, jos on todennäköistä, että niistä johtuva odotettavissa oleva vastainen taloudellinen hyöty koituu konsernin hyväksi ja hyödykkeiden hankintameno on luotettavasti määritettävissä. Sisäisesti aikaansaadun aineettoman hyödykkeen hankintameno määräytyy hyödykkeelle välittömästi kohdistettavien menojen summasta. Tutkimusmenot kirjataan kuluksi sinä tilikautena, jona ne toteutuvat. Kehittämismenoista, jotka johtuvat uusien atk-ohjelmistojen suunnittelusta tai jo olemassa olevien ohjelmistojen merkittävistä parannuksista, aktivoitetaan vain ne, jotka täyttävät edellä mainitut taseeseen kirjaamisen edellytykset.

Muina aineettomina hyödykkeinä on käsitelty myös vahinkovakuutus toiminnan yhdistämisen yhteydessä yksilöitävissä olleet vakuutus sopimuksiin perustuvat asiakassuhteet. Asiakassuhteet on arvostettu käypään arvoon hankinnan yhteydessä. Hyödykkeestä tulevaisuudessa saatavien kassavirtojen nykyarvon laskennassa on huomioitu mm. vakuutusmaksujen tarkistukset, ristiinmyynti ja talouden yleiset ennusteet. Hyödykkeen taloudelliseksi vaikutusajaksi on katsottu vakuutus sopimusten keskimääräinen voimassaoloaika 6 vuotta, jonka kuluessa hyödyke kirjataan tasapoistoina kuluksi. Asiakassuhteet testataan tarvittaessa arvonalentumisen varalta.

Aineettomat hyödykkeet, joilla on rajallinen taloudellinen vaikutusaika, kirjataan kertyneillä poistoilla ja arvonalentumistappioilla vähennettyyn alkuperäiseen hankintamenuon. Aineettomat hyödykkeet poistetaan tasapoistoin niiden arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Arvioidut taloudelliset vaikutusajat hyödykeryhmittäin ovat seuraavat:

Atk-ohjelmistot	4-10 vuotta
Muut aineettomat hyödykkeet	3-10 vuotta

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

Aineellisia käyttöomaisuushyödykkeitä ovat omassa käytössä olevat kiinteistöt, koneet ja laitteet sekä kalusto. Kiinteistöjen luokitus omassa käytössä ja sijoituskäytössä oleviin suoritetaan käytössä olevan neliömäärän perusteella. Mikäli omassa käytössä on korkeintaan 10 prosenttia kiinteistön pinta-alasta, kiinteistö luokitellaan kokonaan sijoituskiinteistöksi.

Kiinteistöt ja muut aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet arvostetaan kertyneillä poistoilla ja arvonalentumistappioilla vähennettyyn alkuperäiseen hankintamenuon. Perusparranusmenot lisätään kiinteistöjen kirjanpitoarvoon silloin kun on todennäköistä, että niistä koituu vastainen taloudellinen hyöty koituu konsernin hyväksi. Tavanomaiset korjaus-

ja kunnossapitomenot kirjataan kuluksi tilikaudella, jolla ne ovat syntyneet.

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet poistetaan tasapoistoin niiden arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Pääsääntöisesti jäännösarvo arvioidaan nollan suuruiseksi. Maa-alueista ei tehdä poistoja. Taloudellisen vaikutusajan arviota tarkistetaan tilinpäätöksen yhteydessä. Poistoajoja oikaistaan, mikäli arvio muuttuu merkittävästi. Arvioidut taloudelliset vaikutusajat hyödykeryhmittäin ovat seuraavat:

Asuin-, toimisto- ja liikerakennukset	20-60 vuotta
Teollisuus- ja varastorakennukset	30-60 vuotta
Rakennusten ainesosat	10-15 vuotta
Atk-laitteet ja autot	3-5 vuotta
Muut koneet ja kalusto	3-10 vuotta

Aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen poistojen kirjaaminen lopetetaan, mikäli omaisuuserä luokitellaan myytävänä olevaksi IFRS 5 *Myyttävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot* mukaisesti.

Aineettomien ja aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden arvonalentuminen

Tilikauden päättyessä arvioidaan, onko viitteitä siitä, että aineettomiin hyödykkeisiin tai aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin kuuluvan omaisuuserän arvo saattaa olla alentunut. Jos arvonalentumisesta on viitteitä, arvioidaan omaisuuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Kerrytettävissä oleva rahamäärä arvioidaan lisäksi vuosittain liikearvosta, keskeneräisistä aineettomista hyödykkeistä sekä taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomista aineettomista hyödykkeistä riippumatta siitä, onko arvonalentumisesta viitteitä. Liikearvo kohdistetaan arvonalentumistestausta varten hankinta-ajankohdasta lähtien konsernin rahavirtaa tuottaville yksiköille. Testissä verrataan yksikön liikearvon sisältävää kirjanpitoarvoa yksiköstä kerrytettävissä olevaan rahamäärään.

Kerrytettävissä oleva rahamäärä on omaisuuserän käypä arvo vähennettynä luovutuksesta aiheutuvilla menoilla tai sitä korkeampi käyttöarvo. Käyttöarvolla tarkoitetaan omaisuuserästä tai rahavirtaa tuottavasta yksiköstä saatavissa olevia arvioituja vastaisia nettorahavirtoja, jotka diskontataan nykyarvoonsa ennen veroja määritettyä korkoprosenttia käyttäen. Jos omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin siitä kerrytettävissä oleva rahamäärä, siitä kirjataan tuloslaskelmaan arvonalentumistappio. Kirjaamisen yhteydessä poistettavan omaisuuserän taloudellinen vaikutusaika arvioidaan uudelleen.

Arvonalentumistappio peruutetaan, jos olosuhteissa on tapahtunut muutos ja hyödykkeestä kerrytettävissä oleva rahamäärä on muuttunut arvonalentumistappion kirjaamisajan-

kohdasta, ei kuitenkaan enempää, kuin mikä hyödykkeen kirjanpitoarvo olisi ilman arvonalentumistappion kirjaamista. Liikearvosta kirjattua arvonalentumistappiota ei peruuteta missään tilanteessa.

Sijoituskiinteistöt

Sijoituskiinteistöjä pidetään vuokratuottojen saamiseksi ja omaisuuden arvonnoususta hyötymiseksi. Sijoituskiinteistöt arvostetaan hankintamenomallia käyttäen kuten omassa käytössä olevat kiinteistötkin. Samoin niiden poistoajat ja -menetelmät sekä arvonalentumistappioiden kirjausperusteet ovat samat kuin vastaavien omassa käytössä olevien kiinteistöjen. Sijoituskäytössä olevien kiinteistöjen käyvät arvot esitetään liitetietona ja ne arvioidaan käyttäen tuleviin tuottoihin ja markkinaehtoisiin tuotto-odotuksiin perustuvaa tuottoarvomenetelmää ja toteutuneisiin vertailukaappoihin perustuvaa kauppaa-arvomenetelmää.

Arvioinnin lähtökohtana ovat kiinteistökohtaiset ominaisuudet koskien mm. kiinteistön sijaintia, kuntoa ja vuokraus-tilannetta sekä markkinalähtöiset vertailutiedot koskien vaihtoehtoisia vuokria, tuottovaatimustasoja ja yksikköhintoja. Arviointi on tilikaudella suoritettu käyttäen konsernin omaa asiantuntemusta.

Varaukset

Varaus kirjataan, kun konsernille on aikaisempien tapahtumien seurauksena syntynyt oikeudellinen tai tosiasiallinen veloitte, maksuvelvoitteen toteutuminen on todennäköistä ja veloitteen suuruus on arvioitavissa luotettavasti. Jos veloitteesta tai osasta siitä on mahdollista saada korvaus joltakin kolmannelta osapuolelta, korvaus kirjataan erilliseksi omaisuuseräksi vain silloin, kun sen saaminen on käytännössä varmaa.

Vakuutus- ja sijoitus sopimukset

Vakuutus sopimukset käsitellään IFRS 4 -standardin mukaisesti joko vakuutus sopimuksina tai sijoitus sopimuksina. Standardin mukaan vakuutus sopimukset luokitellaan vakuutus sopimukseksi, mikäli niissä siirtyy vakuutus ennantajan ja vakuutus ennantajan välillä merkittävää vakuutus riskiä. Mikäli sopimuksen perusteella siirtyvä riski on luonteeltaan rahoitus riskiä eikä merkittävää vakuutus riskiä, luokitellaan sopimus sijoitus sopimukseksi. Sopimuksen luokittelu vakuutus- tai sijoitus sopimukseksi määrää sen arvostuskäytännön.

Sampo käsittelee sopimuksista syntyvät velat standardin ensimmäisessä vaiheessa kansallisten vaatimusten mukaisesti lukuun ottamatta tasoitus määrää, yhteistakuuerää sekä näiden muutosta, jotka IFRS:n mukaisesti esitetään omassa pääomas- ja tuloksessa.

JÄLLEENVAKUUTUSSOPIMUKSET

Jälleenvakuutus sopimus on sopimus, joka täyttää IFRS 4:n asettamat edellytykset vakuutus sopimukselle ja jonka perusteella konserni voi saada korvauksia toiselta vakuutus yhtiöltä, mikäli se itse joutuu korvaus velvolliseksi muiden tekemiensä vakuutus sopimusten perusteella. Jälleenvakuutus sopimusten perusteella saatavat suoritukset on kirjattu taseessa erään Saamiset jälleenvakuutus sopimuksista sekä Muut varat. Ensiksi mainittu erä sisältää jälleenvakuuttajien osuuden konsernin jälleenvakuutettujen vakuutus sopimusten vakuutus maksu- ja korvaus vastuusta. Muissa varoissa on lyhytaikaiset saamiset jälleenvakuuttajilta.

Kun konserni itse joutuu maksamaan korvauksia jälleenvakuutus sopimuksen perusteella toiselle vakuutus yhtiölle, kirjataan velka tase-erään Muut velat.

Jälleenvakuutuksiin liittyvät saamiset ja velat arvostetaan yhdenmukaisesti jälleenvakuutettujen saamisten ja velkojen kanssa. Jälleenvakuutussaamiset testataan vuosittain arvonalentumistappioiden varalta. Arvonalentumistappio kirjataan tulos vaikutteisesti, mikäli on olemassa objektiivista näyttöä, että konserni ei tule saamaan kaikkia rahamääriä, joihin sillä sopimuksen ehtojen mukaan on oikeus.

VAHINKOVAKUUTUS

Vakuutus sopimusten luokittelu

Vakuutus sopimuksia luokiteltaessa ja niihin liittyviä riskejä tarkasteltaessa toisiinsa kytketyt sopimukset tulkitaan yhdeksi sopimukseksi.

Muina kuin vakuutus sopimuksina, eli sopimuksina, joissa riski ei siirry, käsitellään mm. Captive-sopimuksia, joissa vakuutus yhtiö merkitsee yrityksen ensivakuutuksen ja jälleenvakuuttaa saman riskin sellaisessa vakuutus yhtiössä, joka kuuluu vakuutus ennantajan kanssa samaan konserniin. Vahinkovakuutuksessa on myös sopimuksia, joissa vakuutus yhtiö myöntää vakuutuksen ja siirtää vakuutus riskin edelleen lopulliselle vakuutus ennantajalle. Nämä ovat ns. Reverse Flow Fronting -sopimuksia. Aikaisemman bruttokäsittelyn sijaan näistä molemmista kirjataan vain sopimussuhteen nettovaikutus tulos laskelmaan ja taseeseen. Edellytyksenä nettomääräiselle käsittelylle on, että sopimuksesta nettona kirjattu omapidätys on nolla.

Lisäksi vahinkovakuutuksessa on sopimuksia, joissa vakuutus riski on eliminoitu retrospektiivisellä vakuutus maksulla, eli ennakoitujen ja toteutuneiden vahinkojen erotus tasataan lisämaksulla suoraan tai vakuutuksen vuosiuudistuksen yhteydessä. Näiden sopimusten rahavirta kirjataan nettomääräisenä suoraan taseeseen kirjaamatta niitä ensin tulos laskelmaan vakuutus maksu tuotoiksi ja korvaus kuluiksi.

Velat vahinkovakuutus sopimuksista

Vakuutus velka on nettomääräinen sopimus perusteinen veloitte, joka vakuutus ennantajalla on vakuutus sopimuksen pe-

rusteella. Vakuutusmaksuvastuu ja korvausvastuu muodostavat vakuutusvelan, joka vastaa solmittujen vakuutussovinnusten mukaisia velvoitteita.

Vakuutusmaksuvastuun on tarkoitus kattaa jo solmittujen vakuutussovinnusten jäljellä olevan vakuutuskauden odotettavissa olevat korvausmenot ja liikekulut. Vahinko- ja jälleenvakuutusessa vakuutusmaksuvastuu lasketaan yleensä aikaperusteisesti niin kutsutun pro rata temporis -periaatteen mukaisesti. Jos vakuutusmaksutaso katsotaan riittämättömäksi siten, ettei se kata mahdollisia korvausmenoja ja liikekuluja, vakuutusmaksuvastuuta on vahvistettava siirtovastuun täydennyksellä ottaen huomioon myös erääntymättömät vakuutusmaksuerät.

Korvausvastuu kattaa tulevaisuudessa suoritettavat korvaukset kaikista jo tapahtuneista vahingoista. Tämä koskee myös tapahtuneita vahinkoja, joita ei tilinpäätöshetkellä vielä ole raportoitu vakuutusyhtiölle eli ns. IBNR (incurred but not reported) -vahinkoja. Korvausvastuuseen sisältyvät myös kaikki korvausten arvioidut selvittelykulut.

Vahinkoensivakuutuksen ja jälleenvakuutuksen korvausvastuu lasketaan tilastollisin menetelmin tai tapauskohtaisesti yksittäisten vahinkojen perusteella. Useimmiten käytetään näiden menetelmien yhdistelmää siten, että suurvahingot arvioidaan tapauskohtaisesti ja pienehköt vahingot sekä tilinpäätöshetkellä tapahtuneet mutta vielä raportoimattomat vahingot (IBNR) tilastollisin menetelmin. Korvausvastuuta ei diskontata. Tästä poikkeuksena ovat vahinkovakuutuksen eläkeuotoiset korvaukset, joiden nykyarvo lasketaan yleisesti hyväksytyillä henkivakuutusteknisillä menetelmillä ottaen huomioon oletettu inflaatio ja kuolevuus.

Vahinko- ja jälleenvakuutuksesta saatava vakuutusmaksutulo kirjataan tuloslaskelmaan, kun vakuutuksen vuosimaksu erääntyy maksettavaksi.

Vakuutusvelan riittävyystesti

Vahinkovakuutuksen korvausvastuun ja vakuutusmaksuvastuun riittävyys tutkitaan erikseen. Korvausvastuu perustuu vastaisten korvausrahavirtojen ennusteisiin. Ennusteet tehdään vakiintuneilla vakuutusmatemaattisilla menetelmillä.

Vakuutusmaksuvastuu lasketaan pääsääntöisesti aikaperusteisesti ns. pro rata temporis -periaatteen pohjalta. Vakuutusmaksuvastuun riittävyys testataan laskemalla vakuutusmaksuvastuun lisävastuu yhtiöittäin kullekin liiketoiminta-alueelle ja vakuutusluokalle. Mahdollinen havaittu riittämättömyys vakuutusmaksuvastuussa korjataan kirjaamalla siirtovastuun täydennys.

Yhteistakuuerä

Yhteistakuueränä on käsitelty erä, jonka kartuttaminen perustuu Suomen liikenne- ja tapaturmavakuutuslakiin ja jonka kerryttämisestä vastaavat kyseisiä vakuutuksia myyvät yhtiöt yhdessä. Yhteistakuuerän tarkoituksena on taata korvausten maksu asiakkaille siinä tapauksessa, että joku vakuutuksia myy-

vistä yhtiöistä joutuisi selvitystilaan tai konkurssiin. Yhteistakuuerän kerryttämisellä varaudutaan näin tulevaisuudessa mahdollisesti syntyvän veloitteen suorittamiseen. Sampo-konsernissa yhteistakuuerä esitetään IFRS-standardien yleisten perusteiden mukaisesti omassa pääomassa, kunnes veloitteen toteutuminen on todennäköistä. Yhteistakuuerä ei ole osinjonjakokelpoista omaa pääomaa.

Vahinkovakuutuslajien jakojärjestelmä

Suomen lakisääteisten vahinkovakuutusten (tapaturma- liikenne- ja potilasvakuutusten) perusteella maksettavia eläkkeitä, sairaanhoidon sekä lääkinnällisen kuntoutuksen korvauksia korotetaan vuosittain TEL-indeksillä korvausten reaaliarvon säilyttämiseksi. Indeksikorotukset eivät ole vakuutusyhtiöiden vastuulla, sillä ne rahoitetaan jakojärjestelmäperiaatteella, ts. kunakin vuonna vakuutusmaksuissa kerätään indeksikorotuksia yhtä paljon kuin niitä kyseisenä vuonna maksetaan. Käytännössä tämä toteutetaan siten, että vahinkovakuutusyhtiöt keräävät vakuutusmaksutulonsa yhteydessä kuormituserää, joka tilitetään kyseisen vakuutuslajin keskusyhteisölle. Keskusyhteisö jakaa kerätyt jakojärjestelmämäärät siten, että kyseistä vakuutuslajia harjoittava yhtiö saa saman määrän, minkä se on sinä vuonna maksanut jakojärjestelmän piiriin kuuluvia korvauksia. Vakuutusyhtiön maksuosuuden suuruus perustuu yhtiön markkinaosuuteen kyseisen vakuutuslajin osalta.

Eläkkeiden indeksikorotuksiin liittyvää jakojärjestelmää ei käsitellä IFRS 4:n mukaisena vakuustustoimintana eikä siitä synny vakuutusyhtiölle riskiä. Siten vakuutusmaksun yhteydessä kerättävää jakojärjestelmämaksua ei katsota vakuutusmaksutuloksi eikä maksettavaa eläkkeiden indeksikorotusta korvauskuluksi. Koska kerätty indeksikorotus vastaa määrältään maksettuja eläkkeiden indeksikorotuksia, kyseiset erät netotetaan tuloserässä Liiketoiminnan muut kulut. Keskusyhteisöltä mahdollisesti vielä saamatta tai maksamatta oleva osuus tasauserästä esitetään lyhytaikaisena saamisena tai velkana tase-erissä Muut varat tai Muut velat.

Vakuutusten aktivoitujen hankintamenot

Vakuutusten hankintamenot, jotka selkeästi liittyvät vakuutussovinnusten solmimiseen, esitetään taseen varoissa vakuutusten aktivoituina hankintamenoina. Hankintamenoina käsitellään vakuutussovinnusten hankkimiseen tai uusimiseen välillisesti tai välittömästi liittyvät toimintakulut kuten palkkiot, markkinointikulut sekä myyntihenkilöstön palkat ja kulut. Vakuutusten hankintamenot jaksotetaan samalla tavalla kuin vakuutusmaksuvastuu. Poistoaika on yleensä korkeintaan 12 kuukautta.

HENKIVAKUUTUS

Vakuutussovinnusten luokittelu

Henkivakuustustoiminnan sopimukset luokitellaan vakuutussovinnuksiksi tai sijoitussovinnuksiksi. Vakuutussovinnuksia ovat

sopimukset, joihin liittyy merkittävä vakuutusriski tai sellaiset sopimukset, joihin sisältyy vakuutuksenottajan oikeus muuttaa sopimusta kasvattamalla riskiä. Kapitalisaatiosopimuksiin ei sisälly vakuutusriskiä, joten nämä sopimukset on luokiteltu sijoitussopimuksiksi.

Sopimukseen liittyvä oikeus harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä (Discretionary Participation Feature, DPF) on vakuutuksenottajan sopimukseen perustuva oikeus saada taatun vähimmäistuoton lisäksi muita etuja. Etuina hyvitetään vakuutuksille laskuperustekorona lisäksi asiakashyvityksiä, korotetaan kuolemantapaussummia tai alennetaan vakuutusmaksuja. Mandatum Lifen tulkinnassa kohtuusperiaatteesta määritellään tavoitteet harkinnanvaraisille eduille. Sijoitussidonnaisissa sopimuksissa vakuutuksenottaja kantaa sijoitusriskin valitsemalla sijoituskohteet, joihin sopimusten arvonkehitys sidotaan.

Vakuutus- ja sijoitussopimusten arvostus
Kaikkiin vakuutusopimuksiin ja niihin sijoitussopimuksiin, joihin liittyy harkinnanvarainen oikeus osuuteen ylijäämästä (DPF), sovelletaan kansallisia laskentaperiaatteita lukuun ottamatta tasoitusmäärän ja sen muutoksen kirjaamista.

Kaikkiin sopimuksiin lukuun ottamatta sijoitussidonnaisia sopimuksia liittyy harkinnanvarainen oikeus ylijäämään. Sellaisiin sijoitussidonnaisiin sopimuksiin, joita ei luokitella vakuutusopimuksiksi, liittyy vakuutuksenottajan oikeus vaihtaa säästöjen tuottorakenne sijoitussidonnaisesta sellaiseksi, joka muodostuu vähimmäistuottotakuusta ja oikeudesta harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä. Tämän perusteella myös näihin sopimuksiin sovelletaan kansallisia laskentaperiaatteita.

Takaisinosto-oikeutta, vähimmäistuottotakuuta, saman sopimuksen sisällä olevia vakuutus- ja talletusosia sekä muita vastaavia oikeuksia ei eroteta pääsopimuksesta eikä arvosteta erikseen.

Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista ja jälleenvakuutusvarat

Vakuutus- ja sijoitussopimusten velka kirjataan vastuuväläksi, jonka muodostavat vakuutusmaksuvastuu ja korvausvastuu. Henkivakuutus toiminnan vakuutusteknisen vastuuvelan laskennassa käytetään erilaisia menetelmiä, jotka sisältävät oletuksia mm. kuolevuudesta, sairastuvuudesta, sijoitusten tuottotavasta, vastaisista liikekuluista ja vahinkojen selviämisestä.

Vastaanotetun jälleenvakuutuksen vastuuvelan muutos on laskettu vaihtuvien kurssien.

Vakuutusmaksuvastuu lasketaan ensivakuutuksessa vakuutuskohtaisesti ja jälleenvakuutuksessa antavan yhtiön ilmoituksen perusteella tai yhtiön omien laskuperusteiden mukaan.

Vastuuvelan diskonttauksessa käytetty korko on enintään kunkin maan viranomaisen hyväksymän enimmäiskorona suurin. Ensivakuutuksen maksuperusteissa käytetty laskuperustekorko ts. sopimuksille alkamishetkellä taattu vähim-

mäistuottotakuu vaihtelee vakuutusten alkamisajankohdan perusteella nolasta 4,5 prosenttiin. Vastuuvelkaa diskontattaessa on käytetty samaa tai alemmaa korkoa kuin maksua laskettaessa. Suurin osa Mandatum Lifen harkinnanvaraiseen voitonjakoon oikeutettujen sopimusten ansaittujen etujen vastuuvelasta on diskontattu 3,5 prosentilla, joka on myös korkein käytetty diskonttauskorko. Lisäksi Mandatum Life on alentanut vuoden 2009 tuottovaateen 3,0 prosenttiin.

Vastuuvelan diskonttauskoron ja 4,5 % vähimmäistuottotakuun erojen sekä vuoden 2009 tuottovaateen alentamisen takia vastuuvelkaan on lisätty laskuperustekorona täydennysvastuuta. Tytäryhtiössä SE Sampo Life Insurance Baltic diskonttauskorko vaihtelee maittain välillä 2,3–3,5 prosenttia ja vähimmäistuottotakuun keskiarvo välillä 3,5–3,8 prosenttia.

Kuolevuusoletuksilla on olennainen vaikutus vastuun määrään erityisesti ryhmäeläkevakuutuksessa, jonka vastuu muodostaa noin 43 prosenttia kotimaisen henkivakuutusyhtiön vastuuvälästä. Ryhmäeläkkeen vastuun laskennassa käytetään ns. kohorttikuoolevuusmallia, joka huomioi vakuutetun iän ja sukupuolen lisäksi myös syntymävuoden. Kohorttikuoolevuus olettaa elinajan odotteen kasvavan yhdellä vuodella kymmenen vuoden aikavälillä.

Sijoitussidonnaisten sopimusten velat ja katteena olevat varat on sovitettu yhteen. Velkojen ja varojen määrät on esitetty liitetiedoissa. Ensivakuutuksen korvausvastuuta laskettaessa vain alkaneiden eläkkeiden korvausvastuussa käytetään diskonttausta. Vastaanotetun jälleenvakuutuksen korvausvastuu perustuu antavan yhtiön ilmoitukseen ja arvioon vielä tilittämättä olevasta korvauskulusta.

Korvausvastuu kattaa tulevaisuudessa suoritettavat korvaukset kaikista tunnetuista sekä tilinpäätöshetkellä tuntemattomista vakuutustapahtumista. Korvausvastuuseen sisältyvät myös kaikki korvausten hoitokulut.

Vastuuvelasta määritetään vuosittain lyhyt- ja pitkäkestoisen velan osuus. Lisäksi liitetietojen riskienhallintaosiossa on nähtävissä vastuuvelan ennustettu vuosittainen erääntyminen.

Velan riittävyystesti

Velan riittävyystesti tehdään yhtiöittäin kaikista sopimuskannoista ja täydennystarvetta tarkastellaan yhtiöittäin koko vastuuvelan riittävyden perusteella. Ei-sijoitussidonnaisiin velkoihin kohdistuva testi sisältää kaikki odotettavissa olevat sopimuksiin perustuvat rahavirrat. Sopimuksiin perustuviin rahavirtoihin kuuluvat odotettavissa olevat vakuutusmaksut, korvaukset, lisäedut ja liikekulut. Korvauksissa on arvioitu takaisinostot ja muut vakuutustapahtumat historiatietoihin perustuen. Korvausmäärät pitävät sisällään sekä sopimusten laskuperustekorona että arvion tulevasta lisäeduista. Rahavirtojen pääoma-arvot diskontataan tilinpäätöshetken käyttäen swap-korkokäyrää.

Sijoitussidonnaisen liikkeen testissä lasketaan riski- ja liikekuluylijäämien pääoma-arvot vastaavalla tavalla. Mikä-

li yhtiökohtaisen sijoitussidonnaisen ja muun liikkeen velan yhteismäärä edellyttää täydentämistä, kasvatetaan velkaa tulosvaikutteisesti testin osoittamalla määrällä.

Kohtuusperiaate

Vakuutusyhtiölain 13 luvun 2 §:n mukaan henkivakuutuksessa on noudatettava ns. kohtuusperiaatetta sellaisten vakuutusten kohdalla, joilla on vakuutus sopimuksen mukaan oikeus vakuutusten mahdollisesti tuottaman ylijäämän perusteella myönnettäviin lisäetuihin (DPF). Mikäli vakavaraisuusvaatimukset eivät ole esteenä, kohtuullinen osa ylijäämästä on palautettava lisäetuina näille vakuutuksille.

Mandatum Lifen tavoitteena on antaa pitkällä aikavälillä voitonjakoon oikeutetuille vakuutusäästöille ennen kuluja ja veroja kokonaishyvitys, joka on vähintään Suomen valtion pitkän joukkovelkakirjalainan tuotto. Kokonaishyvitys muodostuu laskuperustekorosta ja vuosittain määrättävistä lisäeduista. Lisäetujen tasossa pyritään jatkuvuuteen. Yhtiön vakavaraisuusasema pyritään pitämään sellaisena, että se ei rajoita lisäetujen antamista vakuutusosittajille eikä omistajille suunnattavaa voitonjakoa. Tarkemmin periaate on selitetty yhtiön Internet-sivuilla.

Viron, Latvian ja Liettuan lainsäädännössä ei ole kohtuusperiaatetta vastaavaa sääntelyä. Ruotsin yhtiön harjoittama vakuutusliike ei ole voitonjakoon oikeutettua.

Työsuhte-etuudet

TYÖSUHTEEN PÄÄTTYMISEN JÄLKEISET ETUUKSET.....

Työsuhteen päättymisen jälkeisiä etuuksia ovat eläkkeet ja henkivakuutukset.

Sammolla on etuus pohjaisia eläkejärjestelyjä Ruotsissa ja Norjassa, muissa maissa eläkejärjestelyt ovat maksupohjaisia. Merkittävin maksupohjainen järjestely on Suomen TEL-perusvakuutus.

Maksupohjaisissa järjestelyissä konserni suorittaa kiinteitä maksuja eläkevakuutusyhtiölle eikä sillä ole oikeudellista tai tosiasiallista velvoitetta suorittaa lisämaksuja. Maksupohjaisista järjestelyistä aiheutuvat veloitteet kirjataan kuluksi kaudella, jota veloitus koskee.

Etuus pohjaisissa järjestelyissä yritykselle jää veloitteita tilikauden maksun suorittamisen jälkeenkin ja näiden vakuutusmatemaattisen ja/tai sijoitusriskin kantaa yritys. Veloitte lasketaan kustakin järjestelystä erikseen käyttäen ennakoituun etuus oikeusyksikköön perustuvaa menetelmää (projected unit credit method). Veloitteen määrän laskennassa käytetään vakuutusmatemaattisia oletuksia. Eläkemenot kirjataan kuluksi henkilöiden palvelusajalle.

Etuus pohjaisissa järjestelyissä on sekä rahastoituja että rahastoimattomia järjestelyjä. Näissä tilivuoden eläkekuluksi kirjataan vuoden vakuutusmatemaattisten laskelmien mukainen vanhuuseläkekertymä laskettuna lineaarisesti eläkeiän saavut-

tamishetken eläkepalkan pohjalta, mihin lisätään korkokuluina aikaisempien vuosien eläkesitoumusten hyvityksistä/lisäyksistä aiheutuvat laskennalliset vaikutukset ja vähennetään järjestelyihin kuuluvien varojen tuotot. Tilivuoden eläkekulut arvioidaan vuoden alussa ja laskelma perustuu osaksi muun muassa palkkojen korotusolettamiin ja hintainflaatioon eläkesitoumuksen koko keston ajalta, osaksi järjestelyihin kuuluvien varojen tuotto-odotukseen sekä sitoumuksen markkinakorkoon tilikauden aikana.

Etuus pohjaisten järjestelyjen kirjaamisessa taseeseen sovelletaan mallia, jossa vakuutusmatemaattisia voittoja ja tappioita, jotka johtuvat laskennallisten olettamusten ja toteutumien eroista, ei tulouteta, jos erotus on pienempi kuin 10 prosenttia vastaisen sitoumuksen nykyarvosta tai järjestelyihin kuuluvien varojen käyvästä arvosta, sen mukaan kumpi on suurempi. 10 prosentin rajan ylittävät kertyneet erotukset jaksotetaan tuloslaskelmassa eläkekuluksi sitoumuksen koko keston ajalle. Näin kertyneet tulouttamattomat vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot kirjataan taseeseen nettosaamiseksi tai nettovelaksi.

Konsernilla on lisäksi vapaaehtoisia etuus pohjaisia eläkevakuutuksia. Vakuutukset ovat konsernin sisäisiä, ne sisältyvät Mandatum Lifen vastuovelkaan ja niiden määrä on epäolennainen.

IRTISANOMISEN YHTEYDESSÄ SUORITETTAVAT

ETUUKSET

Irtisanomiseen perustuva velvoite kirjataan velaksi silloin kun konserni on todistettavasti sitoutunut lopettamaan yhden tai useamman henkilön työsuhteen ennen normaalia yhtyeelle jäämisen ajankohtaa tai myöntämään irtisanomisen yhteydessä suoritettavia etuuksia vapaaehtoisen irtisanoutumisen edistämiseksi tehdyn tarjouksen seurauksena. Etuuksista ei koidu työnantajalle taloudellista hyötyä tulevaisuudessa, joten ne kirjataan välittömästi kuluksi. Myöhemmin kuin 12 kuukauden kuluttua tilinpäätöksestä erääntyvät veloitteet diskontataan. Sammossa irtisanomisen yhteydessä suoritettavia etuuksia ovat irtisanomiseen liittyvät rahapaketit ja eläkepaketit.

Osakeperusteiset maksut

Sammolla on osakeperusteisia kannustinjärjestelmiä, jotka maksetaan joko käteisvaroina (Johdon ja asiantuntijoiden pitkäaikaiset kannustinjärjestelmät 2004 I, 2004 II, 2005 I, 2005 II, 2006 I, 2006 II, 2008 I sekä 2008 II) tai oman pääoman ehtoisina instrumentteina (Sampo 2006). Käteisvaroina maksettavat järjestelyt arvostetaan kannustimen perusarvoon väli- ja tilinpäätöspäivinä ja velan muutokset kirjataan tuloslaskelmaan. Oman pääoman ehtoisina instrumentteina maksettavat järjestelyt arvostetaan käypään arvoon niiden myöntämishetkellä ja kirjataan kuluksi ja oman pääoman lisäykseksi tasaerinä oikeuden syntymisajanjakson aikana.

Oman pääoman ehtoisina instrumentteina maksettavien kannustimien käypä arvo on määritetty Black-Scholes –hinnoittelumallin avulla. Markkinaperusteisen kannustinosan käyvässä arvossa on huomioitu hinnoittelumallilla ennakoitu toteuma palkkiona maksettavien osakkeiden määrästä. Ei-markkinaperusteisten ehtojen vaikutuksia ei sisällytetä kannustimen käypään arvoon, vaan ne otetaan huomioon niiden osakkeiden määrissä, joihin oletetaan syntyvän oikeus oikeuden syntymisajanjakson kuluessa. Tältä osin konserni päivittää oletuksen arvioidusta lopullisesta osakemäärästä jokaisena väli- ja tilinpäätöspäivänä.

Siirtyessään 1.1.2004 IFRS-raportointiin Sampo ei IFRS 1 salliman helpotuksen nojalla soveltanut IFRS 2 *Osakeperusteiset maksut* standardia vuoden 2000 optio-ohjelmaan.

Tuloverot

Tuloslaskelman verokulu sisältää kauden verotettavaan tuloon perustuvan veron ja laskennallisen veron. Verokulu kirjataan tuloslaskelmaan, paitsi suoraan omaan pääomaan kirjattavien erien osalta, jolloin myös verovaikutus kirjataan osaksi omaa pääomaa. Kauden verotettavaan tuloon perustuva vero lasketaan kunkin maan voimassaolevan verokannan perusteella. Veroa oikaistaan mahdollisilla edellisiin tilikausiin liittyvillä veroilla.

Laskennalliset verot lasketaan kaikista väliaikaisista eroista kirjanpitoarvon ja verotuksellisen arvon välillä. Verotuksessa vähennyskeltottomasta liikearvon arvonalentumisesta ei kirjata laskennallista veroa eikä tytäryhtiöiden jakamattomista voittovaroista kirjata laskennallista veroa siltä osin, kun ero ei todennäköisesti purkaudu ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa.

Laskennalliset verot on laskettu käyttämällä tilinpäätöspäivään mennessä vahvistettuja verokantoja.

Laskennallinen verosaaminen on kirjattu siihen määrään asti, kun on todennäköistä, että tulevaisuudessa syntyy verotettavaa tuloa, jota vastaan väliaikainen ero voidaan hyödyntää.

Osakepääoma

Osakkeiden liikkeeseenlaskukulut, jotka ovat suoraan kohdistettavissa uusien osakkeiden tai optioiden liikkeeseen laskemiseen tai liiketoiminnan hankkimiseen, esitetään omassa pääomassa verovaikutukset huomioon ottaen saadun tulon vähennyksenä.

Osingot kirjataan omasta pääomasta sinä tilikautena, jona yhtiökokous päättää osingonjaosta.

Kun emoyhtiö tai muu konserniyhtiö ostaa emoyhtiön osakkeita, maksettu vastike vähennetään omasta pääomasta ja esitetään erässä Omat osakkeet siihen asti, kunnes osakkeet mitätöidään. Jos osakkeet myöhemmin myydään tai lasketaan uudelleen liikkeeseen, saatu vastike kirjataan omaan pääomaan.

Rahavarat

Rahavaroina käsitellään käteiset varat, joiksi katsotaan kassa sekä lyhytaikaiset talletukset (3 kk).

Sampo esittää liiketoiminnan rahavirrat käyttäen epäsuoraa esitystapaa, jolloin voittoa (tappiota) ennen veroja oikaistaan ei-kassaperusteisten tapahtumien vaikutuksella, varojen ja velkojen muutoksilla ja tuotoilla ja kuluilla, jotka liittyvät investointien tai rahoituksen rahavirtoihin.

Rahavirtalaskelmassa saadut ja maksetut korot esitetään liiketoiminnan rahavirroissa. Myös saadut osingot sisältyvät liiketoiminnan rahavirtoihin. Maksetut osingot esitetään rahoitustoiminnan rahavirroissa.

Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti edellyttää johdon tekemiä arvioita ja oletuksia, jotka ovat vaikuttaneet tilinpäätöksessä esitettäviin tuottoihin, kuluihin, varoihin ja velkoihin sekä ehdollisiin velkoihin. Harkintaa joudutaan käyttämään myös tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden soveltamisessa. Arviot perustuvat tilinpäätöshetkellä parhaaseen käytettävissä oleeseen tietoon. Arviointi perustuu sekä aikaisempiin kokemuksiin että tulevaisuutta koskeviin tilinpäätöshetkellä todennäköisimpinä pidettyihin oletuksiin. Toteutumatiemat voivat poiketa näistä arvioihin ja oletuksiin perustuvista päätöksistä. Mahdolliset arvioiden muutokset kirjataan siltä tilikaudella, jonka aikana arviota korjataan ja kaikilla tämän jälkeisillä ajanjaksoilla.

Sammon keskeiset tulevaisuutta koskevat oletukset ja tilinpäätöspäivän arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät liittyvät mm. vakuutusmatemaattisissa laskelmissa käytettyihin oletuksiin, julkisesti noteeraamattomien rahoitusvarojen ja -velkojen ja sijoituskiinteistöjen käypien arvojen arviointiin sekä rahoitusvarojen ja aineettomien hyödykkeiden arvonalentumisten arviointiin. Näitä osa-alueita koskevat laatimisperiaatteet ovat konsernin kannalta monimutkaisimmat ja edellyttävät eniten merkittävien arvioiden ja oletusten käyttämistä.

VAKUUTUSMATEMAATTISET OLETUKSET

Vakuutusvelkojen arviointiin liittyy aina epävarmuutta, sillä vastuuvelka perustuu tehtyihin arvioihin ja oletuksiin tulevista korvausmenoista. Arviot perustuvat tilinpäätöspäivänä käytettävissä oleviin konsernin omiin tilastoihin aikaisemmista vahinkotapahtumista. Arvioihin liittyvä epävarmuus on yleensä suurempi arvioitaessa uusia vakuutuskantoja tai vakuutuslaitosten, joissa vahingon selviäminen kestää kauan, sillä näistä ei ole vielä saatavilla täydellisiä vahinkotilastoja. Historiatietojen lisäksi vakuutusvelkojen arvioinnissa otetaan huomioon mm. vahinkokehitys, maksamattomien korvausten määrä, lakimuutokset, oikeuden päätökset sekä yleinen taloudellinen tilanne.

Huomattava osa konsernin vahinkovakuutuksen vakuutusveloista liittyy lakisääteisiin tapaturma- ja liikennevakuutuksiin. Näiden velkojen arviointiin sisältyvistä epävarmuustekijöistä huomattavimmat sisältyvät oletuksiin inflaatiosta, kuolevuudesta, diskonttauskorosta sekä lakimuutosten ja oikeuskäytäntöjen vaikutuksista.

Henkivakuutuksen vakuutusvelkojen vakuutusmatemaattisista oletuksista on kerrottu tarkemmin kappaleessa Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista ja jälleenvakuutusvarat.

IAS 19:n mukaiset etuuspohjaiset eläke-etuudet arvioidaan myös vakuutusmatemaattisten periaatteiden mukaisesti. Eläkejärjestelyn varauksen laskenta perustuu tulevaisuudessa odotettavissa oleviin eläkkeisiin, jolloin diskonttauskoron määrittelyn lisäksi tehdyt arviot koskevat oletuksia mm. kuolevuudesta, henkilöstön vaihtuvuudesta, hintainflaatiosta sekä palkkakehityksestä.

KÄYPIEN ARVOJEN MÄÄRITYS

Jos rahoitusvaroilla ei ole noteerausta, käypä arvo määritetään markkinoilla yleisesti hyväksytyjen arvostusmenetelmien avulla. Menetelmistä on kerrottu enemmän tilinpäätösperiaatteiden kappaleessa Käypä arvo.

Sijoituskiinteistöjen käyvät arvot on tilikauden aikana arvioitu itse markkinoilta saadun vertailuaineiston perusteella. Tähän liittyy johdon tekemät oletukset esim. markkinoiden tuottovaateista sekä käytettävästä diskonttauskorosta.

ARVONALENTUMISTESTAUKSET

Lainojen ja saamisten arvonalentumistestauksessa verrataan kirjanpitoarvoa kerrytettävissä olevien tulevien rahavirtojen nykyarvoon. Kertyvät rahavirrat arvioidaan sopimuskohtaisesti käyttäen hyväksi historiatietoon perustuvia oletuksia.

Liikearvo, keskeneräiset aineettomat hyödykkeet ja taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomat aineettomat hyödykkeet testataan vähintään vuosittain arvonalentumisen varalta. Rahavirtaa tuottavien yksiköiden kerrytettävissä olevat rahamäärät on pääosin määritetty käyttöarvoon perustuvilla laskemilla. Nämä edellyttävät johdon tekemiä arvioita mm. tulevasta kassavirroista, diskonttauskorosta sekä talouden yleisestä inflaatio- ja kasvukehityksestä.

Uusien tai uudistettujen IFRS-standardien ja tulkintojen soveltaminen

TILIKAUDELLA 2009 KÄYTTÖÖN OTETTAVAT

Vuonna 2009 konserni ottaa käyttöön seuraavat IASB:n vuonna 2007 ja 2008 julkistamat liiketoimintaansa liittyvät uudet tai uudistetut standardit ja tulkinnat. Jollei toisin ole mainittu, alla olevat standardit, tulkinnat sekä niiden muutokset on tilinpäätöshetkellä hyväksytty myös EU:ssa. Uudet tai uudistetut standardit ovat voimassa 1.1.2009 tai sen jälkeen alkavilla tili-

kausilla, tulkintojen voimaantuloaika on kerrottu suluissa.

IFRS 2:een *Osakeperusteiset maksut – Oikeuden synnyttävät ehdot ja peruutukset* tehdyt muutokset edellyttävät kaikkien lopullista oikeutta synnyttämättömien ehtojen huomioon ottamista myönnettyjen oman pääoman ehtoisten instrumenttien käypää arvoa määritettäessä. Lisäksi muutos tarkentaa palkkion peruuntumisen käsittelyä. Muutoksen käyttöönotolla ei tule olemaan merkittävää vaikutusta Sammon tilinpäätösraportointiin.

IFRS 8 *Toimintasegmentit* muuttaa segmenttiraportointia siten, että esitettävien segmenttitietojen on perustuttava johdolle raportoituun informaatioon ja siinä noudatettuihin laskentaperiaatteisiin. Standardin käyttöönotto ei tule muuttamaan Sammon segmenttiraportointia merkittävästi, sillä konsernin aiemmin julkaisemat segmenttitiedot ovat jo perustuneet konsernin sisäiseen raportointirakenteeseen. Standardi on jo hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.

Uudistetun IAS 1:n *Tilinpäätöksen esittäminen* tarkoitus on helpottaa tilinpäätökseen sisältyvien tietojen analysointia ja vertailua. Muutokset liittyvät lähinnä tuloslaskelman ja oman pääoman muutoslaskelmien esitystapoihin sekä käytettyyn terminologiaan.

IAS 1 *Tilinpäätöksen esittäminen* ja IAS 32 *Rahoitusinstrumentit: esittämistapa* – standardien muutokset (Puttable Financial Instruments and Obligations Arising on Liquidation) edellyttävät tietyntyyppisten lunastusvelvoitteiden oman pääoman ehtoisten instrumenttien luokittelua omaksi pääomaksi velan sijaan. Muutosten käyttöönotolla ei tule olemaan vaikutusta Sammon tilinpäätösraportointiin.

IFRIC 13 *Kanta-asiakasohjelmat* (voimassa 1.7.2008 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla) edellyttää kanta-asiakaspalkkioiden käsittelemistä erillään tavaran tai palvelun myynnistä. Tulkinna käyttöönotolla ei tule olemaan merkitystä Sammon tilinpäätösraportointiin.

IFRIC 14 IAS 19 – *Etuuspohjaisesta järjestelystä johtuvan omaisuuserän yläraja, vähimmäisrahastointivaatimukset ja näiden välinen yhteys* (voimassa 1.1.2008 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla) selventää, kuinka paljon eläkejärjestelyn ylijäämästä voidaan kirjata omaisuuseräksi sekä miten lakisääteinen tai sopimusperusteinen vähimmäisrahastointivaatimus vaikuttaa eläkejärjestelystä syntyvään omaisuuserään tai velkaan. Tulkinna käyttöönotolla ei tule olemaan merkitystä Sammon tilinpäätösraportointiin.

IFRIC 16 *Ulkomaiseen yksikköön tehdyn nettosijoituksen suojaukset* (voimassa 1.10.2008 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla) selkeyttää ulkomaiseen yksikköön tehdyn nettosijoituksen suojausten kirjanpitokäsittelyä konsernissa. Tulkinna käyttöönotolla ei tule olemaan merkitystä Sammon tilinpäätösraportointiin. EU ei tilinpäätöshetkellä vielä ollut hyväksynyt tulkintaa sovellettavaksi.

Improvements to IFRSs – erityyppisiä, vähemmän merkittäviä muutoksia, joita on tehty kerralla useampiin standardeihin.

Konsernin näkemyksen mukaan muutokset eivät ole merkittäviä Sammon tilinpäätösraportoinnille.

TILIKAUDELLA 2010 KÄYTTÖÖN OTETTAVAT

Seuraavat vuonna 2008 uudistetut (voimaan 1.7.2009 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla) standardiuudistukset sekä uuden tulkinnan konserni ottaa käyttöön vuonna 2010 edellyttäen, että EU on siihen mennessä antanut niille vielä tilinpäätöshetkellä puuttuvan hyväksyntänsä:

Uudistettu IFRS 3 *Liiketoimintojen yhdistäminen* sisältää useita merkittäviä muutoksia yrityskauppojen kirjanpitokäsittelyyn. Uudistettu standardi sallii vähemmistöosuuden arvostamisen nykyisen käytännön mukaisesti suhteellisesti osuutena tytäryhtiön nettovaroista tai käypään arvoon. Kirjanpitokäsittely voidaan valita hankintakohtaisesti, ja sillä on vaikutuksia kirjattavaan liikearvon sekä vähemmistöosuuden määrään. Standardiuudistuksen muut merkittävät muutokset koskevat mm. hankintaan liittyvien kulujen kirjaamista tulosvaikutteisesti, vaiheittaishankintojen kirjaamista sekä ehdollisen kauppahinnan käsittelyä.

Uudistettu IAS 27 *Konsernitilinpäätös ja erillistilinpäätös* edellyttää omistusosuusmuutoksista aiheutuvien vaikutusten kirjaamista suoraan konsernin omaan pääomaan, mikäli emoyrityksen määräysvalta tytäryhtiössä säilyy. Mikäli määräysvalta menetetään, arvostetaan jäljellä oleva sijoitus käypään arvoon tulosvaikutteisesti. Lisäksi uudistuksen jälkeen tytäryhtiön tappiot voidaan kohdistaa vähemmistölle sen tekemän sijoituksen ylittävältä osalta.

IAS 39 *Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen* -standardin muutos tarkoittaa ohjeistusta suojauskohteen yksipuolisen riskin sekä inflaatoriskin suojaamisesta, mikäli kyseessä on rahoitusvara tai -velka. Konsernin arvion mukaan muutoksella ei tule olemaan merkittävää vaikutusta konsernin tilinpäätösraportointiin.

IFRIC 17 *Distributions of Non-cash Assets to Owners* selvittää muuna kuin käteisvaroina maksettavan voitonjaon kirjaamista ja arvostamista yhteisön kirjanpidossa. Tulkinnan käyttöönotolla ei tule olemaan vaikutusta konsernin tilinpäätösraportointiin.

{ Segmentti-informaatio }

Konsernin liiketoimintasegmentit muodostuvat vahinko- ja henkivakuutustoiminnasta sekä omistusyhteisöstä. Lopetettuina toimintoina esitetään vertailuvuonna pankki- ja sijoituspalvelutoiminta. Luokittelu lopetetuiksi toiminnoiksi suoritettiin, kun Sampo Oyj allekirjoitti 9.11.2006 sopimuksen Sampo Pankki Oyj:n koko osakekannan myynnistä Danske Bank A/S:lle. Kauppa toteutui 1.2.2007.

Konsernin toissijainen segmentointi perustuu maantieteelliseen jakoon. Raportoivat segmentit ovat Suomi, Ruotsi, Norja, Tanska, Baltia ja muut maat.

Segmentti-informaatio on tuotettu konsernin tilinpäätöstä laadittaessa ja esitettäessä noudatettujen laatimisperiaatteiden mukaisesti. Segmenteille on kohdistettu liiketoiminnasta aiheutuvat, joko välittömästi osoitettavissa tai järkevällä perusteella kohdistettavissa olevat, tuotot, kulut, varat ja velat. Segmenttien välinen hinnoittelu perustuu käypiin markkinahintoihin. Konsernitilinpäätöksessä segmenttien väliset liiketapahtumat sekä saamiset ja velat on eliminoitu.

Segmenttien poistot on esitetty liitteissä 11–13 ja sijoitukset osakkuusyhtiöihin liitteessä 14.

Konsernin tuloslaskelma liiketoimintasegmenteittäin 2008

Milj. €	Vahinko- vakuutus	Henki- vakuutus	Omistus- yhteisö	Elimi- noinnit	Konserni
Vakuutusmaksutulo	3 821	529	-	-	4 350
Sijoitustoiminnan nettotuotot	268	-222	232	-3	275
Liiketoiminnan muut tuotot	26	0	8	-11	23
Korvaukset	-2 592	-763	-	-	-3 355
Vakuutus- ja sijoitussopimusvelkojen muutos	-14	681	-	-	667
Henkilöstökulut	-460	-23	-11	-	-494
Liiketoiminnan muut kulut	-473	-51	-13	4	-532
Rahoituskulut	-29	-11	-37	10	-66
Osuus osakkuusyritysten voitoista/tappioista	2	0	0	-	2
Voitto ennen veroja	549	140	180	1	870
Verot					-195
Kauden voitto					675
josta					
Emoyhtiön omistajien osuus					675
Vähemmistöosuus					0

Konsernin tuloslaskelma liiketoimintasegmenteittäin 2007

Milj. €	Vahinko- vakuutus	Henki- vakuutus	Omistus- yhteisö	Elimi- noinnit	Konserni
Vakuutusmaksutulo	3 840	618	-	-	4 458
Sijoitustoiminnan nettotuotot	211	600	168	-5	974
Liiketoiminnan muut tuotot	29	0	8	-13	25
Korvaukset	-2 541	-653	-	-	-3 195
Vakuutus- ja sijoitussopimusvelkojen muutos	-43	-145	-	-	-188
Henkilöstökulut	-441	-20	-18	-	-479
Liiketoiminnan muut kulut	-493	-50	-26	11	-558
Rahoituskulut	-29	-10	-38	10	-67
Osuus osakkuusyritysten voitoista/tappioista	1	1	1	-	3
Voitto ennen veroja jatkuvista toiminnoista	534	342	95	3	974
Verot					-254
Voitto jatkuvista toiminnoista					720
Voitto lopetetuista toiminnoista					2 853
Kauden voitto					3 573
josta					
Emoyhtiön omistajien osuus					3 572
Vähemmistöosuus					0

Konsernitase liiketoimintasegmenteittäin 2008

Milj. €	Vahinko- vakuutus	Henki- vakuutus	Omistus- yhteisö	Elimi- noinnit	Konserni
Varat					
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	27	5	5	-	38
Sijoituskiinteistöt	28	100	10	-	138
Aineettomat hyödykkeet	495	167	0	-	663
Sijoitukset osakkuusyhtymyksissä	3	2	0	-	5
Rahoitusvarat	8 874	4 503	5 260	-2 498	16 139
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset	-	1 637	-	-	1 637
Laskennalliset verosaamiset	144	62	6	0	212
Saamiset jälleenvakuutusopimuksista	431	4	-	-	436
Muut varat	1 176	270	54	-27	1 473
Käteiset varat	259	171	35	-	465
Varat yhteensä	11 437	6 922	5 370	-2 525	21 205
Velat					
Velat vakuutus- ja sijoitusopimuksista	7 889	4 487	-	-	12 375
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitusopimuksista	-	1 637	-	-	1 637
Rahoitusvelat	686	104	604	-125	1 269
Laskennalliset verovelat	379	54	9	-	441
Varaukset	26	-	-	-	26
Eläkeveloitteet	92	-	-	-	92
Muut velat	444	242	73	-27	732
Velat yhteensä	9 516	6 523	686	-152	16 573
Oma pääoma					
Osakepääoma					98
Rahastot					-832
Kertyneet voittovarot					5 365
Emoyhtiön omistajien osuus					4 631
Vähemmistöosuus					0
Oma pääoma yhteensä					4 631
Oma pääoma ja velat yhteensä					21 205

Konsernitase liiketoimintasegmentteittäin 2007

Milj. €	Vahinko- vakuutus	Henki- vakuutus	Omistus- yhteisö	Elimi- noinnit	Konserni
Varat					
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	29	5	6	-	40
Sijoituskiinteistöt	41	105	12	-	158
Aineettomat hyödykkeet	554	164	0	-	718
Sijoitukset osakkuusyrityksissä	4	2	3	-	9
Rahoitusvarat	9 467	5 456	7 151	-2 499	19 575
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset	-	2 072	-	-	2 072
Laskennalliset verosaamiset	84	0	5	1	89
Saamiset jälleenvakuutus sopimuksista	484	5	-	-	489
Muut varat	1 224	66	54	-29	1 316
Käteiset varat	637	93	229	-	958
Varat yhteensä	12 524	7 968	7 458	-2 527	25 424
Velat					
Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista	8 527	4 621	-	-	13 148
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	-	2 071	-	-	2 071
Rahoitusvelat	530	101	596	-125	1 102
Laskennalliset verovelat	391	155	16	-	562
Varaukset	35	-	-	-	35
Eläkevelvoitteet	118	-	-	-	118
Muut velat	558	46	79	-29	655
Velat yhteensä	10 159	6 994	690	-153	17 691
Oma pääoma					
Osakepääoma					98
Rahastot					1 847
Kertyneet voittovarot					5 788
Emoyhtiön omistajien osuus					7 733
Vähemmistöosuus					0
Oma pääoma yhteensä					7 733
Oma pääoma ja velat yhteensä					25 424

Maantieteellinen segmentti-informaatio

TUOTOT MAANTIETEELLISTEN SEGMENTTIEN MUKAAN

Milj. €	Suomi	Ruotsi	Norja	Tanska	Baltia	Muut	Yhteensä
Tuotot 2008							
Vahinkovakuutustoiminta	804	1 147	1 397	293	166	0	3 807
Henkivakuutustoiminta	499	-	-	-	30	-	529
Omistusyhteisö	240	-	-	-	-	-	240
Yhteensä	1 543	1 147	1 397	293	196	0	4 576
Tuotot 2007							
Vahinkovakuutustoiminta	814	1 187	1 378	284	134	0	3 797
Henkivakuutustoiminta	550	1	3	0	64	-	618
Omistusyhteisö	176	-	-	-	-	-	176
Pankki- ja sijoituspalvelustoiminta (lopetetut toiminnot)	60	-	-	-	8	0	68
Yhteensä	1 600	1 188	1 381	285	206	0	4 659

Vakuutustoiminnan tuotot sisältävät vahinkovakuutuksen vakuutusmaksutuotot ja henkivakuutuksen vakuutusmaksutulon vakuutuksen myöntämismaan mukaan.

Omistusyhteisön tuotot sisältävät segmentin sijoitustoiminnan nettotuotot sekä liiketoiminnan muut tuotot.

Pankki- ja sijoituspalvelustoiminnan tuotot sisältävät segmentin kaikki liiketoiminnan tuotot vertailukaudelta 1.1.–31.1.2007.

VARAT MAANTIETEELLISTEN SEGMENTTIEN MUKAAN

Milj. €	Suomi	Ruotsi	Norja	Tanska	Baltia	Muut	Eliminoinnit	Yhteensä
Varat 2008								
Vahinkovakuutustoiminta	3 225	4 181	2 569	824	325	314	-	11 437
Henkivakuutustoiminta	6 835	-	-	-	87	-	-	6 922
Omistusyhteisö	5 370	-	-	-	-	-	-	5 370
Yhteensä	15 430	4 181	2 569	824	412	314	-2 525	21 205
Varat 2007								
Vahinkovakuutustoiminta	3 066	5 202	3 018	653	238	347	-	12 524
Henkivakuutustoiminta	7 817	1	7	1	141	-	-	7 968
Omistusyhteisö	7 458	-	-	-	-	-	-	7 458
Yhteensä	18 341	5 203	3 025	654	380	347	-2 527	25 424

Vahinkovakuutustoiminnan sijoitukset on jaettu ulkomaisille toiminnoille siten, että ne kuvastavat ulkomaisten yhtiöiden saamista heidän osuudestaan Ruotsissa keskitetysti hoidetuista sijoituksista.

{ *Hankitut ja myydyt liiketoiminnot* }

Vuosi 2008

If Skadeförsäkring Holding Ab osti venäläisen vakuutusyhtiötoimintaa harjoittavan SOAO Regionin koko osakekannan 1.6.2008. Alustava hankintahinta 28 milj. euroa maksettiin kokonaisuudessaan käteisellä.

Hankitun yhtiön varoilla ja veloilla ei ole olennaista vaikutusta konsernin lukuihin. Hankinnasta kirjattu liikearvo oli tilinpäätöshetkellä 17 milj. euroa.

Vuosi 2007

Sampo Oyj myi Sampo Pankki Oyj:n koko osakekannan Danske Bank A/S:lle 9.11.2006 päivätyllä sopimuksella. Kauppa toteutui 1.2.2007. Em. johtuen pankki- ja sijoituspalvelutoiminnan vertailuvuoden ensimmäisen kuukauden tulos on esitetty voittona lopetetuista toiminnoista.

{ Tuloslaskelman liitetiedot }

I Vakuutusmaksutulo

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINTA

Milj. €	2008	2007
Vakuutusopimuksista		
Vakuutusmaksutulo, ensivakuutus	3 967	4 000
Vakuutusmaksutulo, jälleenvakuutus	90	85
Vakuutusmaksutulo yhteensä, brutto	4 057	4 085
Jälleenvakuuttajien osuus vakuutusmaksutulosta	-236	-245
Vakuutusmaksutulo yhteensä, netto	3 821	3 840
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-12	-43
Jälleenvakuuttajien osuus vakuutusmaksuvastuun muutoksesta	-2	0
Vakuutusmaksuvastuun muutos, netto	-14	-43
Vahinkovakuutus toiminnan vakuutusmaksutuotot yhteensä, netto	3 807	3 797

HENKIVAKUUTUSTOIMINTA

Milj. €	2008	2007
Vakuutusopimuksista		
Vakuutusopimukset	487	607
Jälleenvakuutusopimukset	2	2
Vakuutusmaksutulo yhteensä, brutto	488	609
Jälleenvakuuttajien osuus	-7	-6
Vakuutusmaksutulo yhteensä, netto	482	603
Sijoitusopimukset	47	15
Henkivakuutus toiminnan vakuutusmaksutulo yhteensä¹⁾	529	618
Konserni yhteensä	4 350	4 458

¹⁾ Vakuutusmaksuvastuun muutos esitetään liitteessä nro 4, "Vakuutus- ja sijoitusopimusten velkojen muutos".

HENKIVAKUUTUSTOIMINNAN VAKUUTUSMAKSUTULON JAKAUTUMINEN

Milj. €	2008	2007
Vakuutusopimuksista		
Vakuutusmaksutulo sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	242	211
Vakuutusmaksutulo unit-linked vakuutusopimuksista	240	388
Vakuutusmaksutulo muista sopimuksista	5	7
Yhteensä	487	607
Jälleenvakuutusopimukset	2	2
Sijoitusopimuksista		
Maksutulo sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	0	1
Maksutulo unit-linked sopimuksista	47	15
Yhteensä	47	15
Vakuutus- ja sijoitusopimukset yhteensä	536	625
Jälleenvakuuttajien osuus	-7	-6
Vakuutusmaksutulo yhteensä	529	618
Kerta- ja jatkuvat vakuutusmaksut ensivakuutuksesta		
Jatkuvat vakuutusmaksut, vakuutusopimukset	365	404
Kertamaksut, vakuutusopimukset	121	202
Kertamaksut, sijoitusopimukset	47	15
Yhteensä	534	622

2 Sijoitustoiminnan nettotuotot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINTA

Milj. €	2008	2007
Rahoitusvaroista		
Johdannaissopimuksista		
Voitot/tappiot	83	35
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyistä rahoitusvaroista		
Saamistodistukset		
Korkotuotot	83	363
Voitot/tappiot	-62	-82
Osakkeet		
Voitot/tappiot	-135	-114
Osinkotuotot	4	43
Yhteensä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyistä rahoitusvaroista	-109	210
Lainoista ja muista saamisista		
Korkotuotot	25	27
Myytävässä olevista rahoitusvaroista		
Saamistodistukset		
Korkotuotot	374	-
Arvon alentumistappiot	-81	-
Voitot/tappiot	52	-
Osakkeet		
Voitot/tappiot	-32	-
Arvon alentumistappiot	-4	-
Osinkotuotot	47	-
Yhteensä	356	-
Yhteensä rahoitusvaroista	354	272
Muista varoista		
Sijoituskiinteistöt		
Voitot/tappiot	-1	6
Muut	1	-1
Yhteensä muista varoista	1	5
Korkokulut takaisinostosopimuksista	-16	-
Diskonttauksen purkuvaikutus	-60	-56
Palkkiokulut		
Omaisuu denhoito	-12	-10
Vahinkovakuutustoiminnan sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	268	211
Sijoitustoiminnan nettotuottoihin sisältyy		
Vakuutusliikkeestä aiheutuvia kurssieroja	20	10
Sijoitustoiminnasta aiheutuvia kurssieroja	2	-1

Voitot/tappiot myytävissä olevista rahoitusvaroista sisältävät 59 milj. euroa (-) käyvän arvon rahastosta tilikauden tulokseen kirjattua arvostusta.

HENKIVAKUUTUSTOIMINTA

Milj. €	2008	2007
Rahoitusvaroista		
Johdannaissopimuksista		
Voitot/tappiot	59	45
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyistä rahoitusvaroista		
Saamistodistukset		
Korkotuotot	4	5
Voitot/tappiot	-9	-4
Osakkeet		
Voitot/tappiot	-1	0
Osinkotuotot	0	0
Yhteensä	-6	0
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevista sijoituksista		
Saamistodistukset		
Korkotuotot	4	3
Voitot/tappiot	-5	-7
Osakkeet		
Voitot/tappiot	-486	61
Osinkotuotot	0	0
Lainat ja muut saamiset		
Korkotuotot	1	-
Muut rahoitusvarat		
Voitot/tappiot	1	-
Yhteensä	-485	57
Eräpäivään asti pidettävistä sijoituksista		
Saamistodistukset		
Korkotuotot	0	1
Lainoista ja muista saamisista		
Korkotuotot	7	5
Voitot/tappiot	-8	-3
Yhteensä	-1	2
Myytävässä olevista rahoitusvaroista		
Saamistodistukset		
Korkotuotot	173	143
Voitot/tappiot	-70	-27
Osakkeet		
Voitot/tappiot	30	263
Arvon alentumistappiot	-1	-10
Osinkotuotot	62	109
Yhteensä	194	477
Yhteensä rahoitusvaroista	-239	583
Muista varoista		
Sijoituskiihteistöt		
Voitot/tappiot	1	1
Arvon alentumistappiot	0	0
Muut	6	4
Yhteensä muista varoista	7	5
Palkkiotuotot, netto		
Omaisuudenhoito	-13	-16
Palkkiotuotot	23	28
Yhteensä	10	12
Henkivakuutustoiminnan sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	-222	600
Sijoitustoiminnan nettotuottoihin sisältyy		
Sijoitustoiminnasta aiheutuvia kurssieroja	-47	24

Voitot/tappiot myytävissä olevista rahoitusvaroista sisältävät 30 milj. euroa (234) käyvän arvon rahastosta tilikauden tulokseen kirjattua arvostusta.

OMISTUSYHTEISÖ	2008	2007
Milj. €		
Rahoitusvaroista		
Johdannaissopimuksista		
Voitot/tappiot	14	2
Lainoista ja muista saamisista		
Korkotuotot	5	3
Myytävissä olevista rahoitusvaroista		
Saamistodistukset		
Korkotuotot	77	123
Arvonalentumistappiot	0	-
Osakkeet		
Voitot/tappiot	3	-1
Arvonalentumistappiot	-1	-
Osinkotuotot	133	43
Yhteensä	213	165
Yhteensä rahoitusvaroista	232	170
Muista varoista		
Sijoituskiinteistöt		
Voitot/tappiot	0	-1
Muut	0	0
Yhteensä muista varoista	0	-2
Omistusyhteisön sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	232	168
Voitot/tappiot myytävissä olevista rahoitusvaroista sisältävät -2 milj. euroa (-1) käyvän arvon rahastosta tilikauden tulokseen kirjattua arvostusta.		
Segmenttien väliset eliminoinnit	-3	-5
Konserni yhteensä	275	974

Käyvän arvon rahaston muutokset on esitetty oman pääoman muutoslaskelmassa sivulla 76.

Muut tuotot ja kulut muodostuvat kiinteistöinvestointien vuokrista, hoitovastikkeista ja poistoista.

Kaikki sijoituksista aiheutuvat tuotot ja kulut sisältyvät sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Voitot/tappiot sisältävät myyntivoitot ja -tappiot sekä realisoituneet että realisoitumattomat arvostuserot sekä kurssivoitot ja -tappiot. Myytävissä olevien rahoitusvarojen realisoitumattomat arvostuserot kirjataan omaan pääomaan.

Vahinkovakuutustoiminnassa eläkemuoitoisten korvausten diskonttauksen purkuvaikutus on omana eräänään. Eläkemuoitoisten korvausten vastuu lasketaan käytössä olevien vakuutusmatemaattisten periaatteiden mukaisesti siten, että oletettu inflaatio ja kuolevuus on huomioitu. Lisäksi vastuuta diskontattaessa on otettu huomioon sijoitustoiminnan oletettu nettotuotto. Diskonttauksen asteittaisen purkamisen seurauksena syntyvien eläkemuoitoisten korvauskulujen lisäyksen kattamiseksi kohdistetaan eläkemuoitoisiin korvauksiin laskennallinen sijoitustoiminnan nettotuotto.

3 Korvauskulut

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINTA Milj. €	2008			2007		
	Brutto	Jälle- vakuuttajien osuus	Netto	Brutto	Jälle- vakuuttajien osuus	Netto
Vahinkovakuutus						
Tilikaudella sattuneiden vahinkojen korvauskulut						
Maksetut korvaukset	-1 406	45	-1 361	-1 283	31	-1 251
Tunnettujen vahinkojen korvausvastuun muutos	-704	55	-650	-702	44	-658
Tuntemattomien vahinkojen (IBNR) korvausvastuun muutos	-670	18	-651	-707	24	-683
Korvausten selvittelykulut	-9	-	-9	-14	-	-14
Eläkemuoitoisten korvausten korvausvastuun muutos	-11	-	-11	-10	-	-10
Tilikaudella sattuneiden vahinkojen korvauskulut yhteensä	-2 800	118	-2 682	-2 716	99	-2 617
Aikaisempina tilikausilla sattuneiden vahinkojen korvauskulut						
Maksetut korvaukset	-1 153	83	-1 070	-1 065	95	-970
Eläkemuoitoiset korvaukset	6	-	6	-20	0	-20
Kannansiirtokulut	6	-6	0	-7	7	-
Tunnettujen vahinkojen korvausvastuun muutos	685	-41	644	693	-67	626
Tuntemattomien vahinkojen (IBNR) korvausvastuun muutos	547	-37	510	456	-16	439
Aikaisempina tilikausilla sattuneiden vahinkojen korvauskulut yhteensä	91	-1	90	56	19	76
Maksetut korvaukset						
Maksetut korvaukset	-2 559	128	-2 431	-2 348	127	-2 221
Maksetut eläkemuoitoiset korvaukset	-29	-	-29	-33	-	-33
Kannansiirtokulut	6	-6	0	-7	7	-
Maksetut korvaukset yhteensä	-2 582	122	-2 460	-2 388	134	-2 254
Korvausvastuun muutos						
Tunnettujen vahinkojen korvausvastuun muutos	-19	14	-5	-9	-23	-32
Tuntemattomien vahinkojen (IBNR) korvausvastuun muutos	-122	-19	-141	-251	8	-244
Eläkemuoitoisten korvausten korvausvastuun muutos	23	0	23	-1	0	-1
Korvausten selvittelykulut	-9	-	-9	-10	-	-10
Korvausvastuun muutos yhteensä	-127	-5	-132	-272	-15	-287
Vahinkovakuutustoiminnan korvauskulut yhteensä	-2 709	117	-2 592	-2 660	119	-2 541

Eläkemuoitoisten korvausten vastuovelka arvostetaan yleisten vakuutusmatemaattisten periaatteiden mukaisesti. Huomioon otetaan odotettu inflaatio sekä kuolevuus. Vastaiset eläkesuoritukset diskontataan korolla, joka vastaa odotettavissa olevia sijoitustuottoja. Eläkemuoitoisten korvausten diskonttauksen purkautumisen johdosta vakuutustekniseen tulokseen lisätään vastaava sijoitustuotto. Suomen vahinkovakuutuksen piiriin kuuluvien tuntemattomien eläkevahinkojen korvausvastuu diskontataan. Korvausvastuu oli vuonna 2008 noin 303 milj. euroa (284). Diskonttaamaton määrä oli 467 milj. euroa (463). Lisäys johtuu suureksi osaksi työvahinkovakuutuksiin liittyvän korvausvastuun kasvusta.

Eläkemuoitoisten korvausten vastuovelkaa laskettaessa käytetyt korkokannat maittain (%)

	2008	2007
Ruotsi	1,50	1,50
Suomi	3,30	3,30
Tanska	2,00	2,00

HENKIVAKUUTUSTOIMINTA						
Milj. €	Maksetut korvaukset		Korvausvastuun muutos		Korvauskulut	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Vakuutus sopimukset						
Henkivakuutus						
Vakuutukset, jotka ovat oikeutettuja harkinnanvaraiseen voitonjakoon	-135	-140	-1	0	-136	-140
Muut vakuutukset	-1	0	0	0	-1	-1
Sijoitussidonnaiset vakuutukset	-176	-102	-2	-1	-178	-103
Yhteensä	-312	-243	-3	-1	-315	-244
Eläkevakuutus						
Vakuutukset, jotka ovat oikeutettuja harkinnanvaraiseen voitonjakoon	-284	-259	-113	-99	-397	-358
Muut vakuutukset	0	0	0	0	0	0
Sijoitussidonnaiset vakuutukset	-5	-5	0	0	-5	-6
Yhteensä	-289	-264	-113	-99	-402	-364
Jälleenvakuutus	-1	-2	0	0	-1	-2
Vakuutus sopimukset yhteensä	-602	-509	-116	-100	-717	-608
Jälleenvakuuttajien osuus	5	5	1	0	5	5
Vakuutus sopimukset yhteensä	-597	-504	-115	-100	-713	-604
Sijoitus sopimukset						
Kapitalisaatiosopimukset						
Vakuutukset, jotka ovat oikeutettuja harkinnanvaraiseen voitonjakoon	-38	-36	0	0	-38	-36
Sijoitussidonnaiset vakuutukset	-12	-14	0	0	-12	-14
Sijoitus sopimukset yhteensä	-50	-49	0	0	-50	-49
Henkivakuutus toiminnan korvauskulut yhteensä	-648	-554	-115	-100	-763	-653

Henkivakuutustoiminnan maksetut korvaukset korvauslajeittain Milj. €	2008	2007
Vakuutusopimukset		
Henkivakuutus		
Takaisinostot	-23	-24
Kuolemantapauskorvaukset	-25	-22
Säästösummien takaisinmaksut	-82	-88
Vahingon selvittelykulut	0	0
Muut	-7	-6
Yhteensä	-136	-140
Sijoitussidonnainen henkivakuutus		
Takaisinostot	-124	-58
Kuolemantapauskorvaukset	-22	-20
Säästösummien takaisinmaksut	-29	-23
Vahingon selvittelykulut	0	0
Muut	0	0
Yhteensä	-176	-102
Eläkevakuutus		
Maksetut eläkkeet	-269	-248
Takaisinostot	-10	-7
Kuolemantapauskorvaukset	-4	-4
Vahingon selvittelykulut	0	0
Muut	-1	0
Yhteensä	-284	-259
Sijoitussidonnainen eläkevakuutus		
Maksetut eläkkeet	-1	0
Takaisinostot	-3	-3
Kuolemantapauskorvaukset	-1	-2
Muut	0	0
Yhteensä	-5	-5
Jälleenvakuutusopimukset	-1	-2
Vakuutusopimukset yhteensä	-602	-509
Jälleenvakuuttajien osuus	4	5
Vakuutusopimukset yhteensä	-597	-504
Sijoitusopimukset		
Kapitalisaatiosopimukset		
Takaisinostot	-13	-32
Säästösummien takaisinmaksut	-25	-4
Muut	0	0
Yhteensä	-38	-36
Sijoitusopimukset		
Sijoitussidonnaiset kapitalisaatiosopimukset		
Takaisinostot	-5	-14
Säästösummien takaisinmaksut	-7	0
Yhteensä	-12	-14
Sijoitusopimukset yhteensä	-50	-50
Maksetut korvaukset, brutto	-652	-559
Maksetut korvaukset, netto	-648	-554
Konserni yhteensä	-3 355	-3 195

4 Vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINTA

Milj. €	2008	2007
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-12	-43
Jälleenvakuuttajien osuus	-2	0
Vahinkovakuutustoiminnan vakuutusmaksuvastuun muutos, netto	-14	-43

HENKIVAKUUTUSTOIMINTA

Milj. €	2008	2007
Vakuutus sopimukset		
Henkivakuutus		
Sopimukset, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon	114	90
Muut sopimukset	-1	0
Sijoitussidonnaiset sopimukset	301	-190
Yhteensä	414	-100
Eläkevakuutus		
Sopimukset, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon	88	50
Muut sopimukset	0	-1
Sijoitussidonnaiset sopimukset	171	-128
Yhteensä	259	-79
Jälleenvakuutus sopimukset	1	1
Vakuutus sopimukset yhteensä	675	-178
Jälleenvakuuttajien osuus	0	0
Vakuutus sopimukset yhteensä, netto	675	-177
Sijoitussopimukset		
Kapitalisaatiosopimukset		
Sopimukset, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon	42	33
Sijoitussidonnaiset sopimukset	-36	0
Sijoitussopimukset yhteensä	6	32
Vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos yhteensä, brutto	681	-145
Henkivakuutustoiminnan vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos yhteensä, netto	681	-145
Konserni yhteensä	667	-188

5 Henkilöstökulut

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINTA

Milj. €	2008	2007
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-328	-311
Osakkeina toteutettavat osakeperusteiset maksut	-1	-1
Käteisvaroina toteutettavat osakeperusteiset maksut	-1	-1
Eläkekulut		
- maksupohjaiset järjestelyt	-45	-39
- etuuspohjaiset järjestelyt (liitetieto 28)	-21	-27
Muut henkilösivukulut	-64	-62
Vahinkovakuutustoiminnan henkilöstökulut yhteensä	-460	-441

HENKIVAKUUTUSTOIMINTA

Milj. €	2008	2007
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-18	-16
Osakkeina toteutettavat osakeperusteiset maksut	0	0
Käteisvaroina toteutettavat osakeperusteiset maksut	0	0
Eläkekulut – maksupohjaiset järjestelyt	-3	-2
Muut henkilösivukulut	-1	-2
Henkivakuutustoiminnan henkilöstökulut yhteensä	-23	-20

OMISTUSYHTEISÖ

Milj. €	2008	2007
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-7	-7
Osakkeina toteutettavat osakeperusteiset maksut	-2	-5
Käteisvaroina toteutettavat osakeperusteiset maksut	0	0
Eläkekulut – maksupohjaiset järjestelyt	-2	-6
Muut henkilösivukulut	-1	-1
Omistusyhteisön henkilöstökulut yhteensä	-11	-18
Konserni yhteensä	-494	-479

Lisätiedot osakeperusteisista maksuista esitetään liitetiedossa 31 Kannustinjärjestelmät.

6 Liiketoiminnan muut kulut

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINTA

Milj. €	2008	2007
Tietohallintokulut	-20	-50
Muut henkilöstökulut	-17	-17
Markkinointikulut	-41	-45
Poistot	-20	-32
Vuokrat	-49	-48
Vakuutusten aktivoitujen hankintamenojen muutos	10	7
Ensivakuutuksen palkkiot	-137	-130
Annetun jälleenvakuutuksen palkkiot	20	19
Muut	-219	-197
Vahinkovakuutustoiminnan liiketoiminnan muut kulut yhteensä	-473	-493

HENKIVAKUUTUSTOIMINTA

Milj. €	2008	2007
Tietohallintokulut	-12	-10
Muut henkilöstökulut	-1	-1
Markkinointikulut	-4	-3
Poistot	-3	-2
Vuokrat	-3	-2
Ensivakuutuksen palkkiot	-9	-13
Tulevan jälleenvakuutuksen palkkiot	-1	-1
Annetun jälleenvakuutuksen palkkiot	1	1
Muut	-20	-20
Henkivakuutustoiminnan liiketoiminnan muut kulut yhteensä	-51	-50

Vahinko- ja henkivakuutustoiminnan erä Muut sisältää mm. kulut viestinnästä, ulkopuolisista palveluista sekä muista hallintokuluista.

OMISTUSYHTEISÖ

Milj. €	2008	2007
Tietohallintokulut	-1	-2
Muut henkilöstökulut	0	0
Markkinointikulut	-1	-1
Poistot	-1	-2
Vuokrat	-3	-2
Muut	-7	-19
Omistusyhteisön liiketoiminnan muut kulut yhteensä	-13	-26

Omistusyhteisön erä Muut muodostuu mm. konsulttipalkkioista sekä vuokra- ja muista hallintokuluista.

Segmenttien väliset eliminoinnit	4	11
Konserni yhteensä	-532	-558

7 Vahinkovakuutustoiminnan tulosanalyysi

Milj. €	2008	2007
Vakuutusmaksutuotot	3 807	3 797
Korvauskulut	-2 834	-2 788
Liikekulut	-662	-653
Muut vakuutustekniset tuotot ja kulut	4	5
Vakuutustoimintaan kohdistettu sijoitustoiminnan nettotuotto	233	205
Vakuutustekninen kate	548	565
Sijoitustoiminnan nettotuotto	299	238
Sijoitustoiminnan nettotuotto-osuuden siirto	-293	-261
Muut tuotot ja kulut	-5	-8
Liikevoitto	549	534
Erittely tuloslaskelmaeriin sisältyvistä toimintokohtaisista liikekuluista		
Milj. €	2008	2007
Korvausten hoitokulut (korvauskulut)	-242	-247
Vakuutusten hankintamenot (liikekulut)	-434	-436
Vakuutustoiminnan hallintokulut (liikekulut)	-259	-243
Muuhun vakuutustekniseen toimintaan liittyvät hallintokulut (muut vakuutustekniset kulut)	-22	-25
Sijoitusten hoitokulut (sijoitustoiminnan kulut)	-12	-10
Yhteensä	-968	-961

8 Vahinkovakuutustoiminnan vakuutuslajiryhmäkohtainen tulos

Milj. €	Tapaturma ja sairaus	Moottoriajo-neuvovastuu	Moottoriajo-neuvot, muut luokat	Meri, lento ja tavarankuljetus	Palo- ja muu omaisuusvahinko	Vastuu	Luotto ja takaus
Vakuutusmaksutulo vakuutus sopimuksista yhteensä, brutto							
2008	568	680	1 086	145	1 205	168	2
2007	562	723	1 068	144	1 198	184	3
Vakuutusmaksutuotot vakuutus sopimuksista yhteensä, brutto							
2008	555	687	1 086	145	1 196	176	2
2007	561	747	1 015	142	1 197	184	2
Korvauskulut, brutto ¹⁾							
2008	-404	-597	-753	-103	-805	-106	-1
2007	-460	-642	-699	-97	-747	-79	0
Liikekulut, brutto ²⁾							
2008	-98	-145	-171	-23	-193	-31	0
2007	-92	-151	-154	-20	-200	-29	0
Jälleenvakuutustoiminnan tulos							
2008	-3	0	-2	-10	-83	-35	0
2007	13	-1	-3	-10	-96	-31	0
Vakuutustekninen tulos							
2008	49	-55	159	9	115	3	1
2007	23	-46	159	16	153	45	2

Milj. €	Oikeusturva	Muut	Ensivakuutus yhteensä	Jälleenvakuutus	Eliminoinnit	Yhteensä
Vakuutusmaksutulo vakuutus sopimuksista yhteensä, brutto						
2008	17	104	3 974	90	-7	4 057
2007	16	108	4 006	85	-5	4 085
Vakuutusmaksutuotot vakuutus sopimuksista yhteensä, brutto						
2008	17	103	3 966	85	-6	4 045
2007	16	104	3 967	80	-5	4 042
Korvauskulut, brutto ¹⁾						
2008	-12	-87	-2 868	-85	2	-2 951
2007	-11	-100	-2 834	-75	2	-2 907
Liikekulut, brutto ²⁾						
2008	-2	-4	-668	-12	2	-678
2007	-2	-8	-657	-11	0	-668
Jälleenvakuutustoiminnan tulos						
2008	0	2	-132	25	5	-101
2007	0	16	-111	0	4	-107
Vakuutustekninen tulos						
2008	3	14	298	14	2	315
2007	3	12	365	-5	0	360

¹⁾ Korvauskuluihin kohdistettu toimintokohtaisia liikekuluja 242 milj. euroa (247).

²⁾ Liikekuluihin sisältyy muita vakuutusteknisiä tuottoja 26 milj. euroa (29) ja muita vakuutusteknisiä kuluja 22 milj. euroa (25).

9 Osakekohtainen tulos

Milj. €	2008	2007
Laimentamaton osakekohtainen tulos		
Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden voitto/jatkuvat toiminnot	675	720
Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden voitto/tappio/lopetetut toiminnot	-	2 852
Osakkeiden lukumäärän painotettu keskiarvo tilikauden aikana	569	578
Laimentamaton osakekohtainen tulos (EUR/osake)/jatkuvat toiminnot	1,18	1,25
Laimentamaton osakekohtainen tulos (EUR/osake)/lopetetut toiminnot	-	4,94
Laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos	-	-

10 Rahoitusvarat ja -velat

Rahoitusvarat ja -velat on luokiteltu IAS 39.9 mukaisiin kategorioihin. Taulukossa on esitetty myös rahoitusvaroihin ja -velkoihin liittyvät korkotuotot ja -kulut, tuloslaskelmaan kirjatut realisoituneet ja realisoitumattomat voitot ja tappiot, arvonalentumistappiot sekä osinkotuotot. Taulukon rahoitusvarat sisältää tase-erät Rahoitusvarat, Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset sekä Käteiset varat.

Milj. €	Kp-arvo	Korkotuotot/ Korkokulut	2008	Arvonal. tappiot	Osinko- tuotot
			Voitot/ tappiot		
RAHOITUSVARAT					
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat					
Johdannaissopimukset	470	4	152	-	-
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat	2 033	91	-696	-	4
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	1	0	-	-	-
Lainat ja muut saamiset	472	37	-8	-	-
Myytäviksi olevat rahoitusvarat	15 265	615	-17	-87	243
Konsernin rahoitusvarat yhteensä	18 241	748	-569	-87	247
RAHOITUSVELAT					
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat					
Johdannaissopimukset	255	-	-	-	-
Muut rahoitusvelat	1 014	-66			
Konsernin rahoitusvarat yhteensä	1 269	-66			
Milj. €	Kp-arvo	Korkotuotot/ Korkokulut	2007	Arvonal. tappiot	Osinko- tuotot
			Voitot/ tappiot		
RAHOITUSVARAT					
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat					
Johdannaissopimukset	193	-	70	-	-
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat	11 402	370	-146	-	86
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	8	1	-	-	-
Lainat ja muut saamiset	964	35	-3	-	-
Myytäviksi olevat rahoitusvarat	10 038	257	-25	-10	151
Konsernin rahoitusvarat yhteensä	22 605	662	-104	-10	238
RAHOITUSVELAT					
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat					
Johdannaissopimukset	91	-	-	-	-
Muut rahoitusvelat	1 011	-67			
Konsernin rahoitusvarat yhteensä	1 102	-67			

{ Taseen liitetiedot }

II Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

		2008			2007		
VAHINKOVAKUUTUSTOIMINTA							
Milj. €		Koneet ja kalusto		Koneet ja kalusto		Koneet ja kalusto	
1.1.	Hankintameno	117		105			
	Kertyneet poistot	-88		-78			
	Kirjanpitoarvo 1.1.	29		28			
Kirjanpitoarvo 1.1.		29		28			
	Lisäykset	11		14			
	Vähennykset	-1		-1			
	Poistot	-11		-11			
	Valuuttakurssierot	-1		0			
	Kirjanpitoarvo 31.12.	27		29			
31.12.	Hankintameno	126		117			
	Kertyneet poistot	-100		-88			
	Kirjanpitoarvo 31.12.	27		29			
		2008			2007		
HENKIVAKUUTUSTOIMINTA							
Milj. €		Maa-alueet ja rakennukset	Koneet ja kalusto	Yhteensä	Maa-alueet ja rakennukset	Koneet ja kalusto	Yhteensä
1.1.	Hankintameno	4	5	10	4	5	9
	Kertyneet poistot	0	-4	-4	0	-4	-4
	Kirjanpitoarvo 1.1.	4	1	5	4	1	5
Kirjanpitoarvo 1.1.		4	1	5	4	1	5
	Lisäykset	-	0	0	-	1	1
	Vähennykset	-	0	0	-	0	0
	Poistot	0	0	-1	0	0	0
	Kirjanpitoarvo 31.12.	4	1	5	4	1	5
31.12.	Hankintameno	4	6	10	4	5	10
	Kertyneet poistot	0	-4	-5	0	-4	-4
	Kirjanpitoarvo 31.12.	4	1	5	4	1	5
		2008			2007		
OMISTUSYHTEISÖ							
Milj. €		Maa-alueet ja rakennukset	Koneet ja kalusto	Yhteensä	Maa-alueet ja rakennukset	Koneet ja kalusto	Yhteensä
1.1.	Hankintameno	2	5	7	15	11	26
	Kertyneet poistot	-1	0	-1	-1	-6	-7
	Kertyneet arvonalentumiset	0	-	0	-1	-	-1
	Kirjanpitoarvo 1.1.	1	4	6	13	5	18
Kirjanpitoarvo 1.1.		1	4	6	13	5	18
	Lisäykset	0	0	0	-	2	2
	Vähennykset	-	-	0	-	-2	-2
	Siirrot omasta käytöstä sijoituskiinteistöihin	-	-	-	-12	-	-12
	Poistot	0	0	0	0	-1	-1
	Kirjanpitoarvo 31.12.	1	4	5	1	4	6
31.12.	Hankintameno	2	5	7	2	5	7
	Kertyneet poistot	-1	-1	-2	-1	0	-1
	Kertyneet arvonalentumiset	0	-	0	0	-	0
	Kirjanpitoarvo 31.12.	1	4	5	1	4	6
Milj. €							
	Konserni yhteensä				2008		2007
					38		40

Segmenttien tase-erä koneet ja kalusto sisältää atk-laitteet ja toimistokalusteet.

I2 Sijoituskiinteistöt

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINTA

Milj. €	2008	2007
1.1.		
Hankintameno	56	61
Kertyneet poistot	-4	-3
Kertyneet arvonalentumiset	-11	-17
Kirjanpitoarvo 1.1.	41	41
Kirjanpitoarvo 1.1.	41	41
Lisäykset	1	0
Vähennykset	-25	-5
Poistot	-1	-1
Arvonalentumistappiot	0	-1
Arvonalentumistappioiden peruutukset	10	7
Valuuttakurssierot	1	0
Kirjanpitoarvo 31.12.	28	41
31.12.		
Hankintameno	33	56
Kertyneet poistot	-5	-4
Kertyneet arvonalentumiset	-1	-11
Kirjanpitoarvo 31.12.	28	41
Vuokratuotot sijoituskiinteistöistä	2	3
Sijoitusomaisuuteen sisältyvät muulla sopimuksella vuokralle annetut kiinteistöt		
Ei-purettavissa olevat vähimmäisvuokrat		
- yhden vuoden kuluessa	1	1
- yli yhden vuoden ja enintään viiden vuoden kuluttua	1	1
Yhteensä	2	3
Kiinteistökulut		
- välittömät hoitokulut kiinteistöistä, jotka ovat kerryttäneet vuokratuottoa kaudella	-1	-1
- välittömät hoitokulut kiinteistöistä, jotka eivät ole kerryttäneet vuokratuottoa kaudella	-1	-0
Yhteensä	-2	-1
Vahinkovakuutuksen sijoituskiinteistöjen käypä arvo 31.12.	24	44

HENKIVAKUUTUSTOIMINTA

Milj. €	2008	2007
1.1.		
Hankintameno	157	163
Kertyneet poistot	-35	-35
Kertyneet arvonalentumiset	-17	-19
Kirjanpitoarvo 1.1.	105	110
Kirjanpitoarvo 1.1.	105	110
Lisäykset	1	1
Vähennykset	-4	-4
Poistot	-3	-3
Arvonalentumistappiot	1	1
Kirjanpitoarvo 31.12.	100	105
31.12.		
Hankintameno	154	157
Kertyneet poistot	-38	-35
Kertyneet arvonalentumiset	-16	-17
Kirjanpitoarvo 31.12.	100	105
Vuokratuotot sijoituskiinteistöistä	17	15
Sijoitusomaisuuteen sisältyvät muulla sopimuksella vuokralle annetut kiinteistöt		
Ei-purettavissa olevat vähimmäisvuokrat		
- yhden vuoden kuluessa	8	10
- yli yhden vuoden ja enintään viiden vuoden kuluttua	6	11
- yli viiden vuoden kuluttua	5	14
Yhteensä	20	34
Kaudella tuloutetut muuttuvat vuokrat yhteensä	0	0
Kiinteistökulut		
- välittömät hoitokulut kiinteistöistä, jotka ovat kerryttäneet vuokratuottoa kaudella	-7	-8
- välittömät hoitokulut kiinteistöistä, jotka eivät ole kerryttäneet vuokratuottoa kaudella	0	-0
Yhteensä	-7	-8
Henkivakuutuksen sijoituskiinteistöjen käypä arvo 31.12.	118	122

OMISTUSYHTEISÖ

Milj. €	2008	2007
1.1.		
Hankintameno	29	38
Kertyneet poistot	0	-1
Kertyneet arvonalentumiset	-17	-18
Kirjanpitoarvo 1.1.	12	19
Kirjanpitoarvo 1.1.	12	19
Lisäykset myöhemmin toteutuneista aktivoiduista menoista	-	0
Vähennykset	-2	-20
Poistot	0	0
Arvonalentumistappioiden peruutukset	-	1
Siirrot omasta käytöstä sijoituskiinteistöihin	-	12
Kirjanpitoarvo 31.12.	10	12
31.12.		
Hankintameno	27	29
Kertyneet poistot	0	0
Kertyneet arvonalentumiset	-17	-17
Kirjanpitoarvo 31.12.	10	12
Vuokratuotot sijoituskiinteistöistä	2	2
Sijoitusomaisuuteen sisältyvät muulla sopimuksella vuokralle annetut kiinteistöt		
Ei-purettavissa olevat vähimmäisvuokrat		
- yhden vuoden kuluessa	1	1
- yli yhden vuoden ja enintään viiden vuoden kuluttua	0	2
Yhteensä	2	3
Kiinteistökulut		
- välittömät hoitokulut kiinteistöistä, jotka ovat kerryttäneet vuokratuottoa kaudella	0	1
- välittömät hoitokulut kiinteistöistä, jotka eivät ole kerryttäneet vuokratuottoa kaudella	1	1
Yhteensä	1	1
Omistusyhteisön sijoituskiinteistöjen käypä arvo 31.12.	14	13
Konserni yhteensä	138	158

Konsernin sijoituskiinteistöjen käyvät arvot arvioitu kokonaisuudessaan itse markkinoilta saadun vertailuaineiston perusteella.

Segmenttien sijoituskiinteistöjen tilat vuokrataan markkinaehtoisilla, peruuttamattomilla vuokrasopimuksilla. Vuokrasopimusten pituudet vaihtelevat toistaiseksi voimassa olevista monivuotisiin sopimuksiin.

13 Aineettomat hyödykkeet

		2008			
VAHINKOVAKUUTUSTOIMINTA			Asiakas-	Muut	
Milj. €		Liikearvo	suhteet	aineettomat	Yhteensä
				hyödykkeet	
1.1.					
Hankintameno		530	47	99	676
Kertyneet poistot		-	-26	-96	-122
Kirjanpitoarvo 1.1.		530	21	3	554
Kirjanpitoarvo 1.1.		530	21	3	554
Valuuttakurssierot		-69	-1	0	-70
Lisäykset					
Erikseen hankitut		-	-	3	3
Liiketoimintojen yhdistämisen kautta hankittu		19	-	-	19
Vähennykset		-	-	0	0
Poistot		-	-8	-2	-9
Kirjanpitoarvo 31.12.		479	13	4	495
31.12.					
Hankintameno		479	47	101	627
Kertyneet poistot		-	-34	-98	-132
Kirjanpitoarvo 31.12.		479	13	4	495
		2007			
VAHINKOVAKUUTUSTOIMINTA			Asiakas-	Muut	
Milj. €		Liikearvo	suhteet	aineettomat	Yhteensä
				hyödykkeet	
1.1.					
Hankintameno		549	47	106	703
Kertyneet poistot		-	-18	-93	-111
Kirjanpitoarvo 1.1.		549	29	13	592
Kirjanpitoarvo 1.1.		549	29	13	592
Valuuttakurssierot		-19	-	0	-20
Lisäykset		-	-	1	1
Vähennykset		-	-	-9	-9
Poistot		-	-9	-3	-12
Kirjanpitoarvo 31.12.		530	21	3	554
31.12.					
Hankintameno		530	47	99	676
Kertyneet poistot		-	-26	-96	-122
Kirjanpitoarvo 31.12.		530	21	3	554

Asiakassuhteille kohdistettu aineeton hyödyke on syntynyt If-hankinnan yhteydessä vuonna 2004, kun osa hankintamenoista on kohdistettu If-konsernin vakuutus sopimuksille. Tase-erä poistetaan kuudessa vuodessa tasapoistoin.

Muissa aineettomissa hyödykkeissä vuonna 2007 näkyy vähennyksenä If Vahinkovakuutusyhtiö Oy:n vakuutusjärjestelmän romutus 9 milj. euroa. Romutus vähentää poistoista aiheutuvia kuluja vielä seuraavan neljän vuoden aikana noin 1–2 milj. euroa vuodessa.

HENKIVAKUUTUSTOIMINTA Milj. €	2008			2007		
	Liikearvo	Muut aineettomat hyödykkeet	Yhteensä	Liikearvo	Muut aineettomat hyödykkeet	Yhteensä
1.1.						
Hankintameno	153	26	179	153	19	172
Kertyneet poistot	-	-15	-15	-	-13	-13
Kirjanpitoarvo 1.1.	153	11	164	153	6	159
Kirjanpitoarvo 1.1.	153	11	164	153	6	159
Lisäykset	-	6	6	-	8	8
Vähennykset	-	0	0	-	-1	-1
Poistot	-	-2	-2	-	-2	-2
Kirjanpitoarvo 31.12.	153	14	167	153	11	164
31.12.						
Hankintameno	153	32	185	153	26	179
Kertyneet poistot	-	-18	-18	-	-15	-15
Kirjanpitoarvo 31.12.	153	14	167	153	11	164

OMISTUSYHTEISÖ Milj. €	2008		2007	
	Muut aineettomat hyödykkeet	Muut aineettomat hyödykkeet	Muut aineettomat hyödykkeet	Muut aineettomat hyödykkeet
1.1.				
Hankintameno	30	52		
Kertyneet poistot	-20	-19		
Kertyneet arvonalentumiset	-9	-9		
Kirjanpitoarvo 1.1.	0	23		
Kirjanpitoarvo 1.1.	0	23		
Vähennykset	-	-22		
Poistot	0	-1		
Kirjanpitoarvo 31.12.	0	0		
31.12.				
Hankintameno	30	30		
Kertyneet poistot	-20	-20		
Kertyneet arvonalentumiset	-9	-9		
Kirjanpitoarvo 31.12.	0	0		
Konserni yhteensä	663	718		

Segmenttien muut aineettomat hyödykkeet koostuvat pääosin atk-ohjelmistojen hankinnoista.

Poistot ja arvonalentumiset sisältyvät tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut kulut.

LIKEARVON ARVONALENTUMISTESTAUS

Liikearvojen osalta on suoritettu IAS 36 *Omaisuuksien arvonalentuminen* -standardin tarkoittama arvonalentumistestaus. Testauksien perusteella ei ole kirjattu arvonalentumisia.

Arvonalentumistestausta varten Sampo määrittelee kerrytettävissä olevan rahamäärän käyttöarvoon perustuen niille rahavirtaa tuottaville yksiköille, joille liikearvoa on kohdistettu. Sampo on määritellyt tällaisiksi yksiköiksi If-alkonsernin sekä Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiön (jäljempänä Mandatum Life).

Ifin kerrytettävissä olevat rahamäärät on määritetty käyttäen diskontattua rahavirtamallia. Malli pohjautuu historiatietojen lisäksi Sammon johdon parhaisiin arvioihin taloudellisista olosuhteista kuten myyntimäärästä, marginaaleista sekä tuotto- ja kustannuskehityksestä. Mandatum Lifen käyttöarvomalli pohjautuu olennaisilta osilta ns. embedded value -malliin, jossa olemassa olevien vakuutusosapimusten arvioidut rahavirrat perustuvat johdon hyväksymiin talousarvioihin sekä historiatietoihin mm. vakuutusosapimusten takaisinostoista sekä kuoleman- ja vahinkotapahtumien tiheyksistä. Ifin saadut rahavirrat on diskontattu ennen veroja määritetyllä korolla 11,3 %. Mandatum Lifen rahavirtojen diskonttaukseen on käytetty pääoman painotettua keskimääräistä kustannusta (weighted average cost of capital) 11,1 %:ia.

Johdon hyväksymät If-konsernin rahavirtoja koskevat ennusteet kattavat vuodet 2009–2011. Tämän ajanjakson jälkeiset kassavirrat on ekstrapoloitu käyttäen 3 %:n kasvuvauhtia. Niille markkinoille, joilla Mandatum Life toimii, on käytetty 2 %:n kasvuvauhtia vuoden 2008 jälkeisille kausille.

Johto katsoo, että ei mikään jokseenkin mahdollinen muutos käytettyihin keskeisiin oletuksiin saisi aikaan sitä, että yksikköjen kirjanpitoarvot ylittäisivät niiden kerrytettävissä olevat rahamäärät.

14 Sijoitukset osakkuusyhtiöissä

Milj. €	2008	2007
Osuudet 1.1.	9	16
Osuus kauden tuloksesta	1	3
Lisäykset	-	2
Vähennykset	-4	-13
Muuntoerot	0	0
Osuudet 31.12.	5	9

PÄÄOMAOSUUSMENETELMÄLLÄ YHDISTELLYT OSAKKUUSYHTIÖT 31.12.2008

Milj. €	Kirjanpito- arvo	Käypä arvo*)	Omistus- osuus, %	Varat/velat	Liikevaihto	Voitto/tappio
Nimi						
Henkivakuutusosakeyhtiö Retro	1		24,21	37/32	4	2
Autovahinkokeskus Oy	2		35,54	7/2	7	1
Vahinkopalvelu Oy	0		20,00	1/0	3	0

MUUT OSAKKUUSYHTIÖT**

Milj. €	Varat/velat	Liikevaihto	Voitto/tappio
Nimi			
Consulting AB Lennemark & Andersson	8/5	10	1
Euro-Center Holding A/S	5/3	10	1

PÄÄOMAOSUUSMENETELMÄLLÄ YHDISTELLYT OSAKKUUSYHTIÖT 31.12.2007

Milj. €	Kirjanpito- arvo	Käypä arvo*)	Omistus- osuus, %	Varat/velat	Liikevaihto	Voitto/tappio
Nimi						
Henkivakuutusosakeyhtiö Retro	1		24,21	39/35	3	1
Autovahinkokeskus Oy	1		35,54	6/2	5	0
Netwheels Oy	1		20,06	3/0	3	1
Vahinkopalvelu Oy	0		20,00	1/0	3	0
Primasoft Oy	3		20,00	55/42	62	5

MUUT OSAKKUUSYHTIÖT**

Milj. €	Varat/velat	Liikevaihto	Voitto/tappio
Nimi			
Consulting AB Lennemark & Andersson	8/5	11	1
Euro-Alarm A/S	4/3	10	0

*) jos olemassa julkinen hintanoteeraus

**) Jätetty yhdistelemättä, koska yhdistelemisellä ei olennaista vaikutusta konsernin tilinpäätökseen.

15 Rahoitusvarat

Konsernin rahoitusvarat koostuvat sijoituksista johdannaissopimuksiin, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyistä rahoitusvaroista, eräpäivään asti pidettävistä sijoituksista, lainoista ja muista saamisista sekä myytävissä olevista rahoitusvaroista. Omistusyhteisösegmentti sisältää lisäksi sijoitukset tytäryhtiöosakkeisiin.

Johdannaissopimuksia konsernissa voidaan tehdä sekä kaupankäynti- että suojaamistarkoituksessa. Käytettäviä instrumentteja ovat valuutta-, korko- ja osakejohdannaiset. Kaupankäyntitarkoituksessa tehtävät johdannaissopimukset liittyvät pääasiassa johdannaissiiketoimintaan ja vähäisessä määrin kaupankäyntiin omaan lukuun. Vahinkovakuutustoiminnassa suojataan sekä korkoriskiä että valuuttakurssiriskiä, mutta suojauksiin ei sovelleta suojauslaskentaa eikä sopimuksia käsitellä kirjanpidossa suojaavina sopimuksina. Henkivakuutustoiminnassa on käytetty sekä käyvän arvon että rahavirran suojausta tilikauden 2008 aikana.

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINTA	2008	2007
Milj. €		
Johdannaissopimukset	362	182
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat	355	9 283
Lainat ja muut saamiset	1	2
Myytävissä olevat rahoitusvarat	8 155	-
Vahinkovakuutustoiminta yhteensä	8 874	9 467

HENKIVAKUUTUSTOIMINTA		
Milj. €		
Johdannaissopimukset	108	10
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat	41	47
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	1	8
Lainat ja muut saamiset	5	4
Myytävissä olevat rahoitusvarat	4 348	5 387
Henkivakuutustoiminta yhteensä	4 503	5 456

OMISTUSYHTEISÖ		
Milj. €		
Lainat ja muut saamiset	1	1
Myytävissä olevat rahoitusvarat	2 890	4 781
Sijoitukset tytäryhtiöissä	2 370	2 370
Omistusyhteisö yhteensä	5 260	7 151

Segmenttien väliset eliminoinnit -2 498 -2 499

Konserni yhteensä 16 139 19 575

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINTA	2008				2007	
Milj. €	Kohde- etuus nimellisarvo	Käypä arvo Saamiset	Velat	Kohde- etuus nimellisarvo	Käypä arvo Saamiset	Velat
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset						
Korkojohdannaiset						
OTC-johdannaiset						
Koronvaihtosopimukset	23	19	4	-	-	-
Korkotermiinit	-	-	-	40	0	-
Pörssijohdannaiset						
Korkofutuurit	55	0	0	6 322	23	7
Korko-optiot, ostetut ja myydyt	-	-	-	5	0	0
Korkojohdannaiset yhteensä	78	19	4	6 327	23	7
Valuuttajohdannaiset						
OTC-johdannaiset						
Valuuttatermiinit	4 930	342	247	5 398	157	81
Valuuttaoptiot, ostetut ja myydyt	47	0	1	565	1	1
Valuuttajohdannaiset yhteensä	4 977	343	247	5 963	159	82

Milj. €	Kohde- etus nimellisarvo	2008		Kohde- etus nimellisarvo	2007	
		Käypä arvo Saamiset	Käypä arvo Velat		Käypä arvo Saamiset	Käypä arvo Velat
Osakejohdannaiset						
Pörssijohdannaiset						
Osake- ja osakeindeksiopiot	-	-	-	1	-	0
Osakeindeksifutuurit	-	-	-	67	0	-
Osakejohdannaiset yhteensä	-	-	-	1	0	0
Vahinkovakuutuksen kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset yhteensä	5 055	362	251	12 292	182	90
Muut rahoitusvarat						
Milj. €					2008	2007
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat						
Saamistodistukset						
- Julkisyhteisöjen liikkeeseenlaskemat					122	3 564
- Muut saamistodistukset					211	4 708
Saamistodistukset yhteensä					333	8 272
Saamistodistuksista julkisesti noteerattuja 290 milj. euroa (8 272).						
Osakkeet ja osuudet						
- julkisesti noteeratut					19	1 009
- muut					1	2
Osakkeet ja osuudet yhteensä					20	1 011
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat yhteensä					354	9 283
Lainat ja muut saamiset						
Jälleenvakuutustalletesaamiset					1	2
Myytävissä olevat rahoitusvarat						
Saamistodistukset						
- Julkisyhteisöjen liikkeeseenlaskemat					2 038	-
- Muut saamistodistukset					5 633	-
Saamistodistukset yhteensä					7 671	-
Saamistodistuksista julkisesti noteerattuja 7 278 milj. euroa (-).						
Osakkeet ja osuudet						
- julkisesti noteeratut					417	-
- muut					69	-
Osakkeet ja osuudet yhteensä					486	-
Myytävissä olevat rahoitusvarat yhteensä					8 157	-
Vahinkovakuutustoiminnan myytävissä olevat arvopaperit sisältävät arvonalentumistappioita 85 milj. euroa (-).						
Vahinkovakuutustoiminnan rahoitusvarat yhteensä					8 874	9 467

HENKIVAKUUTUSTOIMINTA

Johdannaissopimukset	Kohde- etus nimellisarvo	2008		Kohde- etus nimellisarvo	2007	
		Käypä arvo Saamiset	Velat		Käypä arvo Saamiset	Velat
Milj. €						
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset						
Korkojohdannaiset						
OTC-johdannaiset						
Korko-optiot, ostetut ja myydyt	-	-	-	50	1	0
Koronvaihtosopimukset	1 062	55	0	-	-	-
Yhteensä	1 062	55	0	50	1	0
Pörssijohdannaiset						
Korkofutuurit	-	-	-	200	0	-
Korko-optiot, ostetut ja myydyt	-	-	-	225	0	0
Yhteensä	-	-	-	425	1	0
Korkojohdannaiset yhteensä	1 062	55	0	475	1	0
Valuuttajohdannaiset						
OTC-johdannaiset						
Valuuttatermiinit	459	17	1	489	6	1
OTC-valuuttaoptiot ostetut ja myydyt	126	2	3	52	0	0
Valuuttajohdannaiset yhteensä	585	19	4	541	7	1
Osakejohdannaiset						
Pörssijohdannaiset						
Osakefutuurit	-	-	-	20	1	-
Osake- ja osakeindeksioptiot	-	-	-	39	2	0
Osakejohdannaiset yhteensä	-	-	-	59	2	0
Henkivakuutuksen kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset yhteensä	1 647	74	4	1 075	10	1
Suojaamistarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset						
Käypää arvoa suojaavat						
Valuuttatermiinit	226	16	0	-	-	-
Rahavirtoja suojaavat johdannaissopimukset						
Koronvaihtosopimukset	829	19	0	-	-	-
Henkivakuutuksen suojaamistarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset yhteensä	1 055	35	0	-	-	-
Henkivakuutuksen johdannaissopimukset yhteensä	2 702	108	4	1 075	10	1

KÄYVÄN ARVON SUOJAUS

Käyvän arvon suojausta käytetään suojaamaan osa myytävissä olevien rahoitusvarojen valuuttariskistä. Suojausten tarkoituksena on poistaa sijoitusten valuuttakurssien muutoksista aiheutuva käyvän arvon vaihtelu.

Käyvän arvon suojausiksi luokiteltujen valuuttajohdannaisten nettovoitot vuonna 2008 olivat 16 milj. euroa. Nettotappiot myytävissä olevien rahoitusvarojen käyvän arvon suojauksesta olivat 17 milj. euroa.

RAHAVIRTOJEN SUOJAUS

Rahavirtasuojasta on käytetty suojaamaan vaihtuva korkoihin varoihin liittyviä korkomaksuja. Suojatut kassavirrat ovat korkomaksuja euromääräisistä joukkovelkakirjalainoista. Suojaussuhteen tehokkuutta arvioidaan etukäteen arvioimalla suojausinstrumenttien ja suojausten kohteiden olennaisia ehtoja. Tehokkuustestaus suoritetaan jälkikäteen käyttämällä hypoteettisen koronvaihtosopimuksen menetelmää.

Omaan pääomaan kirjattujen suojausinstrumenttien käyvän arvon muutoksesta johtuvien voittojen kokonaisuus oli vuoden lopussa 15 milj. euroa. Nämä voitot kirjataan tuloslaskelmaan, kun suojauksen kohde vaikuttaa tuloslaskelmaan. Alla oleva taulukko kuvaa suojausten tuloutusajankohtaa. Suojaussuhteen tehottomuudesta aiheutuvat vaikutukset kirjattiin tuloslaskelmaan.

	Yhteensä	≤ 1 vuosi	1–2 vuotta	2–3 vuotta	3–5 vuotta
Saatavat kassavirrat (ennuste)	48	22	16	8	2
Maksettavat kassavirrat (ennuste)	-31	-16	-8	-5	-2
Netto	18	6	8	3	1

Milj. €	2008	2007
Muut rahoitusvarat		
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat		
Saamistodistukset		
Julksiyhteisöjen liikkeeseen laskemat	12	9
Valtioiden liikkeeseenlaskemat	10	6
Muiden julkisyhteisöjen liikkeeseenlaskemat	1	4
Pankkien liikkeeseen laskemat	14	3
Muut saamistodistukset	15	29
Saamistodistukset yhteensä	40	42
Saamistodistuksista julkisesti noteerattuja 11 milj. euroa (14).		
Osakkeet ja osuudet		
- julkisesti noteeratut	1	0
- muut	0	5
Osakkeet ja osuudet yhteensä	1	5
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat yhteensä	41	47
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset		
Saamistodistukset		
Muiden kuin julkisyhteisöjen liikkeeseenlaskemat saamistodistukset	1	8
Saamistodistuksista julkisesti noteerattuja 0 milj. euroa (0).		
Milj. €	2008	2007
Lainat ja muut saamiset		
Talletukset	0	2
Jälleenvakuutustalletesaamiset	2	2
Lainat	4	0
Lainat ja muut saamiset yhteensä	5	4
Myytavissä olevat rahoitusvarat		
Saamistodistukset		
Julksiyhteisöjen liikkeeseen laskemat	105	1 238
Valtioiden liikkeeseenlaskemat	105	1 238
Muiden julkisyhteisöjen liikkeeseenlaskemat	0	0
Pankkien liikkeeseen laskemat	1 853	1 906
Muut saamistodistukset	1 215	535
Saamistodistukset yhteensä	3 173	3 679
Saamistodistuksista julkisesti noteerattuja 3 138 milj. euroa (3 650)		
Osakkeet ja osuudet		
- julkisesti noteeratut	818	1 390
- muut	357	317
Osakkeet ja osuudet yhteensä	1 175	1 707
Myytavissä olevat rahoitusvarat yhteensä	4 348	5 387
Henkivakuutustoiminnan myytävissä olevat arvopaperit sisältävät arvonalentumistappioita 43 milj. euroa (47).		
Henkivakuutustoiminnan rahoitusvarat yhteensä	4 503	5 456

Myytavissä olevat rahoitusvarat / Saamistodistukset: Myytävissä olevista rahoitusmarkkinavälineistä on joukkovelkakirjalainasijoituksia 1 876 milj. euroa ja rahamarkkinasijoituksia 1 297 milj. euroa.

Myytavissä olevat rahoitusvarat / Osakkeet ja osuudet: Julksisesti noteeratuista myytävissä olevista osakkeista 370 miljoonaa on pörssiosakkeita. Muihin kuin julkisesti noteerattuihin myytävissä oleviin osakkeisiin sisältyy pääomarahastosijoituksia 318 miljoonaa euroa.

OMISTUSYHTEISÖ	2008				2007		
	Johdannaissopimukset	Kohde- etuus/ nimellisarvo	Käypä arvo Saamiset	Velat	Kohde- etuus/ nimellisarvo	Käypä arvo Saamiset	Velat
Milj. €							
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset							
Osakejohdannaiset							
Pörssijohdannaiset							
Osake- ja osakeindeksiopiot	-	-	-		4	0	0
Valuuttajohdannaiset							
OTC-johdannaiset							
Valuuttatermiinit	70	0	0		-	-	-
Omistusyhteisön johdannaissopimukset yhteensä	70	0	0		4	0	0
Muut rahoitusvarat							
Milj. €					2008		2007
Lainat ja muut saamiset							
Talletukset					1		1
Myytävissä olevat rahoitusvarat							
Saamistodistukset							
Pankkien liikkeeseenlaskemat					994		1 766
Muut saamistodistukset					190		257
Saamistodistukset yhteensä					1 184		2 023
Saamistodistuksista julkisesti noteerattuja 1 084 milj. euroa (1 923)							
Osakkeet ja osuudet							
- julkisesti noteeratut					1 670		2 719
- muut					35		39
Osakkeet ja osuudet yhteensä					1 705		2 758
Myytävissä olevat rahoitusvarat yhteensä					2 890		4 781
Omistusyhteisön myytävissä olevat arvopaperit sisältävät arvonalentumistappioita 3 milj. euroa (2).							
Sijoitukset tytäryhtiöissä					2 370		2 370
Omistusyhteisön rahoitusvarat yhteensä					5 260		7 151
Segmenttien väliset eliminoinnit					-2 498		-2 499
Konserni yhteensä					16 139		19 575

16 Käyvät arvot

Milj. €	2008		2007	
	Käypä arvo	Kirjanpito-arvo	Käypä arvo	Kirjanpito-arvo
Konsernin rahoitusvarat				
Rahoitusvarat	16 139	16 139	19 575	19 575
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset	1 637	1 637	2 072	2 072
Muut varat	205	205	7	7
Käteiset varat	465	465	958	958
Yhteensä	18 446	18 446	22 613	22 613
Konsernin rahoitusvelat				
Rahoitusvelat	1 263	1 269	1 104	1 102
Muut velat	183	183	14	14
Yhteensä	1 446	1 453	1 119	1 116

Taulukossa esitetään rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot ja kirjanpitoarvot tase-erittäin. Käypien arvojen arviointiperiaatteet esitetään tilinpäätösperiaatteissa.

Sijoitusarvopapereiden käypä arvo määritellään käyttäen toimivilla markkinoilla noteerattuja markkinahintoja. Jos noteerattua hintaa aktiivisilta markkinoilta ei ole saatavissa, käypä arvo arvioidaan diskontattujen rahavirtojen perusteella. Diskonttokorko saadaan markkinoilta saatavalta korkokäyrältä.

Johdannaissopimusten käypä arvo määritellään käyttäen toimivilla markkinoilla noteerattuja markkinahintoja, rahavirtojen diskonttausmenetelmää tai optiohinnoittelumalleja.

Lainojen ja muiden vastaavien rahoitusinstrumenttien, joilla ei ole hintanoteerausta toimivilla markkinoilla, käypä arvo määritellään diskontattujen rahavirtojen perusteella käyttäen markkinoilla noteerattavia korkoja. Markkinoilta saatavaa korkokäyrää oikaistaan rahoitusinstrumenttien muiden osatekijöiden, esim. luottoriskin perusteella.

Lyhytaikaisten korottomien saamisten ja velkojen käypänä arvona käytetään kirjanpitoarvoa.

Käyvät arvot ovat ns. puhtaita käypiä arvoja eli täysiä käypiä arvoja ilman siirtyvien korkojen osuutta.

17 Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset

HENKIVAKUUTUSTOIMINTA

Milj. €	2008	2007
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat		
Saamistodistukset		
Julkisyhteisöjen liikkeeseenlaskemat	1	5
Valtioiden liikkeeseenlaskemat	1	5
Muiden julkisyhteisöjen liikkeeseenlaskemat	0	0
Pankkien liikkeeseenlaskemat sijoitustodistukset	107	65
Muut saamistodistukset	13	5
Yhteensä	121	75
Saamistodistuksista julkisesti noteerattuja 121 milj. euroa (75).		
Osakkeet ja osuudet		
- Julkisesti noteeratut	1 477	1 918
- Muut	0	79
Osakkeet ja osuudet yhteensä	1 477	1 997
Lainat ja muut saamiset		
	38	-
Muut rahoitusvarat	1	0
Henkivakuutustoiminnan sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset yhteensä	1 637	2 072

Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevien osakkeiden ja osuuksien alkuperäinen hankintameno on 1 669 milj. euroa (1 665) ja saamistodistusten 130 milj. eur (81).

18 Laskennalliset verosaamiset ja verovelat

LASKENNALLISTEN VEROJEN MUUTOKSET VUODEN 2008 AIKANA

Milj. €	1.1.	Tuloslaskelmaan kirjatut erät	Omaan pääomaan kirjatut erät	Muuntoerot	31.12.
Laskennalliset verosaamiset					
Vahvistetut tappiot	0	0	63	0	63
Käyvän arvon muutokset	0	0	1	0	1
Eläkevelvoitteet	39	-1	0	-5	32
Muut vähennyskelpoiset tilapäiset erot	50	-21	0	-5	24
Yhteensä	89	-23	64	-10	120
Laskennallisten verojen netotus					92
Laskennalliset verosaamiset taseessa					212
Laskennalliset verovelat					
Varaukset ja tilinpäätössiirrot	359	6	1	-32	334
Käyvän arvon muutokset	161	88	-257	-1	-8
Muut veronalaiset tilapäiset erot	11	9	0	-3	17
Yhteensä	531	103	-255	-36	342
Laskennallisten verojen netotus					92
Laskennalliset verovelat yhteensä					435
Muut verovelat					7
Laskennalliset verovelat taseessa					441

Vahinkovakuutustoiminnassa on jätetty kirjaamatta laskennallista verosaamista käyttämättömistä verotuksellisista tappioista ja väliaikaisista eroista noin 1 milj. euroa.

LASKENNALLISTEN VEROJEN MUUTOKSET VUODEN 2007 AIKANA

Milj. €	1.1.	Tuloslaskelmaan kirjatut erät	Omaan pääomaan kirjatut erät	Muuntoerot	31.12.
Laskennalliset verosaamiset					
Vahvistetut tappiot	17	-17	-	0	0
Käyvän arvon muutokset	0	0	0	0	0
Eläkevelvoitteet	47	-8	-	-1	39
Muut vähennyskelpoiset tilapäiset erot	72	-19	-	-3	50
Laskennalliset verosaamiset yhteensä	137	-45	0	-3	89
Laskennalliset verovelat					
Varaukset ja tilinpäätössiirrot	338	23	-	-3	359
Käyvän arvon muutokset	257	-35	-59	-2	161
Muut veronalaiset tilapäiset erot	9	-3	-	4	11
Yhteensä	605	-14	-59	-1	531
Muut verovelat					31
Laskennalliset verovelat yhteensä					562

19 Verot

Milj. €	2008	2007
Tulos ennen veroja jatkuvista toiminnoista	870	974
Verot laskettuna emoyhtiön verokannalla	-226	-253
Ulkomaisten tytäryritysten poikkeavat verokannat	-5	-7
Verovapaat tulot	140	202
Vähennyskelvottomat kulut	-8	-13
Konserniyhdistelyt ja eliminoinnit	-118	-188
Kirjaamattomat laskennalliset verosaamiset verotuksellisista tappioista	-3	0
Verokannan muutokset	6	-
Verot aikaisemmilta tilikausilta	19	5
Verot yhteensä jatkuvista toiminnoista	-195	-254
Verot lopetetuista toiminnoista	-	-6
Konsernin verot yhteensä	-195	-260

20 Muut varat

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINTA

Milj. €	2008	2007
Korot	139	137
Saamiset ensivakuutustoiminnasta	767	845
Saamiset jälleenvakuutustoiminnasta	44	40
Kauppahintasaamiset	17	2
Vakuutusten aktivoidut hankintamenot ¹⁾	99	103
Potilasvakuutuksiin liittyvät varat	60	58
Muut	49	38
Vahinkovakuutustoiminnan muut varat yhteensä	1 176	1 224

Muista varoista pitkäaikaisten osuus on 50 milj. euroa (48).

Erä Muut koostuu mm. vuokratalletuksista, palkka- ja matkaennakoista sekä haltuun otetuista vahinkotavaroista.

¹⁾ VAKUUTUSTEN AKTIVOITUJEN HANKINTAMENOJEN MUUTOS TILIKAUDELLE

Milj. €	2008	2007
1.1.	103	96
Nettomuutos tilikauden aikana	10	6
Valuuttakurssierot	-14	1
31.12.	99	103

HENKIVAKUUTUSTOIMINTA

Milj. €	2008	2007
Korot	53	31
Saamiset vakuutuksenottajilta	4	5
Saamiset jälleenvakuutustoiminnasta	1	1
Kauppahintasaamiset	187	5
Muut	25	24
Henkivakuutustoiminnan muut varat yhteensä	270	66

Erä Muut koostuu mm. etukäteen maksetuista eläkkeistä ja saamisista yhteistoimintayhtiöiltä.

OMISTUSYHTEISÖ

Milj. €	2008	2007
Korot	12	11
Muut	42	43
Omistusyhteisön muut varat yhteensä	54	54
Erä Muut sisältää mm. arvonnisäverosaamisen Primasoft Oy:itä (kts. emoyhtiön liite 24) sekä omaisuudenhoidon palveluluovutussuamiset.		
Segmenttien väliset eliminoinnit	-27	-29
Konserni yhteensä	1 473	1 316

2I Käteiset varat

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINTA

Milj. €	2008	2007
Kassa	149	163
Lyhytaikaiset talletukset (enintään 3 kk)	110	474
Vahinkovakuutustoiminta yhteensä	259	637

HENKIVAKUUTUSTOIMINTA

Milj. €		
Kassa	16	10
Lyhytaikaiset talletukset (enintään 3 kk)	155	84
Henkivakuutustoiminta yhteensä	171	93

OMISTUSYHTEISÖ

Milj. €		
Kassa	11	12
Lyhytaikaiset talletukset (enintään 3 kk)	24	217
Omistusyhteisö yhteensä	35	229
Konserni yhteensä	465	958

Yllä olevat käteiset varat vastaavat rahavirtalaskelman mukaisia rahavaroja.

22 Velat vakuutus- ja sijoitussopimuksista

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINTA

Vakuutussopimusvelkojen muutos

Milj. €	2008			2007		
	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto
Vakuutusmaksuvastuu						
1.1.	1 691	55	1 636	1 640	56	1 584
Hankitut vakuutusomistukset	13	2	11	-	-	-
Siirto muihin velkoihin	-9	-	-9	-	-	-
Valuuttakurssierot	-184	-2	-183	9	-1	10
Vastuuvelan muutos	10	-2	12	42	0	42
31.12.	1 521	54	1 467	1 691	55	1 636

Milj. €	2008			2007		
	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto
Korvausvastuu						
1.1.	6 835	429	6 406	6 606	465	6 141
Diskonttauksen purkaminen	53	-	53	55	-	-
Hankitut vakuutusomistukset	4	2	3	-	-	0
Myydyt vakuutusomistukset	-13	-1	-12	-30	-17	-
Valuuttakurssierot	-625	-48	-577	-62	-4	-58
Vastuuvelan muutos	113	-5	117	266	-15	281
31.12.	6 367	377	5 990	6 835	429	6 406

Vakuutussopimusvelkojen jakautuminen

	2008	2007
Vakuutusmaksuvastuu	1 521	1 691
Korvausvastuu	6 367	6 835
Tunnetut vahingot	1 756	1 944
Tuntemattomat vahingot (IBNR)	2 944	3 197
Korvausten hoitokulut	212	227
Eläkemuotoiset korvaukset	1 455	1 467
Vahinkovakuutustoiminnan velat vakuutussopimuksista yhteensä	7 889	8 527
Jälleenvakuuttajien osuus		
Vakuutusmaksuvastuu	54	55
Korvausvastuu	377	429
Tunnetut vahingot	221	229
Tuntemattomat vahingot (IBNR)	156	200
Yhteensä	431	484

Koska vahinkovakuutustoiminta on alttiina useiden valuuttakurssien vaihtelulle, voi taseen lukujen vertailu eri vuosien välillä olla harhaanjohtavaa. Tuloslaskelmasta kaikki valuuttakurssivaikutukset on kuitenkin eliminoitu. Valuuttakurssivaihteluiden vaikutus omalla vastuulla oleviin vakuutusvelkoihin vuosien 2007 ja 2008 välillä oli nettolisäystä 343 milj. euroa (222).

KORVAUSKULUJEN KEHITYS

Alla olevissa taulukoissa esitetään vahinkomenojen kehityssuunta eri vuosina. Taulukkojen ylemmästä osasta käy ilmi, miten arviot vahinkomenojen kokonaismäärästä per vahinkovuosi muuttuvat vuosittain. Taulukkojen alemmasta osasta käy ilmi, kuinka suuri osuus näistä sisältyy taseeseen.

Korvauskulut ennen jälleenvakuuttajien osuutta
ARVIOIDUT KORVAUSKULUT

Milj. €	> 2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Yhteensä
Tilinpäätöspäivänä	4 473	2 246	2 200	2 336	2 347	2 416	2 532	
1 vuoden kuluttua	4 673	2 211	2 168	2 288	2 329	2 410		
2 vuoden kuluttua	4 750	2 146	2 112	2 239	2 305			
3 vuoden kuluttua	4 817	2 139	2 109	2 215				
4 vuoden kuluttua	4 895	2 122	2 095					
5 vuoden kuluttua	4 928	2 105						
6 vuoden kuluttua	4 924							
Nykyinen arvio korvauskulujen kokonaismäärästä	4 924	2 105	2 095	2 215	2 305	2 410	2 532	
Kokonaan maksetut	2 520	1 796	1 665	1 734	1 761	1 709	1 264	
Taseeseen sisältyvä velka	2 404	310	430	481	544	701	1 268	6 139
Edelliseen sisältyy velkaa vahvistetuista eläkkeistä	1 164	59	45	67	73	36	10	1 455
Muu velka								17
Velka korvausten hoitokuluista								212
Vahinkovakuutustoiminnan taseeseen sisältyvä kokonaisvelka								6 367

Korvauskulut jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen
ARVIOIDUT KORVAUSKULUT

Milj. €	> 2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Yhteensä
Tilinpäätöspäivänä	3 944	2 142	2 138	2 208	2 251	2 325	2 424	
1 vuoden kuluttua	4 139	2 100	2 106	2 154	2 225	2 313		
2 vuoden kuluttua	4 225	2 040	2 052	2 106	2 201			
3 vuoden kuluttua	4 274	2 032	2 047	2 088				
4 vuoden kuluttua	4 339	2 014	2 036					
5 vuoden kuluttua	4 367	1 999						
6 vuoden kuluttua	4 361							
Nykyinen arvio korvauskulujen kokonaismäärästä	4 361	1 999	2 036	2 088	2 201	2 313	2 424	
Kokonaan maksetut	2 075	1 714	1 625	1 644	1 703	1 662	1 226	
Taseeseen sisältyvä velka	2 286	285	411	444	498	651	1 198	5 773
Edelliseen sisältyy velkaa vahvistetuista eläkkeistä	1 164	59	45	67	73	36	10	1 455
Muu velka								5
Velka korvausten hoitokuluista								212
Vahinkovakuutustoiminnan taseeseen sisältyvä kokonaisvelka								5 990

HENKIVAKUUTUSTOIMINTA

Muiden kuin sijoitussidonnaisten vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos

Milj. €	Vakuutus- sopimukset	Sijoitus- sopimukset	Yhteensä
1.1.2008	4 515	105	4 621
Maksut	248	0	248
Korvaukset	-421	-38	-460
Kuormitustulo	-39	0	-39
Laskuperustekorko	158	3	161
Asiakashyvitykset	25	0	26
Muut	-64	-7	-71
31.12.2008	4 423	63	4 487
Jälleenvakuuttajien osuus	-4	0	-4
Velka 31.12.2008, netto	4 419	63	4 482
1.1.2007	4 553	138	4 691
Maksut	221	1	221
Korvaukset	-402	-36	-437
Kuormitustulo	-40	0	-40
Laskuperustekorko	160	4	165
Asiakashyvitykset	35	1	36
Muut	-12	-3	-15
31.12.2007	4 515	105	4 621
Jälleenvakuuttajien osuus	-5	0	-5
Velka 31.12.2007, netto	4 511	105	4 616

Sijoitussidonnaisten vakuutus- ja sijoitussopimusten velkojen muutos

Milj. €	Vakuutus- sopimukset	Sijoitus- sopimukset	Yhteensä
1.1.2008	2 008	63	2 071
Maksut	240	47	287
Korvaukset	-181	-12	-193
Kuormitustulo	-26	0	-26
Muut	-504	1	-503
31.12.2008	1 538	99	1 637
1.1.2007	1 690	62	1 752
Maksut	388	15	403
Korvaukset	-108	-14	-121
Kuormitustulo	-28	0	-28
Muut	65	1	65
31.12.2007	2 008	63	2 071

Vuoden alun ja lopun velka sisältää tulevien lisäetujen vastuun sekä yksilöllisten vakuutusten korkotäydennyksen vaikutuksen. Laskelma perustuu eriin ennen jälleenvakuuttajien osuutta. Tarkempi erittely veloista löytyy riskienhallinnan liitetiedoista.

Milj. €	2008	2007
Vakuutus sopimukset		
Velka sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon		
Vakuutusmaksuvastuu	2 629	2 843
Korvausvastuu	1 777	1 664
Velka muista vakuutus sopimuksista		
Vakuutusmaksuvastuu	13	3
Korvausvastuu	0	1
Yhteensä	4 419	4 510
Jälleenvakuutus sopimukset		
Vakuutusmaksuvastuu	2	3
Korvausvastuu	2	2
Yhteensä	4	5
Vakuutus sopimukset yhteensä		
Vakuutusmaksuvastuu	2 644	2 849
Korvausvastuu	1 779	1 667
Yhteensä	4 423	4 515
Sijoitus sopimukset		
Velka sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon		
Vakuutusmaksuvastuu	63	105
Velka vakuutus- ja sijoitus sopimuksista yhteensä		
Vakuutusmaksuvastuu	2 707	2 954
Korvausvastuu	1 779	1 667
Henkivakuustoiminnan velka vakuutus- ja sijoitus sopimuksista yhteensä	4 487	4 621
Jälleenvakuuttajien osuus		
Vakuutusmaksuvastuu	0	-1
Korvausvastuu	-4	-4
Yhteensä	-4	-5
Sijoitus sopimuksissa ei ole korvaus vastuuta.		
Vastuuvelan riittävyyslaskelmasta ei aiheudu lisävaateita.		
Sijoitus sopimuksiin, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen voitonjakoon tai joihin sisältyy oikeus vaihtaa sopimukseen, johon sisältyy yllä mainittu piirre, on sovellettu IFRS 4 <i>Vakuutus sopimukset</i> -standardin sallimaa helpotusta. Tällaiset sijoitus sopimukset on arvostettu vakuutus sopimusten tavoin.		
Konserni yhteensä	12 375	13 148

23 Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista

HENKIVAKUUTUSTOIMINTA

Milj. €	2008	2007
Sijoitussidonnaiset vakuutusopimukset	1 538	2 008
Sijoitussidonnaiset sijoitussopimukset	99	63
Yhteensä	1 637	2 071

24 Rahoitusvelat

Segmenttien rahoitusvelat pitävät sisällään velat johdannaissopimuksista, liikkeeseen lasketut velkakirjat sekä muut rahoitusvelat.

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINTA

Milj. €	2008	2007
Johdannaissopimukset (liite 15)	251	90
Liikkeeseenlasketut velkakirjat		
Velat, joilla on huonompi etuoikeus		
Pääomalainat		
Euromääräiset lainat		
Pääomalaina, 2001	215	219
Pääomalaina, 2002	70	72
Pääomalaina, 2005	149	149
Liikkeeseenlasketut velkakirjat yhteensä	435	440
Vahinkovakuutustoiminnan rahoitusvelat yhteensä	686	530

If Skadeförsäkring Ab (publ) laski liikkeelle maaliskuussa 2001 nimellisarvoltaan 200 miljoonan euron pääomalainan. Laina on kiinteäkorkoinen ensimmäiset 10 vuotta ja muuttuu sen jälkeen vaihtuvakorkoiseksi. Laina erääntyy maksettavaksi viimeistään maaliskuussa 2021. Laina on listattu Luxemburgin pörssissä.

If Vahinkovakuutusyhtiö Oy laski marraskuussa 2002 liikkeelle 65 miljoonan euron nimellisarvoisen pääomalainan jonka merkitsivät kokonaisuudessaan konsernin sen hetkiset omistajat. Laina on 20 vuoden mittainen, ensimmäiset 10 vuotta kiinteäkorkoinen ja viimeiset 10 vuotta vaihtuvakorkoinen. Lainalla ei ole listausta.

If Skadeförsäkring Ab (publ) laski kesäkuussa 2005 liikkeelle nimellisarvoltaan 150 miljoonan euron pääomalainan. Laina on eräpäivätön ja sille maksetaan ensimmäiseltä 10 vuodelta kiinteää korkoa. Laina on listattu Luxemburgin pörssissä.

HENKIVAKUUTUSTOIMINTA

Milj. €	2008	2007
Johdannaissopimukset (liite 15)	4	1
Liikkeeseen lasketut velkakirjat		
Velat, joilla on huonompi etuoikeus		
Pääomalainat	100	100
Henkivakuutustoiminnan rahoitusvelat yhteensä	104	101

Mandatum Life laski vuonna 2002 liikkeelle pääomalainamuotoisen nimellisarvoltaan 100 milj. euron lainan. Laina on vaihtuvakorkoinen ja eräpäivätön. Korkoa voidaan maksaa vain jakokelpoisista omista varoista. Laina voidaan maksaa takaisin ainoastaan Vakuutusvalvontaviraston luvalla ja aikaisintaan vuonna 2012 tai kunakin seuraavana vuonna koronmaksupäivänä. Pääomalaina on kokonaisuudessaan Sampo Oyj:n salkussa.

OMISTUSYHTEISÖ

Milj. €	2008	2007
Johdannaissopimukset (liite 15)	0	0
Liikkeeseen lasketut velkakirjat		
Velat, joilla on huonompi etuoikeus		
Debentuurit	597	589
Muut rahoitusvelat		
Muut lainat	6	6
Omistusyhteisön rahoitusvelat yhteensä	604	596
Segmenttien väliset eliminoinnit	-125	-125
Konserni yhteensä	1 269	1 102

25 Varaukset

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINTA

Milj. €	2008
Varaukset 1.1.2008	35
Valuuttakurssierot	-5
Varausten lisäykset	9
Varauksista tilikaudella käytetty määrä	-10
Käyttämättömien varausten peruutukset	-3
Varaukset 31.12.2008	26
Varaukset enintään 1 vuosi	13
Varaukset yli 1 vuosi	13
Yhteensä	26

Tehokkaiden hallinto- ja korvauskäsittelyprosessien kehitys ja muutokset jakelukanavien rakenteessa aiheuttavat kaikkia liiketoiminta-alueita koskevia organisaatiomuutoksia. Varaus koostuu pääasiassa varoista, jotka on tarkoitettu tulevien kustannusten kattamiseen tällaisista joko jo toteutetuista tai suunnitteilla olevista organisaatiomuutoksista.

26 Eläkevelvoitteet

ELÄKE-ETUUDET

Sammolla on etuuspohjaisia eläkejärjestelyjä vahinkovakuutustoiminnassa Ruotsissa ja Norjassa.

Konsernilla on lakisääteisten eläkevakuutusten lisäksi etuuspohjaisia vapaaehtoisia eläkevakuutuksia. Vakuutukset ovat konsernin sisäisiä ja sisältyvät Mandatum Lifen vastuovelkaan. Vakuutusten määrä on vähäinen eikä niillä ole olennaista merkitystä konsernin tulokseen tai omaan pääomaan.

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN ELÄKEVASTUUT 31.12.

Milj. €	2008	2007	2006	2005	2004
Eläkevarausten laskennallinen nykyarvo	390	406	405	359	302
Eläkesijoitusten käypä arvo	220	255	228	203	178
Nettomääräiset varaukset/velat	170	152	177	156	124
Kirjaamattomat vakuutusmatemaattiset voitot/tappiot	-94	-54	-90	-75	-39
Taseeseen kirjattu nettomääräinen eläkevaraus	76	98	87	81	85
Työnantajamaksuja koskevat varaukset	17	20	22	19	14
Eläkevaraukset 31.12.	92	118	109	100	99

Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden laskenta noudattaa IAS 19 *Eläkevelvoitteet* standardia tilikauden 2005 alusta lähtien.

Eläkevaraukset sekä tilikaudelle lankeavat eläkekulut lasketaan vakuutusmatemaattisten periaatteiden mukaisesti. Eläkeoikeuksien odotetaan karttuvan tasaisesti työssäoloaikana. Eläkevarauksen laskenta perustuu tulevaisuudessa odotettavissa oleviin eläkkeisiin ja laskennassa huomioidaan oletukset kuolevuudesta, henkilöstön vaihtuvuudesta ja palkkakehityksestä. Nimellisarvoisena laskettu velka diskontataan nykyarvoon markkinakorkoon perustuvalla korkokannalla, jossa on huomioitu eläkevelvoitteiden duraatio. Järjestelyihin kuuluvien varojen vähentämisen jälkeen kirjataan taseeseen nettovarar tai -velat. Kirjattu nettomääräinen eläkevaraus taseessa muodostuu etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä If-konsernin työntekijöille Ruotsissa ja Norjassa. Muissa maissa eläke-etuudet on luokiteltu maksupohjaisiksi.

Laskettaessa etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden varauksia Ruotsissa ja Norjassa on käytetty seuraavia vakuutusmatemaattisia oletuksia:

	Ruotsi 31.12.2008	Ruotsi 31.12.2007	Norja 31.12.2008	Norja 31.12.2007
Diskonttauskorko	4,00 %	4,50 %	4,00 %	4,75 %
Oletettu tuotto	4,00 %	5,25 %	5,25 %	6,00 %
Palkkakehitys	3,25 %	3,50 %	4,00 %	4,25 %
Hintainflaatio	2,00 %	2,25 %	2,50 %	2,50 %

Oletettu tuotto järjestelyyn kuuluville varoille on laskettu seuraavan sijoitusomaisuusjakauman mukaan:

Rahamarkkinavälineet	37 %	41 %	69 %	58 %
Osakkeet	47 %	43 %	5 %	28 %
Kiinteistöt	11 %	10 %	17 %	14 %
Muut	5 %	6 %	9 %	-

ERITTELY ELÄKEVARAUKSEN JAKAUTUMISESTA

Milj. €	2008			2007		
	Rahastoitu	Rahastoimaton	Yhteensä	Rahastoitu	Rahastoimaton	Yhteensä
Eläkevarausten laskennallinen nykyarvo	337	53	390	352	55	406
Eläkesijoitusten käypä arvo	220	-	220	255	-	255
Nettomääräiset varaukset/velat	117	53	170	97	55	152
Kirjaamattomat vakuutusmatemaattiset voitot/tappiot	-86	-8	-94	-53	-1	-54
Taseeseen kirjattu nettomääräinen eläkevaraus	31	45	76	44	54	98

TULOSLASKELMAAN KIRJATTU MÄÄRÄ

Milj. €	2008	2007	2006	2005	2004
Tilikauden työsuorituksen perustuvat kulut	14	16	18	19	13
Varauksen korko	18	17	16	19	16
Järjestelyihin kuuluvien varojen odotettavissa oleva tuotto	-15	-12	-12	-10	-9
Tilikauden vakuutusmatemaattiset voitot (-) tai tappiot (+)	1	3	2	1	-
Järjestelyn supistamisesta tai veloitteen täyttämistä johtuvat tappiot (+) tai voitot (-)	2	3	4	2	7
Takautuvaan työsuorituksen perustuvat kulut/tuotot	-	-	4	-3	-
Eläkekulut	21	27	33	27	26

ERITTELY TASEESEEN KIRJATUN NETTOVELAN MUUTOKSESTA

Milj. €	2008	2007	2006	2005	2004
Eläkeveloitteet:					
Tilikauden alussa	406	405	359	302	237
Tilikauden aikana ansaitut	14	16	18	19	13
Korkokulut	18	17	16	18	16
Vakuutusmatemaattiset voitot/tappiot	41	-25	18	22	35
Järjestelyn supistamisesta tai veloitteen täyttämistä johtuvat tappiot tai voitot	1	2	4	1	7
Veloitteet, joista vapauduttu maksamalla	-	-2	-	-	-
Takautuvaan työsuorituksen perustuvat kulut/tuotot	-	-	4	-3	-
Ulkomaisten järjestelyjen valuuttakurssierot	-79	5	-6	5	3
Maksetut eläkkeet	-12	-11	-8	-6	-9
Etuuspohjaiset eläkeveloitteet 31.12.	390	406	405	359	302
Eläkesijoitukset:					
Tilikauden alussa	255	228	203	178	155
Oletettu tuotto	13	12	12	10	9
Vakuutusmatemaattiset voitot/tappiot	-17	5	-1	-6	-7
Maksut	21	17	25	22	28
Käytetty veloitteista vapautumiseen	-	-2	-	-	-
Ulkomaisten järjestelyjen valuuttakurssierot	-44	4	-3	3	2
Maksetut eläkkeet	-8	-9	-7	-4	-9
Eläkesijoitukset 31.12.	220	255	228	203	178

MUUT LYHYTAIKAISET TYÖSUHDE-ETUUDET

Konsernissa on muita lyhytaikaisia henkilöstön palkitsemisjärjestelmiä, joiden ehdot vaihtelevat maa-, liiketoiminta-alue- tai yhtiökohtaisesti. Palkkiot kirjataan sen tilikauden kuluksi, jolta ne syntyvät. Arvio konsernissa vuodelta 2008 maksettavista tulospalkkioista sosiaalikuluneen on 27 milj. euroa.

27 Muut velat

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINTA

Milj. €	2008	2007
Velat ensivakuutustoiminnasta	94	109
Velat jälleenvakuutustoiminnasta	38	36
Kauppahintavelat	0	0
Potilasvakuutuksiin liittyvät velat	58	55
Siirtovelat	133	155
Muut	120	203
Vahinkovakuutustoiminnan muut velat yhteensä	444	558

Muista veloista pitkäaikaisten osuus on 52 milj. euroa (48).

Erä Muut sisältää mm. ennakonpidätysvelat sekä velat tapaturmavakuutuksen ja eläke-etuuksien perusteella maksettavista sosiaalikulusta, vakuutusmaksuverot sekä muut siirtovelat.

HENKIVAKUUTUSTOIMINTA

Milj. €	2008	2007
Korot	23	10
Velat ensivakuutustoiminnasta	5	-
Velat jälleenvakuutustoiminnasta	5	5
Kauppahintavelat	183	6
Muut	26	25
Henkivakuutustoiminnan muut velat yhteensä	242	46

Erä Muut sisältää mm. ennakonpidätys- ja sosiaaliturvamaksuvelat, ostovelat sekä velat yhteistoimintayhtiölle.

OMISTUSYHTEISÖ

Milj. €	2008	2007
Korot	19	19
Kauppahintavelat	-	8
Muut	54	52
Omistusyhteisön muut velat yhteensä	73	79

Erä Muut sisältää mm. konsernin sisäisiä palveluveloituksia sekä lunastamattomat osingot.

Segmenttien väliset eliminoinnit	-27	-29
Konserni yhteensä	732	655

28 Ehdolliset velat ja sitoumukset

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINTA

Milj. €	2008	2007
Taseen ulkopuoliset sitoumukset		
Takaukset	37	41
Muut peruuttamattomat sitoumukset	20	16
Yhteensä	57	57

Vakuudeksi annettu omaisuus ja vakuudelliset velat ja sitoumukset

Milj. €	2008		2007	
	Annettu vakuus	Velat/sitoumukset	Annettu vakuus	Velat/sitoumukset
Käteiset varat	9	8	12	8
Sijoitukset				
- Sijoitusarvopaperit	127	108	276	102

Milj. €	2008	2007
Ei-purettavissa olevat muut vuokrasopimukset		
Maksettavat vähimmäisvuokrat		
yhden vuoden kuluessa	32	35
yli yhden vuoden ja enintään viiden vuoden kuluttua	89	101
yli viiden vuoden kuluttua	90	99
Yhteensä	212	236

Kaudella kuluksi kirjatut ja edelleenvuokrattujen tilojen vuokrat

- vähimmäisvuokrat	-39	-38
- muuttuvat vuokrat	0	0
Vuokratulot yhteensä	-39	-38

If Skadeförsäkring Ab:llä ja If Vahinkovakuutusyhtiö Oy:llä on keskinäisesti velvoittava vakuutus Pohjoismaisessa Ydinvakuutuspoolissa ja norjalaisessa Naturskadepoolenissa.

Kun Skandia-konsernin vahinkovakuutusliike siirrettiin If-konserniin 1.3.1999, If Skadeförsäkring Holding Ab ja If Skadeförsäkring Ab asettivat Försäkringsaktiebolaget Skandian (publ) hyväksi takuun. Kyseiset If-konsernin yhtiöt takasivat yhteisvastuullisesti, että Skandia-ryhmän yhtiöille korvataan kaikki sellaiset vaatimukset ja sitoumukset, jotka perustuvat Skandia-konsernista If-konserniin siirrettyyn vahinkovakuutustoimintaan liittyviin takuisiin ja muihin vastaaviin sitoumuksiin.

Tiettyjen Sammon kanssa yhteiskäytössä olevien tietojärjestelmien osalta If Skadeförsäkring Holding Ab on sitoutunut korvaamaan Sammolle mahdolliset kustannukset, joita järjestelmien omistaja voi Sammolta vaatia.

If Skadeförsäkring Holding Ab ja If Skadeförsäkring Ab ovat kumpikin solmineet Försäkringsaktiebolaget Skandian (publ) ja Tryg-Baltica Forsikring AS:n kanssa sopimuksen, jonka mukaan Skandialle ja Tryg-Balticalle korvataan kaikki sellaiset vaatimukset, jotka liittyvät Försäkringsaktiebolaget Skandian (publ) ja Vesta Forsikring AS:n Skandia Marine Insurance Companylle (UK), nyk. Marlon Insurance Company Ltd, antamiin takuisiin, ja joiden edunsaajana on Institute of London Underwriters. Marlon Insurance Company Ltd myytiin vuonna 2007, jolloin ostaja antoi Ifin hyväksi takuun koko määrästä, jonka If mahdollisesti joutuu korvaamaan em. sopimusten perusteella.

If Skadeförsäkring Holding Ab on asettanut TietoEnatorin hyväksi takuun If-konserniin kuuluvan If It Services A/S:n TietoEnatorin kanssa tekemien tietotekniikkasopimusten sitoumusten osalta. Takuun perusteella TietoEnator saa korvauksen, jos If It Services A/S asetetaan konkurssiin, sen maksut lykkääntyvät yleisesti, se hakee velkojen anteeksiantoa tai jos yhtiö muulla perusteella todetaan maksukyvyttömäksi.

If Skadeförsäkring Holding Ab on asettanut Svenska Handelsbanken Ab:n (publ) hyväksi takuun, joka kattaa If Skadeförsäkring Ab:n sitoumukset, jotka johtuvat lyhytaikaisista lainoista (enintään 46 milj. euroa) tai johdannaiskaupoista sekä If Skadeförsäkring Ab:n, If Vahinkovakuutusyhtiö Oy:n ja Capital Assurance Companyn vakuutustoimintaan liittyvät remburssisitoumukset. Capital Assurance Company Inc myytiin tilikauden 2008 aikana, jolloin ostaja antoi Ifin hyväksi takuun koko määrästä, minkä If mahdollisesti joutuu korvaamaan myydyin yhtiön stand-by rembursseihin liittyvien velvoitteiden johdosta.

HENKIVAKUUTUSTOIMINTA

Milj. €	2008	2007
Taseen ulkopuoliset sitoumukset		
Rahastositoumukset	308	273
Milj. €	2008	2007
Muut sitoumukset		
IT-hankinnat	3	1
Milj. €	2008	2007
Ei-purettavissa olevat muut vuokrasopimukset		
Maksettavat vähimmäisvuokrat		
yhden vuoden kuluessa	2	2
yli yhden vuoden ja enintään viiden vuoden kuluttua	7	6
yli viiden vuoden kuluttua	3	4
Yhteensä	11	12
Ei-purettavissa olevista edelleenvuokraussopimuksista odotettavissa olevien saatavien vuokrien kokonaismäärä	0	0
Kaudella kuluksi kirjatut vuokrat ja edelleenvuokrattujen tilojen vuokrat eriteltyinä		
- vähimmäisvuokrat	-2	-2
- edelleenvuokrattujen tilojen vuokrat	0	0
Vuokrakulut yhteensä	-2	-2

OMISTUSYHTEISÖ

Milj. €	2008	2007
---------	------	------

Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Merkintäsitoumukset	4	6
---------------------	---	---

Vakuudeksi annettu omaisuus ja vakuudelliset velat ja sitoumukset

Milj. €	2008		2007	
	Annettu vakuus	Velat/sitoumukset	Annettu vakuus	Velat/sitoumukset

Vakuudeksi annettu omaisuus

Sijoitukset				
- Kiinnitetty panttivelkakirjat	15	6	15	6

Milj. €	2008	2007
---------	------	------

Ei-purettavissa olevat muut vuokrasopimukset**Maksettavat vähimmäisvuokrat**

yhden vuoden kuluessa	3	2
yli yhden vuoden ja enintään viiden vuoden kuluttua	4	5
yli viiden vuoden kuluttua	3	3

Yhteensä	9	11
-----------------	----------	-----------

Konsernilla oli vuoden 2008 lopussa vuokralle otettuja tiloja yhteensä 180 872 m² (200 087). Vuokrasopimukset on tehty pääosin 3–10 vuodeksi.

29 Oma pääoma

OSAKEPÄÄOMA

Milj. €	Osakkeiden lukumäärä	Osakepääoma	Ylikurssi-rahasto	Yhteensä
1.1.2008	578 530 890	98	1 160	1 258
Omien osakkeiden mitätöinti	-17 158 500	-	-	-
Yrityshankinnat	-	-	1	1
31.12.2008	561 372 390	98	1 161	1 259
Yhtiön hallussa olevat omat osakkeet	-	-	-	-

OMAN PÄÄOMAN RAHASTOT JA KERTYNEET VOITTOVARAT

Milj. €	2008	2007
Rahastot 31.12.		
Vararahasto	370	370
Arvonmuutosrahasto	-2 364	317
Rahastot yhteensä	-1 994	687

RAHASTOJEN MUUTOKSET:

VARARAHASTO

Vararahasto sisältää yhtiöjärjestyksen mukaisen tai yhtiökokouksen päätöksellä vapaasta omasta pääomasta siirretyn osuuden. Vararahastossa ei ole tapahtunut muutoksia esitettävien tilikausien aikana.

ARVONMUUTOSRAHASTO

Milj. €	2008	2007
1.1.	317	486
Myytavissä olevat rahoitusvarat		
Omaan pääomaan kirjattu	-3 116	6
Omasta pääomasta tulokseen kirjattu	87	-238
Rahavirtasuojauksesta omaan pääomaan kirjattu	15	-
Yllä oleviin eriin liittyvät verot	333	60
Myytyjen toimintojen osuus arvomuutosrahastosta	-	3
31.12.	-2 364	317

Arvonmuutosrahasto sisältää myytävissä olevien rahoitusvarojen arvomuutokset sekä rahavirran suojauksena käytettävien johdannaisinstrumenttien käypien arvojen muutokset.

KERTYNEET VOITTOVARAT (EDELLISTEN TILIKAUSIEN VOITTO)

Milj. €	2008	2007
1.1.	5 788	3 061
Tilikauden voitto	675	3 572
Osingonjako	-686	-693
Osakeperusteiset maksut	3	0
Muuntoerot	-249	-74
Nostamatta jätettyjen osinkojen palautus	3	6
Omien osakkeiden hankinta	-167	-81
Myytyjen toimintojen osuus voittovaroista	-	-3
31.12.	5 365	5 788

OSAKKEET JA ÄÄNIOIKEUS

Sampo Oyj:n osakkeiden lukumäärä 31.12.2008 oli 561 372 390, joista 560 172 390 oli A-sarjan osakkeita ja 1 200 000 B-sarjan osakkeita. Kullakin A-osakkeella on yhtiökokouksessa yksi ääni ja B-osakkeella viisi ääntä. Kaikki B-sarjan osakkeet ovat Keskinäisen Vakuutusyhtiön Kalevan omistuksessa. B-sarjan osake voidaan muuttaa A-sarjan osakkeeksi B-sarjan osakkeen omistajan vaatimuksesta. Sammon A-sarjan osakkeet noteerataan Helsingin Pörssissä.

Varsinainen yhtiökokous 15.4.2008 myönsi hallitukselle omien osakkeiden hankkimisvaltuudet, jotka ovat voimassa seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättämiseen asti. A-sarjan osakkeita voidaan hankkia enintään 50 000 000 kappaletta yhdessä tai useammassa erässä (n. 8,6 % Sammon kaikista osakkeista). Osakkeita voidaan hankkia muutenkin kuin osakkeenomistajien omistamien osakkeiden suhteessa enintään hankintahetkellä Sammon osakkeesta julkisessa kaupankäynnissä maksettavaan korkeimpaan hintaan.

Vuoden 2008 aikana Sampo Oyj hankki yhteensä 12 836 500 omaa osaketta. Nämä sekä vuoden 2007 lopussa Sampo Oyj:n hallussa olleet 4 322 000 omaa osaketta mitätöitiin kaikki tilikauden 2008 aikana. Mitätöinti vähensi A-sarjan osakkeiden lukumäärää vastaavalla määrällä, mutta ei vaikuttanut osakepääomaan.

Emoyhtiön osakkeita ei ollut Sampo Oyj:n tai muiden konserniyhtiöiden omistuksessa tilikauden päättyessä.

30 Lähipiiritiedot

JOHTOON KUULUVAT AVAINHENKILÖT

Sampo-konsernin johtoon kuuluvia avainhenkilöitä ovat Sampo Oyj:n hallituksen jäsenet ja Sampo-konsernin johtoryhmä.

JOHTOON KUULUVILLE AVAINHENKILÖILLE MAKSETTU KOMPENSAATIO

Milj. €	2008	2007
Lyhytaikaiset työsuhde-etuudet	6	6
Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet	1	1
Muut pitkäaikaiset työsuhde-etuudet	4	4
Yhteensä	11	11

Lyhytaikaiset työsuhde-etuudet sisältävät tilikaudelle kirjatut palkat ja tulospalkkiot sosiaaliturvamaksuineen.

Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet sisältävät TEL-perusvakuutuksen perusteella tilikaudelle kirjatut maksut sekä vapaaehtoiset lisäeläkemaksut.

Muut pitkäaikaiset työsuhde-etuudet sisältävät johdon ja asiantuntijoiden pitkäaikaisten kannustinjärjestelmien perusteella tilikaudelle kirjatut palkkiot (kts. liite 31)

3I Kannustinjärjestelmät

JOHDON JA ASiantuntijoiden Pitkäaikaiset Kannustinjärjestelmät 2004 I–2008 II

Sampo Oyj:n hallitus on päättänyt pitkäaikaisista kannustinjärjestelmistä 2004 I–2008 II Sammon johdolle ja asiantuntijoille. Sammon hallitus on valtuuttanut nimitysvaliokunnan tai konsernijohtajan päättämään kannustinjärjestelmään kuuluvista henkilöistä ja heille tulevien suorituspalkkion määrätymisperusteena olevien bonusyksiköiden määrästä. Ohjelmissa 2008 I ja 2008 II konsernin johtoryhmän jäsenten osalta päätöksen jaettavien bonusyksiköiden määrästä tekee konsernin hallitus. Ohjelmien piiriin kuului vuoden 2008 lopussa runsaat 100 henkilöä.

Suorituspalkkion määrä riippuu Sammon A-osakkeen kurssikehityksestä ja vakuutusliikkeen tuotosta (IM) sekä jo päättyneiden ohjelmien osalta osittain Sammon RORAC-tunnusluvun kehityksestä. Yhden laskennallisen bonusyksikön arvo on Sammon A-osakkeen vaihdolla painotettu keskikurssi ohjelmien ehdossa määrättyä ajankohtana vähennettynä lähtökurssilla, jota oikaistaan kannustimen maksupäivään mennessä maksetulla osakekohtaisella osingolla. Ohjelmien lähtökurssit ennen osinkoja ovat 8,88–20,17 euroa. Laskennallisen bonusyksikön arvo on maksimissaan 19–30 euroa vähennettynä osinko-oikaistulla lähtökurssilla. Ohjelmien vakuutusliikkeen tuotto -kriteerillä on kolme tasoa. Suorituspalkkio maksetaan kokonaisuudessaan, mikäli vakuutusliikkeen tuotto on 4 prosenttia tai yli. Mikäli vakuutusliikkeen tuotto on 2–3,99 prosenttia, palkkiosta maksetaan 50 prosenttia. Mikäli tunnusluku jää tämän alle, suorituspalkkiota ei makseta.

Kussakin ohjelmassa on kolme suorituskautta ja palkkiot maksetaan käteisenä kolmessa erässä. Ohjelmissa 2008 I ja 2008 II suorituspalkkion saajan tulee ostaa Sammon A-osakkeita sisäpiirisäännökset huomioiden ensimmäisenä mahdollisena ajankohtana 30 prosentilla saamansa suoritepalkkion määrästä verojen ja vastaavien maksujen vähentämisen jälkeen ja pitää osakkeita omistuksessaan yhden vuoden ajan. Muissa ohjelmissa suorituspalkkion saajan tulee ostaa osakkeita 20 prosentilla saamansa suoritepalkkion määrästä verojen ja vastaavien maksujen vähentämisen jälkeen ja pitää osakkeita omistuksessaan kahden vuoden ajan. Suorituspalkkiot saatetaan maksaa ennakkoisesti liittyen mahdollisiin konsernirakenteen muutoksiin tai työsuhteen päättymiseen erikseen määritellyistä syistä. Ohjelmien 2008 I ja 2008 II käypä arvo arvioidaan käyttäen Black-Scholes-hinnoittelumallia.

	2004 I	2004 II	2005 I	2005 II	2006 II	2008 I	2008 II
Ehdot hyväksytyt ^{*)}	11.2.2004	5.10.2004	22.3.2005	22.6.2005	21.12.2006	16.1.2008	7.5.2008
Myönnetty (tuhatta kpl) 31.12.2004	1 570	445	-	-	-	-	-
Myönnetty (tuhatta kpl) 31.12.2005	1 490	448	2 290	455	-	-	-
Myönnetty (tuhatta kpl) 31.12.2006	1 385	343	2 085	480	-	-	-
Myönnetty (tuhatta kpl) 31.12.2007	220	310	1 775	360	180	-	-
Myönnetty (tuhatta kpl) 31.12.2008	-	-	-	-	112	3 961	95
Kausi päättyy I 30 %	12-2006	12-2006	4-2007	Q2-2007	Q3-2008	Q1-2009	Q3-2009
Kausi päättyy II 35 %	Q4-2006	Q4-2006	Q3-2007	Q4-2007	Q1-2009	Q3-2009	Q1-2010
Kausi päättyy III 35 %	Q4-2006	Q4-2006	Q4-2007	Q2-2008	Q3-2009	Q2-2010	Q4-2010
Maksuajankohta I 30 %	12-2006	12-2006	6-2007	9-2007	12-2008	6-2009	12-2009
Maksuajankohta II 35 %	6-2007	6-2007	1-2008	4-2008	6-2009	1-2010	6-2010
Maksuajankohta III 35 %	1-2008	1-2008	7-2008	9-2008	1-2010	9-2010	3-2011
Sampo A -kurssi ehtojen hyväksymispäivänä € ^{*)}	9,00	8,94	11,01	12,34	20,25	18,23	18,02
Lähtökurssi € ^{*)}	9,37	8,88	11,17	12,67	20,17	17,26	18,44
Lähtökurssi oikaistuna osingolla € 31.12.2008	-	-	-	-	17,77	16,06	18,44
Sampo A -päättöskurssi 31.12.2008	13,24						
Perusarvo yhteensä (milj. euroa)					0	1	0
Velka yhteensä	1						
Raportointikauden kulu yhteensä ml. sivukulut (milj. euroa)	2						

^{*)} Kannustimien myöntämispäivät vaihtelevat

^{**)} 10 päivän vaihdolla painotettu keskikurssi hyväksymispäivästä

SAMPO 2006 OSAKEKANNUSTINJÄRJESTELMÄ

Sampo Oyj:n varsinainen yhtiökokous päätti 5.4.2006 Sampo 2006 osakekannustinjärjestelmästä. Ohjelma koskee Sampo Oyj:n tai sen tytäryhtiöiden johtohenkilöitä sekä Sammon konsernijohtajaa. 11.5.2006 Sampo Oyj:n hallitus kohdensi 1 300 000 osaketta ohjelman 1 500 000 osakkeen maksimimäärästä.

Maksettavaksi tulevan palkkion määrä perustuu puoliksi Sammon A-osakkeen kurssikehitykseen ja puoliksi vakuutusliikkeen tuoton (IM) kehitykseen. Ohjelmassa on kolme performanssikautta ja ne kattavat vuodet 2006–2010. Kukin maksuerä vastaa maksimissaan yhtä kolmasosaa osakkeiden kokonaismäärästä. Ohjelman ehdot sisältävät palkkion määrään liittyvän rajoitteen, jonka mukaan palkkion määrää vähennetään, mikäli Sammon osakekurssi nousee yksittäisellä performanssikaudella yli 160 prosenttia. Palkkiona suoritettaviin osakkeisiin liittyy osittainen kahden vuoden luovutusrajoitus. Sammon hallitus voi päättää myös palkkion suorittamisesta osittain tai kokonaan käteisenä osakkeiden sijaan.

Järjestelmän mukainen palkkio suoritetaan kolmessa erässä. Ensimmäinen erä, 2 420 000 euroa, suoritettiin kannustinjärjestelmän ehtojen mukaisesti joulukuussa 2008. Palkkio suoritettiin rahana siten, että palkkion saajalla oli velvoite ostaa Helsingin pörssistä Sammon A-sarjan osakkeita vähintään 50 prosentilla palkkiosta verojen ja vastaavien maksujen vähentämisen jälkeen.

PERFORMANSSIKAUDET

	Kausi I	Kausi II	Kausi III
Osakekurssi*)	Q1 2006– Q3 2008	Q4 2006– Q3 2009	Q4 2007– Q3 2010
Vakuutusliikkeen tuotto	2006– 9/2008	2007– 9/2009	2008– 9/2010

*) Määritellään ko. kauden tulosjulkistuksen jälkeisten 10 päivän painotettuna keskiarvona.

PERFORMANSSIEHDOT KAUSILLE

	Osinkokorjattu osakekurssin nousu	Vakuutusliikkeen tuotto
Vähimmäispalkkion edellytys	26 %	5 %
Enimmäispalkkion edellytys	64 %	10,5 %
Maksu vähimmäisedellytyksen täytyessä kokonaismäärästä	20 %	40 %

Maksu vähimmäis- ja enimmäismäärän välillä kasvaa lineaarisesti.

Kannustinohjelman käypä arvo myöntämispäivänä on arvioitu käyttäen Black-Scholes-hinnoittelumallia. Markkinaperusteisen kannustinosan (osakekurssi) käyvässä arvossa on huomioitu hinnoittelumallilla arvioitu toteuma palkkiona maksettavien osakkeiden määrästä. Ei-markkinaperusteisia ehtoja (IM and ROE) ei huomioitu niihin perustuvan kannustinosan käyvässä arvossa, vaan nämä ehdot otetaan huomioon arvioitaessa osakkeiden määrää, joihin oletetaan syntyvän oikeus oikeuden syntymisjakson kuluessa. Tältä osin konserni päivittää oletuksen ei-markkinaehtoisten ehtojen toteumasta jokaisena väli- ja tilinpäätöspäivänä. Hinnoittelumallissa käytetty volatilitteetti, 30,0 prosenttia, oli kahden ja puolen vuoden viikkohavainnoista laskettu historiallinen volatilitteetti. Muut mallissa käytetyt tekijät olivat riskitön korko 2,50–3,25 prosenttia sekä 5 prosentin osinkotuotto.

Keskimääräinen käypä arvo myönnetylle osakkeelle myöntämispäivänä
palkkiolle joka perustuu osakekurssiin, €
palkkiolle joka perustuu IM- ja ROE-ehtoihin, €

4,18
14,76

Kannustinjärjestelmästä aiheutunut raportointikauden 2008 kulu oli 2,7 milj. euroa.

32 Tilintarkastajien palkkiot

Milj. €	2008	2007
Tilintarkastuspalkkiot	2	2
Muut palkkiot	0	0
Yhteensä	2	2

33 Oikeudenkäynnit

Konsernin yritykset ovat osapuolina oikeudenkäynneissä, joissa käsittely on kesken 31.12.2008. Oikeudenkäynnit koskevat tavanomaisia liiketoimia. Yritykset eivät ole tehneet oikeudenkäynteihin liittyviä varauksia, sillä asiantuntija-arvioiden mukaan ei ole todennäköistä että yrityksille olisi oikeudenkäyntien tuloksena tulossa merkittäviä menetyksiä.

34 Sijoitukset tytäryhtiöissä

Nimi Milj. €	Konsernin omistusosuus, %	Kirjanpito-arvo
Vahinkovakuutustoiminta		
If Skadeförsäkring Holding Abp	100	1 886
If Skadeförsäkring Ab	100	1 111
If Vahinkovakuutusyhtiö Oy	100	465
UAB If Draudimas	100	9
AAS If Latvia	100	7
AS If Eesti Kindlustus	100	41
CJSC If Insurance	100	8
SOAO Region	100	27
If Säkerhet AB	100	0
MSK Vesta	100	0
Henkivakuutustoiminta		
Henkivakuutusosakeyhtiö Mandatum	100	484
SE Sampo Life Insurance Baltic	100	11
If Livförsäkring Ab	100	5
OOO Region Life	100	3
Muu toiminta		
Oy Finnish Captive & Risk Services Ltd	100	0
If IT Services A/S	100	0
Riskienhallinta Oy	100	0
Barn i Bil AB	100	0
Sampo Capital Oy	100	1

Ei sisällä konsernitilinpäätökseen yhdisteltyjä kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöitä.

35 Sijoitukset muissa kuin tytär- ja osakkuusyhtiöissä

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINTA

Pörssiosakkeet				
Milj. €	Maa	Kpl	Osuus osakkeista, %	Kirjanpitoarvo / käypä arvo
ABB Ltd	Sveitsi	223 000	0,01	2
Aker Floating Production	Norja	1 030 800	4,69	1
Astra Zeneca Plc	Iso-Britannia	88 400	0,01	2
Atlas Copco AB A	Ruotsi	430 000	0,05	3
B&B Tools B	Ruotsi	264 500	0,69	1
BE Group AB	Ruotsi	2 498 600	5,00	5
Cardo AB	Ruotsi	2 999 000	10,00	31
Clas Ohlson AB B	Ruotsi	3 182 129	2,71	16
CTT Systems AB	Ruotsi	511 200	4,71	1
Duni Ab	Ruotsi	230 000	0,49	1
Eniro AB	Ruotsi	600 000	0,37	1
Equinox Offshore Accommodation Ltd	Singapore	2 610 000	4,97	1
G & L Beijer B	Ruotsi	135 000	0,56	1
Gunnebo AB	Ruotsi	4 821 700	10,59	7
Hennes & Mauritz Ab B	Ruotsi	73 000	0,00	2
Höganäs AB B	Ruotsi	2 686 900	6,12	17
Husqvarna AB A	Ruotsi	3 645 513	2,87	13
Husqvarna AB B	Ruotsi	357 800	0,03	1
Lindab International AB	Ruotsi	2 776 142	3,53	12
Nederman Holding AB	Ruotsi	1 160 400	9,90	5
Nobia AB	Ruotsi	14 632 850	8,35	22
Nolato Ab B	Ruotsi	1 167 000	2,28	3
Scania AB B	Ruotsi	395 000	0,01	3
Sectra AB B	Ruotsi	4 396 300	7,28	14
Skanska Ab B	Ruotsi	500 000	0,08	4
StatoilHydro ASA	Norja	201 000	0,01	2
Svedbergs i Dalstorp AB B	Ruotsi	2 298 600	7,04	6
TeliaSonera AB	Ruotsi	1 708 000	0,04	6
TTS Marine ASA	Norja	1 608 600	6,25	3
VBG AB B	Ruotsi	474 200	1,92	2
Veidekke ASA	Norja	11 649 680	8,57	27
Vestas Wind Systems A/S	Tanska	68 100	0,04	3
Yara International ASA	Norja	171 000	0,06	3
Pörssiyritykset yhteensä				222
Muut yhtiöt				5

Sijoitusrahastot			Osuus	Kirjanpitoarvo /
Milj. €	Maa	Kpl	osakkeista, %	käypä arvo
IShares S&P 500 Index Fund ETF	Yhdysvallat	595 000		39
APS Japan Growth Fund JPY	Caymansaaret	141 555		7
APS Small Cap Alpha Fund	Caymansaaret	184 320		8
Danske Invest Emerging Asia Kasvu	Suomi	1 349 509		21
Danske Invest Europe Enhanced Index	Suomi	45 964 543		49
Danske Invest European Opportunities Kasvu	Suomi	12 620 831		8
Danske Invest North America Enhanced Index USD	Suomi	36 502 097		29
Danske Invest US Small Cap Value Kasvu	Suomi	26 386 762		24
Danske Invest Japan Osake Kasvu JPY	Suomi	315 965 078		27
PMI Venture Fund L.P. (CIM Venture Fund for Creative Industries L.P.)	Suomi	116 602		0
EQT IV (No. 1) Limited Partnership	Suomi	859 878		4
EQT III UK No 1 L.P. (EQT Northern Europe UK No. I L.P.)	Suomi	1 025 044		4
Mandatum Pääomarahasto I Ky	Suomi	626 705		5
Mandatum Pääomarahasto II Ky EUR	Suomi	106 000		1
Private Energy Market Fund L.P.	Suomi	297 559		3
WD Power Investment	Suomi	2 523		0
Mandatum Pääomarahasto II Ky USD	Suomi	451 200		3
WD Power Investment USD	Suomi	29 239		0
GS Loan partners I DEBT EUR	Yhdysvallat	1 071 605		11
GS Loan partners I	Yhdysvallat	1 368 000		10
GS Loan partners I DEBT	Yhdysvallat	3 542 012		25
Sijoitusrahastot yhteensä				280
Osakkeet ja osuudet yhteensä				506

HENKIVAKUUTUSTOIMINTA

Pörssiosakkeet				
Milj. €	Maa	Kpl	Osuus osakkeista, %	Kirjanpitoarvo / käypä arvo
Alma Media Oyj	Suomi	6 655 512	8,92	33
Amanda Capital Oyj	Suomi	2 053 296	9,02	3
Comptel Oyj	Suomi	19 569 925	18,28	14
Finnair Oyj	Suomi	2 400 000	1,87	12
Kemira Oyj	Suomi	2 088 089	1,67	12
Kesko Oyj	Suomi	515 153	0,53	9
Lassila & Tikanoja Oyj	Suomi	2 231 238	5,75	25
Neste Oil Oyj	Suomi	598 336	0,23	6
Nokia Oyj	Suomi	1 551 900	0,04	17
Norvestia Oyj	Suomi	1 789 538	11,68	10
Salcomp Oyj	Suomi	3 724 000	9,55	7
Sanoma Oyj	Suomi	2 710 945	1,66	25
Tamfelt Oyj Abp	Suomi	788 427	2,86	6
Teleste Oyj	Suomi	1 679 200	9,43	4
Turvatiimi Oyj	Suomi	5 699 436	5,04	1
Uponor Oyj	Suomi	2 369 488	3,24	18
Vaisala Oyj	Suomi	766 650	4,21	17
YIT Oyj	Suomi	5 507 004	4,33	25
Yhteensä				243
Muut pörssiyritykset				28
Pörssiyritykset yhteensä				271
Muut yhtiöt				
Metsä Tissue Oyj	Suomi	553 407	6,07	11
Sijoitusrahastot				
Milj. €	Maa	Kpl	Osuus osakkeista, %	Kirjanpitoarvo / käypä arvo
Danske Invest Emerging Markets Debt	Suomi	52 084 602		61
Danske Invest Euro High Yield Kasvu	Suomi	20 064 205		15
Danske Invest European Opportunities Kasvu	Suomi	22 570 870		14
Danske Invest High Yield Kasvu	Suomi	170 230 497		138
Danske Invest Japani Osake Kasvu	Suomi	314 513 376		27
Fourton Odysseus Kasvu	Suomi	128 399		15
Pääomarahastot				
Milj. €	Maa	Kpl	Osuus osakkeista, %	Kirjanpitoarvo / käypä arvo
Amanda III Eastern Private Equity Ky	Suomi			6
CapMan Real Estate I Ky	Suomi			10
Mandatum Pääomarahasto I Ky	Suomi			8
Yhteensä				305
Muut osakkeet ja osuudet				39
Kotimaiset osakkeet ja osuudet yhteensä				614

Ulkomaiset pörssiosakkeet

Milj. €	Maa	Kpl	Osuus osakkeista, %	Kirjanpitoarvo / käypä arvo
Nordea Bank AB	Ruotsi	5 150 000	0,20	26
Topdanmark Forsikring A/S	Tanska	831 531	4,98	76
Yhteensä				103

Ulkomaiset sijoitusrahastot

Milj. €	Maa	Kpl	Osuus osakkeista, %	Kirjanpitoarvo / käypä arvo
APS Japan Growth Fund	Caymansaaret	183 278		9
Comgest Panda	Luxemburg	15 354		16
Danske Capital Germany	Luxemburg	1 103 086		6
Goldman Sachs Asset Management Liquidity Partners 2007	Yhdysvallat	512 415		14
iShares S&P 500 Index Fund ETF	Yhdysvallat	419 037		27
Lloyd George Asia Small Companies Fund	Hong Kong	233 008		9
New Providence Fund Ltd	Bahama	49 039		11
Prosperity Cub Fund	Caymansaaret	237 181		18
RMF Commodity Strategies (Class SOE1)	Bahama	14 787		18
RMF Distressed Strategies	Caymansaaret	16 159		16
Richelieu France	Ranska	32 410		8

Ulkomaiset pääomarahastot

Milj. €	Maa	Kpl	Osuus osakkeista, %	Kirjanpitoarvo / käypä arvo
Access Capital II A L.P.	Iso-Britannia			6
Access Capital II C L.P.	Iso-Britannia			7
Access Capital L.P.	Iso-Britannia			16
BOF III CV Investors LP (Gilde Buyout Fund III)	Alankomaat			6
Behrman Capital III L.P.	Yhdysvallat			8
CapMan Buyout VIII (Guernsey) L.P.	Iso-Britannia			5
Duke Street Capital Structured Solutions	Iso-Britannia			18
EQT V (General Partner) LP	Iso-Britannia			5
First European Fund Investments UK L.P.	Iso-Britannia			6
Goldman Sachs Loan Partners I, L.P.	Yhdysvallat			13
Goldman Sachs Loan Partners I, L.P.	Yhdysvallat			34
Goldman Sachs Loan Partners I, L.P.	Yhdysvallat			14
Goldman Sachs Petershill Fund Offshore, L.P.	Iso-Britannia			17
Montagu Fund III L.P.	Iso-Britannia			6
Pai Europe IV L.P.	Iso-Britannia			7
Russia Partners II L.P.	Yhdysvallat			8
Thomas H. Lee Equity Fund V L.P.	Yhdysvallat			6
VenCap 9 LLC (Preferential Equity Investors II LLC)	Iso-Britannia			7
Yhteensä				357

Muut osakkeet ja osuudet

102

Ulkomaiset osakkeet ja osuudet yhteensä**561****Osakkeet ja osuudet yhteensä****1 176**

OMISTUSYHTEISÖ

Kotimaiset muut kuin pörssiyhtiöt

Milj. €	Maa	Kpl	Osuus osakkeista, %	Kirjanpito- arvo / käypä arvo
Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma	Suomi	57	80,28	10
Muut	Suomi			6
Kotimaiset osakkeet ja osuudet yhteensä				16

Ulkomaiset pörssiosakkeet

Milj. €	Maa	Kpl	Osuus osakkeista, %	Kirjanpito- arvo / käypä arvo
Nordea Bank AB	Ruotsi	313 202	100	1 576
Topdanmark Forsikring A/S	Tanska	1 017	545	94

Ulkomaiset pääomarahastot

Milj. €	Maa	Kpl	Osuus osakkeista%	Kirjanpito- arvo / käypä arvo
Behrman Capital III L.P.	Yhdysvallat			5

Muut osakkeet ja osuudet

				14
--	--	--	--	----

Ulkomaiset osakkeet ja osuudet yhteensä				1 689
--	--	--	--	--------------

Osakkeet ja osuudet yhteensä				1 705
-------------------------------------	--	--	--	--------------

Taulukko sisältää yli 5 milj. euron omistukset (käypä arvo) ja pörssiyhtiöistä lisäksi yli 5 prosenttia ylittävät omistukset.

36 Tilikauden päättymisen jälkeiset tapahtumat

11.2.2009 pidetyssä kokouksessa hallitus päätti ehdottaa 7. huhtikuuta 2009 pidettävälle yhtiökokoukselle vuodelta 2008 jaettavan osingon määräksi 0,80 euroa osakkeelta (yht. 449 097 912 euroa). Maksettavat osingot kirjataan vuoden 2009 tilinpäätöksen omaan pääomaan kertyneiden voittovarojen vähennykseksi.